

**МЕХАНІЗМИ СТВОРЕННЯ ТА ПІДТРИМКИ СПРИЯТЛИВОГО ЖИТТЄВОГО
СЕРЕДОВИЩА ДЛЯ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД
У ПРОЦЕСІ КОРИСТУВАННЯ ДІЛЯНКАМИ НАДР, ЩО МІСТЯТЬ КОРИСНІ
КОПАЛИНИ ЗАГАЛЬНОДЕРЖАВНОГО ЗНАЧЕННЯ
(ЗАХИСТ ІНТЕРЕСІВ МІСЦЕВИХ ЖИТЕЛІВ НЕ ЛИШЕ ШЛЯХОМ
МІЖБЮДЖЕТНОГО РОЗПОДІЛУ ЗАГАЛЬНОДЕРЖАВНИХ ПОДАТКІВ, АЛЕ І
ШЛЯХОМ ПРИЙНЯТТЯ ГЕНПЛАНІВ ТА ЗОНУВАННЯ НАСЕЛЕНИХ ПУНКТІВ).
ПРИКЛАД ПОЛТАВСЬКОЇ ОБЛАСТІ.**

АНОТАЦІЯ

Беручи приклад Полтавської області, автор стверджує, що соціально-економічний розвиток значної кількості адміністративно-територіальних утворень (сіл, селищ, об'єднаних територіальних громад, міст районного та обласного значення на базовому рівні адміністративно-територіального устрою) спотворюється непропорційно великими частками вилучення, а інколи і повним вилученням деяких загальнодержавних податків до Державного бюджету України, які не компенсуються територіальним громадам зазначених адміністративно-територіальних одиниць в системі міжбюджетних відносин. Понад те, не лише зазначені адміністративно-територіальні одиниці не стають **центрами економічного розвитку**, але і зовнішні негативні ефекти господарської діяльності надрокористувачів не компенсуються в достатньому обсязі.

Концепція реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні, схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 1 квітня 2014 р. № 333-р, визначила, що реформа місцевого самоврядування спрямована на підтримку сприятливого життєвого середовища, забезпечення сталого соціально-економічного розвитку відповідних адміністративно-територіальних одиниць. Це саме мають на меті і міжнародні конвенції, ратифіковані Україною, також як і внутрішнє законодавство та підзаконні нормативно-правові акти України. Автор дослідження стверджує, що одним із шляхів досягнення мети є застосування на базовому рівні адміністративно-територіального устрою законодавства про містобудування та архітектуру. Поєднання нормативно-правових актів у сфері містобудування та архітектури, екологічної безпеки та міжбюджетних відносин дозволить оптимізувати відносини між державою, громадами та надрокористувачами.

ВСТУП І ОСНОВНА ЧАСТИНА.

У Концепції перевизначено три рівні адміністративно-територіального устрою України, на яких обираються органи місцевого самоврядування¹. Як відомо, що в доходах загальних фондів як Державного бюджету України, так і місцевих бюджетів основну частку складають не місцеві податки та збори (ст. 10 ПКУ), а загальнодержавні податки (ст. 9 ПКУ), що перерозподіляються в системі міжбюджетних відносин та можуть враховуватись при визначенні міжбюджетних трансфертів, залежно від того, чи Бюджетним кодексом України зазначений податок включається до індексу податкоспроможності. Загалом, найбільш відчутні зміни, запроваджені Законом України від 28.12.2014 р. № 79-VIII, мали такий характер:

¹ Відповідно до абзацу шостого статті 1 Закону України "Про місцеве самоврядування", "представницький орган місцевого самоврядування - виборний орган (рада), який складається з депутатів і відповідно до закону наділяється правом представляти інтереси територіальної громади і приймати від її імені рішення". Відповідно до частини 1 статті 172 Цивільного кодексу України, "органи, через які діють територіальні громади у цивільних відносинах, "територіальні громади набувають і здійснюють цивільні права та обов'язки через органи місцевого самоврядування у межах їхньої компетенції, встановленої законом". Проте, крім сесій органу місцевого самоврядування, існують і інші організаційно-правові форми участі громадян у житті територіальних громад.

№	Рівень адм.-територіального та державного устрою	відповідні органи місцевого самоврядування та органи виконавчої влади	Доходи загального фонду відповідного бюджету	Зарховується частина податку	
				2014	2015 (після ЗУ від 28.12.2014 № 79-VIII)
1	Базовий (адміністративно-територіальні одиниці – громади, у т. об’єднані територіальні громади).	сільська, селищна, міська ради та їх виконавчі органи, представництва (представники) окремих органів виконавчої влади	ст. 69 БКУ для міст районного значення, сільських, селищних бюджетів. ст. 64 БКУ для міст республіканського АРК та обласного значення. ст. 64 БКУ для об’єднаних тер. громад, що створ. зг. з законом України «Про об’єднання територіальних громад» та перспективним планом формування територій громад. Об’єднані тер. громади регулюються ст. 140 Конституції України.	ПДФО: 25% ПДФО: 75%	ПДФО: 0%. + акцизний податок з реалізації суб’єктами господарювання роздрібною торгівлі підакцизних товарів, який пізніше був скасований. ПДФО: 60%
2	Районний (адміністративно-територіальні одиниці – райони).	районні ради та їх виконавчі органи, райдержадміністрації, територіальні органи центральних органів виконавчої влади.	ст. 64 БКУ для районів.	ПДФО: 50%	ПДФО: 60%
3	Регіональний (адміністративно-територіальні одиниці - Автономна Республіка Крим, області, мм. Київ і Севастополь).	Рада міністрів Автономної Республіки Крим, обласні ради та їх виконавчі органи, облдержадміністрації, Київська та Севастопольська міські ради та їх виконавчі органи, Київська та Севастопольська міські держадміністрації, територіальні органи центральних органів виконавчої влади	ст. 64 БКУ для міст Києва та Севастополя. ст. 66 БКУ для Автономної Республіки Крим, обласних бюджетів.	ПДФО: 50% 100% Рента за корист. надрами для видоб. кор. копалин заг-держ. значення: 50% ² (нафта, газ і газ. конденсат: 0%). ПДФО: 25% Рента за корист. надрами для видоб. кор. копалин заг-держ. значення: 50% (нафта, газ і газ. конденсат: 0%).	ПДФО: 40% 100% Рента за корист. надрами для видоб. кор. копалин заг-держ. значення: 25% (нафта, газ і газ. конденсат: 0%). ПДФО: 0% Рента за корист. надрами для видоб. кор. копалин заг-держ. значення: 25% (нафта, газ і газ. конденсат: 0%).
4	Державний	Кабінет Міністрів України, міністерства та інші центральні органи виконавчої влади	ст. 29 БКУ	ПДФО: 0% 50% на території міста Києва. Рента за корист. надрами для	ПДФО: 25% 60% на території міста Києва. Рента за корист. надрами для видоб. кор. копалин заг-держ. значення:

				видоб. кор. копалин заг-держ. значення: 50% (нафта, газ і газ. конденсат: 100%).	75% (нафта, газ і газ. конденсат: 100%).
--	--	--	--	--	--

Джерело: розпорядження КМУ від 1 квітня 2014 р. № 333-р “Про схвалення Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні”.

АДМІНІСТРАТИВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ НАДКРОКОРИСТУВАЧІВ

Відповідно до інформації, що введена до бази даних ДНВП “Геоінформ України”, станом на 01.01.2015 р., станом на 01.01.2015 базою даних ліцензійних об’єктів України було враховано 3618 діючих спецдозволів, в т.ч. 728 – на геологічне вивчення та геологічне вивчення з дослідно-промисловою розробкою, 2834 – на видобування корисних копалин, 56 – на інші види користування надрами. Із загальної кількості було погоджено 486 спецдозволів на геологічне вивчення, дослідно-промислову розробку та розробку родовищ нафти та газу. Деяка частина споруд надрокористувачів знаходиться в межах населених пунктів.

Суб’єкти господарювання, що здійснюють геологічне вивчення, дослідно-промислову розробку та видобуток корисних копалин загальнодержавного значення, та їхні пов’язані особи є одночасно як землекористувачами, діяльність яких регулюється Земельним кодексом України та земельним законодавством України, так і надрокористувачами, діяльність яких регулюється Кодексом України від 27 липня 1994 року “Про надра” та нормативно-правовими актами, що регулюють окремі деякі з корисних копалин загальнодержавного значення, наприклад, природний газ, газовий конденсат та нафту, що також регулюються Законом України від 12 липня 2001 року N 2665-III “Про нафту та газ”.

Як відомо, надання Державною службою геології та надр України суб’єктам господарювання - надрокористувачам **спеціальних дозволів на геологічне вивчення, дослідно-промислову розробку та видобуток корисних копалин загальнодержавного значення**, перелік яких визначено Постановою Кабінету Міністрів № 827 від 12.12.1994 р. "Про затвердження переліків корисних копалин загальнодержавного та місцевого значення", не потребує погодження ані територіальними громадами, ані органами місцевого самоврядування на базовому рівні адміністративно-територіального устрою. Відповідно до пункту 3 частини першої статті 9-1 та статті 16 Кодексу України № 132/94-ВР “Про надра”, частини п’ятої статті 46 Закону України № 280/97-ВР від 21 травня 1997 року “Про місцеве самоврядування”, Закону України № 3392-VI від 19 травня 2011 року “Про перелік документів дозвільного характеру у сфері господарської діяльності” та Постанови Кабінету Міністрів України від 30.05.2011 № 615 "Про затвердження Порядку надання спеціальних дозволів на користування надрами", спеціальні погодження погоджуються Держгеонадрам *de facto* лише обласними та Київською міською радами.

ПРАВА ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД ТА НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ПЛАНУВАННЯ І РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІЙ (МІСТОБУДУВАННЯ)

Проте у територіальних громад, представлених органами місцевого самоврядування, на базовому рівні адміністративно-територіального устрою, є повноваження в сфері землекористування в межах населених пунктів, а у рад на районному рівні адміністративно-територіального устрою та в об’єднаних територіальних громадах є повноваження поза межами населених пунктів.

Відповідно до чинного законодавства види містобудівної документації у тому числі включають:

1) **схему планування території району** (місце району на території області, опорний план, або план існуючого використання території, тематичний аналіз по кожному виду ресурсів – господарський комплекс, згідно ДСТУ, наявність на території об’єктів соціальної сфери, у т.ч. навчальних закладів,

медичних закладів різних типів, стан забезпечення території інженерною та транспортною інфраструктурою, схема планувальних обмежень території об'єктів історико-культурного призначення, схема планувальних обмежень санітарно-захисної зони, схема планувальних обмежень за інженерно-будівельними умовами, карта комплексної оцінки території, що складається за принципом світлофора, перспективний план території району, на якому показують найбільш ефективно використання території та всі обмеження (перспективні дороги, інженерні мережі, виробничі об'єкти, рекреаційні об'єкти, межі населених пунктів)), у тому числі схему планування території окремої частини району – сільської ради, що складається з декількох населених пунктів, що врегульовуються статтями 14-16 Закону України від 17.02.2011 № 3038-VI “Про регулювання містобудівної діяльності”.

2) **генеральний план населеного пункту** (села, селища, міста), що врегульовується статтею 17 Закону України від 17.02.2011 № 3038-VI “Про регулювання містобудівної діяльності” – рішення про розроблення якого приймається органом місцевого самоврядування, зміни до якого можуть вноситись не частіше, ніж один раз на п'ять років. На підставі генерального плану можна розробити схему використання тимчасових споруд, виконувати грошову оцінку земель та встановлювати земельний податок. (п. 5.3.3. ДБН Б.1.1-15:2012 “Склад і зміст генерального плану населеного пункту” – передбачається розробка розділу “Обґрунтування та пропозиції”, який може включати “Концепцію генерального плану населеного пункту”. Концепція в свою чергу включає:

- стратегію розвитку населеного пункту,
- напрями і орієнтовні параметри територіального розвитку,
- функціонально-планувальну структуру населеного пункту,
- приміську зону).

3) **план зонування території населеного пункту (зонінг)**, що врегульовується статтею 18 Закону України від 17.02.2011 № 3038-VI “Про регулювання містобудівної діяльності” – основний документ, який приваблює на територію інвесторів, оскільки не містить ніякої інформації з обмеженим доступом. Основні типи зон – це громадські (Г), житлові (Ж), рекреаційні (Р), курортні (К), транспортної інфраструктури (ТР), інженерної інфраструктури (ІН), комунально-складські (КС), **виробничі (В)**, спеціальні (С), землі історико-культурного призначення (ІК), землі природно-заповідного фонду (ПЗФ).

4) **детальний план території**, що врегульовується статтею 19 Закону України від 17.02.2011 № 3038-VI “Про регулювання містобудівної діяльності” – розробляється на замовлення виконкому місцевої ради у межах населеного пункту, або на замовлення районної державної адміністрації за межами населеного пункту. Розглядається в межах населеного пункту протягом 30 днів виконавчим органом місцевої ради, а за відсутності плану зонування території – відповідною радою. Оприлюднюється протягом 10 днів.

Відповідно до частини 10 статті 19 Закону України від 17.02.2011 № 3038-VI “Про регулювання містобудівної діяльності”, “внесення змін до детального плану території допускається за умови їх відповідності генеральному плану населеного пункту та плану зонування території”.

За межами населеного пункту (села, селища, міста районного значення, міста обласного значення), відповідно до частини другої статті 14 Закону України від 17.02.2011 року № 3038-VI “Про регулювання містобудівної діяльності”, “організація розроблення та внесення змін до схем планування території ... областей та районів здійснюється відповідно ... обласними та районними державними адміністраціями”.

А в межах населеного пункту (села, селища, міста районного значення, міста обласного значення) можуть розроблятися як генеральний план, так і план зонування території. Чинне законодавство України дозволяє територіальним громадам встановлювати містобудівні умови та обмеження в межах населених пунктів. Зокрема, відповідно до частини шостої статті 17 Закону України від 17.02.2011 року № 3038-VI “Про регулювання містобудівної діяльності”, “рішення про розроблення генерального плану приймає відповідна сільська, селищна, міська рада”. А на підставі плану зонування видаються містобудівні умови та обмеження забудови земельної ділянки, порядок надання, склад та зміст яких визначено наказом Мінрегіонбуду України від 07.07. 2011 № 109.

ПРАВА ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД ТА ОХОРОНА НАВКОЛИШНЬОГО ПРИРОДНОГО СЕРЕДОВИЩА В МЕЖАХ І ЗА МЕЖАМИ НАСЕЛЕНОГО ПУНКТУ

Надро- і землекористувачі розробляють кар'єри для видобутку руди та каміння, бурять свердловини для видобутку води та вуглеводнів. Господарська діяльність з буріння та експлуатації свердловин супроводжується зовнішніми ефектами, у тому числі і негативними.

“Видобування корисних копалин, за винятком корисних копалин місцевого значення, які видобуваються землевласниками і землекористувачами в межах наданих їм земельних ділянок для господарських і побутових потреб” за КВЕД є видом діяльності, що становлять підвищену екологічну небезпеку, відповідно до п. 6 Постанови Кабінету Міністрів України від 28.08.2013 року № 808 “Про затвердження переліку видів діяльності та об’єктів, що становлять підвищену екологічну небезпеку”.

Відповідно до абзацу третього частини першої статті 31 Закону України від 17.02.2011 № 3038-VI “Про регулювання містобудівної діяльності”, “додавання до проектної документації на будівництво об’єктів, що становлять підвищену екологічну небезпеку, результатів оцінки впливу на стан навколишнього природного середовища (матеріалів оцінки та звіти про оцінку і громадське обговорення) є обов’язковим”.

На базовому рівні адміністративно-територіального устрою правом громад, представлених органом місцевого самоврядування, є затвердити **генеральний план населеного пункту** та затвердити **план зонування території населеного пункту (зонінг)**, в якому визначити **виробничі (В) зони**.

Підпункт 8 пункту 1 статті 1 Закону України від 17.02.2011 № 3038-VI “Про регулювання містобудівної діяльності” визначив, що “містобудівні умови та обмеження забудови земельної ділянки (далі - містобудівні умови та обмеження) - документ, що містить комплекс планувальних та архітектурних **вимог до проектування і будівництва** щодо поверховості та щільності забудови земельної ділянки, відступів будинків і **споруд** від червоних ліній, меж земельної ділянки, її благоустрою та озеленення, інші вимоги до об’єктів будівництва, встановлені законодавством та містобудівною документацією”.

На проектування об’єктів будівництва (споруд) органом місцевого самоврядування можуть надаватись містобудівні умови та обмеження у проекті, чинні аж до завершення будівництва, відповідно до Порядку, затвердженого наказом Мінрегіону України від 07.07.2011 року № 109.

Що стосується таких корисних копалин загальнодержавного значення, як природний газ³, газовий конденсат⁴ та сира нафта⁵, то пунктом 2 переліку об’єктів будівництва для проектування яких

³ “1.2. **Природний горючий газ (далі - газ)** - природна суміш вуглеводневих та неуглеводневих сполук і елементів, які перебувають в пластових умовах у різних фазах (газоподібній, рідкій, твердій) або розчиненими в нафті чи воді, а в стандартних умовах - тільки в газоподібній фазі. Основними компонентами газу в стандартних умовах є метан (CH₄) і його гомологи: - етан (C₂H₆), - пропан (C₃H₈), - бутан (C₄H₁₀). Газ часто містить: сірководень, гелій (He), вуглекислий газ (CO₂), азот (N), інертні гази, іноді ртуть (Me)” (Згідно інструкції із застосування Класифікації запасів і ресурсів корисних копалин державного фонду надр до геолого-економічного вивчення ресурсів перспективних ділянок та запасів родовищ нафти і газу, затвердженої Наказом Державної Комісії України по запасах корисних копалин від 10.07.98 N 46. Додатково: ГОСТ 22985-90 Газы углеводородные сжиженные. Метод определения сероводорода и меркаптановой серы. ГОСТ 28656-90”. Газы углеводородные сжиженные. Расчетный метод определения плотности и давления насыщенных паров.

⁴ Згідно інструкції про порядок приймання, транспортування, зберігання, відпуску та обліку нафти і нафтопродуктів на підприємствах і організаціях України, затвердженому спільним наказом Міністерства палива та енергетики України, Міністерства економіки України, Міністерства транспорту та зв’язку України, Державного комітету України з питань технічного регулювання та споживчої політики від 20 травня 2008 року N 281/171/578/155, “**газовий конденсат (легка нафта)** - природна суміш легких вуглеводневих сполук (C₅ і вище), які перебувають у газі в розчиненому стані за певних термобаричних умов і переходять у рідку фазу в разі зменшення тиску до рівня, нижчого від тиску конденсації, відповідає нормативному документу, яким встановлено його якість, і є сировиною для НПЗ. ГОСТ 51.65-80 Конденсат газовый стабильный. Технические условия. Термін дії подовжений до 2017 року згідно наказу Міненергосугілля від 21.01.2013 р. N 20 (скасовано) Чинний на підприємствах та організаціях нафтогазового комплексу у частині, що не суперечить чинному законодавству України: наказ Міненергосугілля від 12.02.2013 р. N 56.1”.

⁵ Відповідно до Закону України від 12 липня 2001 року N 2665-III “Про нафту і газ”, “**нафта** - корисна копалина, що являє собою суміш вуглеводнів та розчинених в них компонентів, які перебувають у рідкому стані за стандартних умов (тиску 760 мм ртутного стовпа і температури 20 град. С), і є товарною продукцією”. Відповідно до інструкції із застосування Класифікації запасів і ресурсів корисних копалин державного фонду надр до геолого-економічного вивчення ресурсів перспективних ділянок та запасів родовищ нафти і газу, затвердженої Наказом Державної Комісії України по запасах корисних копалин від 10.07.98 N 46: “1.1. Нафта - природна суміш, що складається з вуглеводневих сполук метанової, стор. 5 з 88 15.03.2018

містобудівні умови та обмеження не надаються, затвердженого наказом Мінрегіонбуду України від 07.07. 2011 № 109, визначено “об’єкти виробничої потужності гірничих підприємств та буріння свердловин з видобутку природних ресурсів за межами населених пунктів”.

Щодо повноважень об’єднаної територіальної громади у земельній сфері за межами населеного пункту є законопроекти № 7118 (Урядовий законопроект), що є альтернативним до № 4355 від 31.03.2016 р. Також є законопроекти №№: 7118-1 (альтернативний законопроект), 4330 від 30.03.2016 (відкликано). Також важливим є питання державного контролю зі сторони Державної служби України з питань геодезії, картографії та кадастру, який виконує функції державного контролю за використанням та охороною земель і дотриманням вимог законодавства України про охорону земель, відповідно до Положення, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 14.01.2015 № 15.

Проміжні висновки, наприклад, можна представити у такій таблиці:

	у межах населеного пункту, зг. ситуаційного плану			за межами населеного пункту, зг. ситуаційного плану		
	Свердловин, що проєктуються	Свердловин у (дослідно-промисловій) експлуатації	Свердловин у бездії, або законсервованих	Свердловин, що проєктуються	Свердловин у (дослідно-промисловій) експлуатації	Свердловин у бездії, або законсервованих
Містобудівні умови та обмеження надаються у плані зонування	Так.	Ні.	Ні.	Ні.	Ні.	Ні.

Одним з таких містобудівних умов обмежень могла б стати заборона надкористувачу проєктувати та бурити свердловини амбарним методом.

Отже, лише на етапі проєктування та будівництва територіальна громада, представлена органом місцевого самоврядування, на базовому рівні адміністративно-територіального устрою може або заборонити спорудження об’єкта надкористування в межах населеного пункту, або ж при наявності генерального плану населеного пункту та плану зонування (зонінгу), визначити містобудівні умови та обмеження, які локалізують об’єкт у виробничій зоні, або визначають, що свердловина, наприклад, не повинна буритись амбарним методом, з огляду на високі горизонти питної води.

Згідно абзацу першого частини третьої статті 21 Закону України від 17.02.2011 року № 3038-VI “Про регулювання містобудівної діяльності”, “сільські, селищні, міські ради та їх виконавчі органи зобов’язані забезпечити: ...

- 1) оприлюднення прийнятих рішень щодо розроблення містобудівної документації на місцевому рівні з прогнозованими правовими, економічними та екологічними наслідками;
- 2) оприлюднення проєктів містобудівної документації на місцевому рівні та доступ до цієї інформації громадськості”.

Таблиця. Економічні та екологічні наслідки прийнятих рішень щодо розроблення містобудівної документації та включення свердловин нафтогазового комплексу до плану зонування території.

нафтової та ароматичної груп, які в пластових і стандартних умовах (0,1 МПа при 20 град.С) перебувають у рідкій фазі. Невуглеводневі сполуки присутні в нафті у вигляді сірчистих, азотистих, кисневих, металоорганічних комплексів. Поширеним компонентом є сірка, що міститься в нафті як у вигляді різних сполук, так і у вільному стані. У більшості нафт в пластових умовах міститься, у тій чи іншій кількості, розчинений газ”. ДСТУ 4454:2005. Нафта та нафтопродукти. Маркування, пакування, транспортування та зберігання (на заміну ГОСТ 1510-84). ДСТУ 4488:2005. Нафта та нафтопродукти. Метод відбирання проб.

	Вигоди від базової діяльності та зовнішніх позитивних ефектів господарської діяльності підприємств, що здійснюють геологічне вивчення, дослідно-промислову розробку та видобуток корисних копалин загальнодержавного значення (нафти, природного газу та газового конденсату)	Втрати від базової діяльності та зовнішніх позитивних ефектів господарської діяльності підприємств, що здійснюють геологічне вивчення, дослідно-промислову розробку та видобуток корисних копалин загальнодержавного значення (нафти, природного газу та газового конденсату)
1.	... від зайнятості членів територіальної громади, що забезпечується як самими надрокористувачами, так і підрядними та сервісними підприємствами.	... від (можливого) впливу забруднюючих факторів, при: 1) бурінні нових запроєктованих свердловин (та розміщення шламових амбарів), 2) експлуатації свердловин, 3) підготовці вуглеводнів в межах населеного пункту чи об'єднаної територіальної громади, 4) зберіганні ⁶ вуглеводнів в межах населеного пункту чи об'єднаної територіальної громади, 5) транспортуванні вуглеводнів в межах населеного пункту чи об'єднаної територіальної громади, 6) транспортуванні пластової води, що визначені в матеріалах оцінки впливу на навколишнє природне середовище (ОВНС) чи екологічної експертизи, з урахуванням того, що 18.12.17 року відбудеться введення в дію Закону України N 2059-19 від 23.05.17 р. "Про оцінку впливу на довкілля".
2.	<p>Заплановане скасування законодавчого вилучення рентної плати, визначеної підпунктом 14.1.217 пункту 14.1 статті 14 Податкового кодексу України в редакції Закону № 71-VIII від 28.12.2014, що надходить від видобування трьох корисних копалин загальнодержавного значення (нафти, газу та газового конденсату) з системи міжбюджетного розподілу, закріпленої у ст. 29, 64, 66 та 69 Бюджетного кодексу України. Розподіл ренти за користування надрами для видобування вуглеводнів на базовий (1,0%), районний (2,0%) та регіональний (2,0%) рівні адміністративно-територіального устрою, передбачений з 01.01.18 р. змінами до Бюджетного кодексу України, запровадженими Законом України від 20.12.2016 р. № 1793. Рішеннями органів місцевого самоврядування на базовому та районному рівнях адміністративно-територіального устрою частина надходжень цього загальнодержавного податку може спрямовуватись на:</p> <p>1) фінансування природоохоронних заходів в межах родовища чи площі, 3) на розвиток інфраструктури території.</p> <p>Самі ж ставки ренти за користування надрами для всіх корисних копалин загальнодержавного значення визначені ст. 252.20 Податкового кодексу України.</p>	<p>... від нерозподілу частки податку на доходи фізичних осіб – загальнодержавного податку, частка якого перестала розподілятися до бюджетів сіл, селищ та міст районного значення.</p> <p>У результаті прийняття Закону України від 28.12.2014 № 79-VIII:</p> <p>1) загальні фонди міст районного значення, сільські та селищні бюджети втратили всю частку в розподілі ПДФО, 2) загальні фонди бюджетів адміністративно-територіальних одиниць третього рівня адміністративно-територіального устрою (областей) зменшили частку в розподілі ПДФО з 25% до 15% (крім міста Києва), 3) загальні фонди бюджетів міст обласного значення зменшили частку в розподілі ПДФО з 75% до 60%.</p> <p>Проте на базовому рівні адміністративно-територіального устрою загальні фонди бюджетів отримали або перспективу щодо трансфертів з районних бюджетів, або ж перспективи повернення 60%-ї частки ПДФО шляхом добровільного об'єднання територіальних громад, або ж отримувати акцизний податок з реалізації суб'єктами господарювання роздрібною торгівлю підакцизних товарів. Також зменшення у статті 88 Бюджетного кодексу України делегованих повноважень на здійснення видатків в освітній та у соціальній сферах мало ефект, за якого в містах районного значення, селах та селищах міського типу при зменшенні обігу грошових коштів збільшилися залишки на рахунках казначейства.</p>
3.	... від чинного розподілу 25% екологічного податку, що включається до доходів загального фонду бюджетів міст районного значення, сільських, селищних бюджетів, з урахуванням того, ще 55% екологічного податку, відповідно до пункту 33 частини 1 статті 66 Бюджетного кодексу України, надходить до загального фонду обласного бюджету (екологічний податок, визначений підпунктом 14.1.57 пункту 14.1 статті 14 Податкового кодексу України, накладається на санкціоновані скиди, викиди та розміщені відходи).	Інше.

⁶ Стаття 13 Закону України від 12 липня 2001 року N 2665-III "Про нафту і газ" до видів спеціальних дозволів на користування нафтогазоносними надрами відносить спеціальні дозволи "на будівництво та експлуатацію підземних споруд, не пов'язаних з видобуванням корисних копалин, у тому числі підземних сховищ нафти чи газу та споруд для захоронення відходів виробництва нафтогазової галузі і супутніх вод".

	Вигоди від базової діяльності та зовнішніх позитивних ефектів господарської діяльності підприємств, що здійснюють геологічне вивчення, дослідно-промислову розробку та видобуток корисних копалин загальнодержавного значення (нафти, природного газу та газового конденсату)	Втрати від базової діяльності та зовнішніх позитивних ефектів господарської діяльності підприємств, що здійснюють геологічне вивчення, дослідно-промислову розробку та видобуток корисних копалин загальнодержавного значення (нафти, природного газу та газового конденсату)
	Екологічний податок в деталях врегульовується розділом VIII Податкового кодексу України: - викиди (ст. 242.1.1), - скиди (ст. 242.1.2), - розміщення відходів (ст. 242.1.3)	
4.	... від стягнень за скиди, викиди та розміщення відходів поза межами лімітів: отримувати до селищного бюджету 50 відсотків грошових стягнень за шкоду, заподіяну порушенням законодавства про охорону навколишнього природного середовища внаслідок господарської та іншої діяльності, в тому числі: до сільських, селищних, міських бюджетів, бюджетів об'єднаних територіальних громад, що створюються згідно із законом та перспективним планом формування територій громад, та ще 20 відсотків – до обласних бюджетів та бюджету Автономної Республіки Крим (відповідно до пункту 4 частини першої статті 69-1 БКУ).	
5.	Інше (соціально-економічні угоди, тощо).	

Таким чином, **в межах населених пунктів** територіальні громади базового рівня адміністративно-територіального устрою мають право самостійно приймати рішення щодо того, чи потрібна їм як нова базова господарська діяльність надрокористувачів разом із зовнішніми позитивними ефектами нової базової діяльності, чи зовнішні негативні ефекти нової діяльності надрокористувачів є настільки великими, що територіальна громада може накласти містобудівні умови та обмеження на проектування та будівництво нових об'єктів для цієї діяльності.

Варто зазначити, що саме від діяльності надрокористувачів, які здійснюють діяльність у сфері геологічного вивчення, дослідно-промислової розробки та видобутку вуглеводнів, потенціал для збільшення позитивних зовнішніх ефектів є значним:

- 1) 5%-ну частку ренти, що зараховуватиметься до місцевих бюджетів на три рівні адміністративно-територіального устрою, відповідно до Закону України від 20.12.2016 р. № 1793, можна збільшувати аж до урівняння нафти, природного газу та газового конденсату з усіма іншими корисними копалинами загальнодержавного значення, від яких до бюджетів адміністративно-територіальних одиниць на регіональному рівні адміністративно-територіального устрою надходить 25%-на частка рентної плати за користування надрами⁷, відповідно до пункту 4 частини 1 статті 66 Бюджетного кодексу України.
- 2) існує ймовірність запровадження міжбюджетного розподілу надходжень від аукціонів прав надрокористування, відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України від 30 травня 2011 року № 594 "Про затвердження Порядку проведення аукціонів із продажу спеціальних дозволів на користування надрами" та до Постанови Кабінету Міністрів України від 15 жовтня 2004 року № 1374 "Про затвердження Методики визначення початкової ціни продажу на аукціоні спеціального дозволу на право користування надрами".

ПРОЦЕСУАЛЬНЕ ЗАЛУЧЕННЯ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД ДО ПРОЦЕСУ ПРИЙНЯТТЯ РІШЕНЬ

Також нормативно-правові акти України передбачають залучення самих жителів – територіальних громад на базовому рівні адміністративно-територіального устрою до процесів прийняття рішень щодо надрокористування на території населених пунктів:

⁷ Після прийняття Закону України № 79 від 28.12.2014-го року ця частка скоротилась з 50% до 25% для всіх видів корисних копалин загальнодержавного значення, у тому числі горючих, крім вуглеводнів.

1. відповідно до Порядку проведення громадських слухань щодо врахування громадських інтересів під час розроблення проектів містобудівної документації на місцевому рівні, визначеного Постановою Кабінету Міністрів України від 25.05.2011 р. № 555, на виконання абзацу третього частини першої статті 31 Закону України від 17.02.2011 № 3038-VI “Про регулювання містобудівної діяльності”,
2. відповідно до Положення про участь громадськості у прийнятті рішень у сфері охорони довкілля, затвердженого наказом Міністерства охорони навколишнього природного середовища України від 18.12.2003 N 168 на виконання пункту "л" статті 20 Закону України від 25.06.1991 року № 1264-XII “Про охорону навколишнього природного середовища” та Орхуської конвенції, ратифікованої Законом України від 06.07.1999 № 832-XIV.
3. відповідно до Положення про загальні збори громадян за місцем проживання в Україні, затвердженого Постановою ВР України від 17.12.1993 р. № 3748-XII.

Як бачимо, на додаток до містобудівних архітектурних рад, нормативно-правові акти включають Постанови Кабінету Міністрів України та накази центральних органів виконавчої влади, які в межах населених пунктів (на базовому рівні адміністративно-територіального устрою) передбачають залучення територіальних громад до процесу прийняття рішень.

Перший із зазначених нормативно-правових актів, а саме Постанова Кабінету Міністрів України від 25.05.2011 р. № 555, прийнята на виконання абзацу третього частини першої статті 31 Закону України від 17.02.2011 № 3038-VI “Про регулювання містобудівної діяльності”. Абзац третій частини першої статті 31 Закону України від 17.02.2011 № 3038-VI “Про регулювання містобудівної діяльності”, яка регулює проектну документацію, визначив, що “до проектної документації на будівництво об’єктів, що становлять підвищену екологічну небезпеку⁸, а також об’єктів, які підлягають оцінці впливу на навколишнє природне середовище у транскордонному контексті, **додаються результати оцінки впливу на стан навколишнього природного середовища (матеріали оцінки та звіти про оцінку і громадське обговорення)**. Перелік таких об’єктів та порядок проведення оцінки визначаються Кабінетом Міністрів України”. На виконання статті 31 Закону України № 3038-VI було видано Постанову Кабінету Міністрів України від 28.08.2013 № 808 “Про затвердження переліку видів діяльності та об’єктів, що становлять підвищену екологічну небезпеку”⁹.

Зокрема, до таких видів діяльності пунктом 6 переліку віднесено “видобування корисних копалин, за винятком корисних копалин місцевого значення, які видобуваються землевласниками і землекористувачами в межах наданих їм земельних ділянок для господарських і побутових потреб”, а п. 7 включає “перероблення корисних копалин”. Сюди ж п. 11 Постанови КМУ № 808 включає **поводження з відходами**, а пунктом 19 додано “**зберігання, перероблення та транспортування вуглеводневої сировини (газу природного, газу сланцевих товщ, газу, розчиненого у нафті, газу центрально-басейнового типу, газу (метану) вугільних родовищ, конденсату, нафти, бітуму нафтового, скрапленого газу), а також технічні рішення з газопостачання населення і промислових підприємств**”. Відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України від 28.08.2013 № 808, додавання до проектної документації на будівництво об’єктів, що становлять підвищену екологічну небезпеку, **результатів оцінки впливу на стан навколишнього природного середовища (матеріалів оцінки та звіти про оцінку і громадське обговорення) є обов’язковим**. До введення в дію Закону

⁸ Порядок розроблення проектної документації на будівництво об’єктів затверджено наказом Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України від 16.05.2011 р. № 45, на виконання частини першої статті 31 Закону України “Про регулювання містобудівної діяльності”, розроблений з урахуванням вимог ДБН А. 2. 2-3: 2014, що затверджується замовником за погодженням із генпроектувальником. Відповідно до п. 21 Порядку розроблення, проектна документація затверджується відповідно до Порядку затвердження проектів будівництва і проведення їх експертизи, затвердженого постановою КМУ від 11 травня 2011 року № 560.

⁹ Джерело: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/808-2013-%D0%BE>. Також можна вважати, що Постанову КМУ № 808 видано на виконання частини третьої статті 13 Закону України від 09.02.1995 № 45/95-ВР "Про екологічну експертизу", відповідно до якої "здійснення державної екологічної експертизи є обов’язковим для видів діяльності та об’єктів, що становлять підвищену екологічну небезпеку. Перелік видів діяльності та об’єктів, що становлять підвищену екологічну небезпеку (808-2013-п), встановлюється Кабінетом Міністрів України за поданням центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері охорони навколишнього природного середовища, і центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері охорони здоров’я". Проте Закон України “Про оцінку впливу на довкілля” скасовує Закон України від 09.02.1995 № 45/95-ВР “Про екологічну експертизу”.

України N 2059-19 від 23.05.17 р. “Про оцінку впливу на довкілля”, що відбудеться 18.12.17 р., може застосовуватись ОВНС Склад і зміст матеріалів оцінки впливів на навколишнє середовище при проектуванні і будівництві підприємств, будинків і споруд. ДБН А.2.2-1-2003.¹⁰

Тобто протокол громадського обговорення, разом із реєстраційним листом, потрібен для всіх видів діяльності, включених до Постанови Кабінету Міністрів України від 28.08.2013 № 808.

Відповідно до абзацу першого частини третьої статті 21 Закону України від 17.02.2011 № 3038-VI “Про регулювання містобудівної діяльності”¹¹, яка врегульовує громадські слухання щодо врахування громадських інтересів, “сільські, селищні, міські ради та їх виконавчі органи зобов’язані забезпечити: “...2) оприлюднення проектів містобудівної документації на місцевому рівні та доступ до цієї інформації громадськості;

3) **реєстрацію, розгляд та узагальнення пропозицій громадськості до проектів містобудівної документації на місцевому рівні (у разі її утворення);** {Пункт 3 частини третьої статті 21 із змінами, внесеними згідно із Законом № 5459-VI від 16.10.2012}

4) узгодження спірних питань між громадськістю і замовниками містобудівної документації на місцевому рівні через погоджувальну комісію;

5) оприлюднення результатів розгляду пропозицій громадськості до проектів містобудівної документації на місцевому рівні”.

Порядок проведення громадських слухань щодо врахування громадських інтересів під час розроблення проектів містобудівної документації на місцевому рівні визначено Постановою Кабінету Міністрів України від 25.05.2011 р. № 555¹². Зазначена Постанова КМУ визначила, що відповідно до частини 6 статті 21 Закону України “Про регулювання містобудівної діяльності” **пропозиції подаються громадянами у письмовому вигляді із зазначенням прізвища, ім’я та по батькові, місця проживання, особистим підписом і повинні містити обґрунтування з урахуванням вимог законодавства, будівельних норм, державних стандартів та правил.** Комісія утворюється за рішенням органу місцевого самоврядування у тижневий строк після закінчення подання пропозицій громадськості.

Також згідно пункту 4 частини третьої статті 21 Закону України від 17.02.2011 № 3038-VI “Про регулювання містобудівної діяльності”, “узгодження спірних питань між громадськістю і замовниками містобудівної документації на місцевому рівні через погоджувальну комісію”.

Надалі стаття 21 Закону України від 17.02.2011 № 3038-VI “Про регулювання містобудівної діяльності” деталізує, що

“до складу погоджувальної комісії входять:

- 1) посадові особи відповідного органу місцевого самоврядування;
- 2) представники органу земельних ресурсів, природоохоронного і санітарно-епідеміологічного органу, органу містобудування та архітектури, охорони культурної спадщини та інших органів;
- 3) представники професійних об’єднань та спілок, архітектори, науковці;
- 4) уповноважені представники громадськості, які обираються під час громадських слухань. Кількість представників громадськості має становити не менше 50 відсотків і не більше 70 відсотків загальної чисельності комісії.

Головою погоджувальної комісії є посадова особа відповідного органу місцевого самоврядування. Погоджувальна комісія протягом двох тижнів після її створення розглядає спірні питання, зафіксовані у протоколі громадських слухань, та ухвалює рішення про врахування або мотивоване відхилення цих пропозицій (зауважень).

Засідання погоджувальної комісії є правомочним, якщо у ньому взяли участь не менше двох третин її членів (з них не менше половини представників громадськості).

¹⁰ ДБН А.2.2-1-2003/ розроб. В. Г. Чуніхін [та ін.] ; Державний комітет України з будівництва та архітектури. - Вид. офіц. - К. : Держбуд України, 2004. - 23 с. - (Державні будівельні норми України). До речі, Закон України № 2059-19 від 23.05.17 р. вимагає від багатьох інших нормативно-правових актів заміни слів “висновку державної екологічної експертизи” словами “результатами оцінки впливу на довкілля”.

¹¹ Джерело: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3038-17/page1>.

¹² Джерело: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/555-2011-%D0%BF>.

Рішення погоджувальної комісії приймається більшістю присутніх членів та оформлюється відповідним протоколом.

У разі неспроможності погоджувальної комісії врегулювати спірні питання між сторонами остаточне рішення приймає відповідний орган місцевого самоврядування. Урегульовані погоджувальною комісією спірні питання між сторонами або прийняті відповідним органом місцевого самоврядування рішення є підставою для внесення змін до проекту відповідної документації”.

Зрештою, відповідно до частини 9 статті 21 Закону України від 17.02.2011 № 3038-VI “Про регулювання містобудівної діяльності”, “оприлюднення результатів розгляду пропозицій громадськості до проектів містобудівної документації на місцевому рівні здійснюється у двотижневий строк з дня їх прийняття шляхом опублікування в засобах масової інформації, що поширюються на відповідній території, а також розміщення таких рішень на офіційних веб-сайтах цих органів.

Особи, які оприлюднюють проекти генеральних планів населених пунктів, зонування територій, детальних планів територій, є відповідальними за їх автентичність”.

А частина 10 статті 21 Закону України від 17.02.2011 № 3038-VI “Про регулювання містобудівної діяльності” визначила, що “фінансування заходів щодо врахування громадських інтересів здійснюється за рахунок органів місцевого самоврядування”.

Відповідно до частини сьомої статті 29 Закону України № 3038-VI “Про регулювання містобудівної діяльності”, відомості про надані містобудівні умови та обмеження підлягають внесенню до реєстру містобудівних умов та обмежень, який веде відповідний уповноважений орган містобудування та архітектури, тобто структурний підрозділ виконкому сільської ради. Наказом Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України від 31.05.2017 року № 135 затверджено Порядок ведення реєстру містобудівних умов та обмежень”, які є одним з трьох основних складових вихідних даних. До заяви додаються:

- 1) засвідчена в установленому порядку копія документа про право власності (користування) земельною ділянкою,
- 2) ситуаційний план-схема щодо місцезнаходження земельної ділянки (із матеріалів містобудівної або картографічної документації),
- 3) вкопійовання з топографо-геодезичного плану М 1:2000;
- 4) черговий кадастровий план (витяг із земельного кадастру – у разі відсутності містобудівного кадастру);
- 5) фотофіксація земельної ділянки (з оточенням);
- 6) містобудівний розрахунок з техніко-економічними показниками запланованого об’єкта будівництва.

Містобудівні умови та обмеження є чинними до завершення будівництва об’єкта і не можуть бути зупинені у зв’язку з розробленням, внесенням змін або оновленням містобудівної документації на місцевому рівні.

Проте органами місцевого самоврядування на базовому рівні адміністративно-територіального устрою в межах населеного пункту можуть вноситись містобудівні умови та обмеження не лише для розміщення у виробничих зонах на території населеного пункту об’єктів, які становлять підвищену екологічну небезпеку.

У випадках, якщо обговорення не стосується містобудівних умов та обмежень, Міністерство охорони навколишнього природного середовища України наказом від 18.12.2003 N 168 на виконання пункту "л" статті 20 Закону України від 25.06.1991 року № 1264-XII “Про охорону навколишнього природного середовища”¹³ та Орхуської конвенції, ратифікованої Законом України від 06.07.1999 № 832-XIV, затвердило **Положення про участь громадськості у прийнятті рішень у сфері охорони довкілля**¹⁴ Відповідно до п. 1.4.3, зазначене Положення використовується у т.ч. і у випадку “здійснення державної екологічної експертизи з проведенням оцінки впливу на навколишнє середовище (далі – ОВНС) небезпечних об’єктів та видів діяльності”. Положення передбачає наявність повідомлення про

¹³ Джерело: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1264-12>.

¹⁴ Джерело: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/z0155-04>.

проведення громадського обговорення. Пункт 2.10 визначив, що “матеріали громадського обговорення фіксуються із застосуванням стенографічних та аудіовізуальних методів”. Згідно п. 2.11 Положення, “хід та результати громадського обговорення оформлюються протоколом, який підписується головою і секретарем, обраними на час проведення громадського обговорення його учасниками. Результати повинні бути максимально враховані при підготовці проекту рішення”, а відповідно до п. 2.14 Положення, матеріали громадського обговорення зберігаються в архівах.

Мешканці населених пунктів можуть подавати судові позови щодо недотримання процедури громадських слухань та щодо скасування рішень, які приймаються з порушенням процедури громадських слухань.

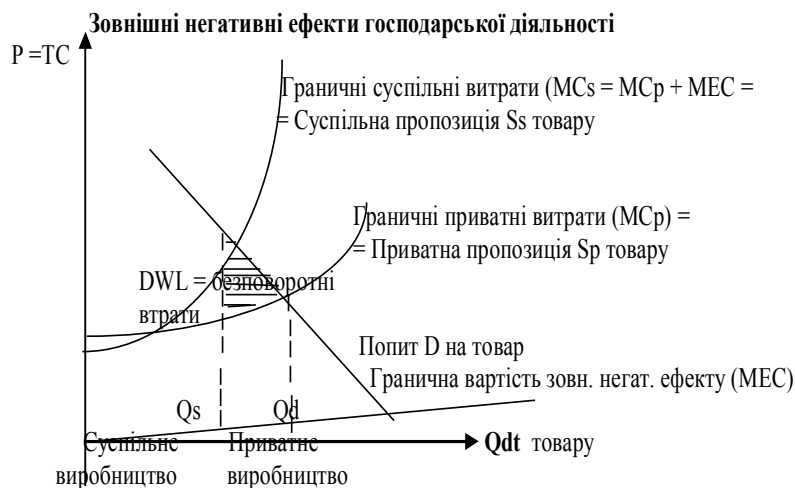
ПРАВОВІ НАСЛІДКИ ЗАЛУЧЕННЯ ПРЕДСТАВНИКІВ ГРОМАД ДО ПРОЦЕСУ СТВОРЕННЯ ГЕНЕРАЛЬНИХ ПЛАНІВ ТА ВИЗНАЧЕННЯ МІСТОБУДІВНИХ УМОВ ТА ОБМЕЖЕНЬ

Формат громадських слухань та громадських обговорень є досить зручним для ідентифікації зовнішніх ефектів, що виникають у господарській діяльності у процесі геологічного вивчення, дослідно-промислової розробки та видобутку вуглеводнів.

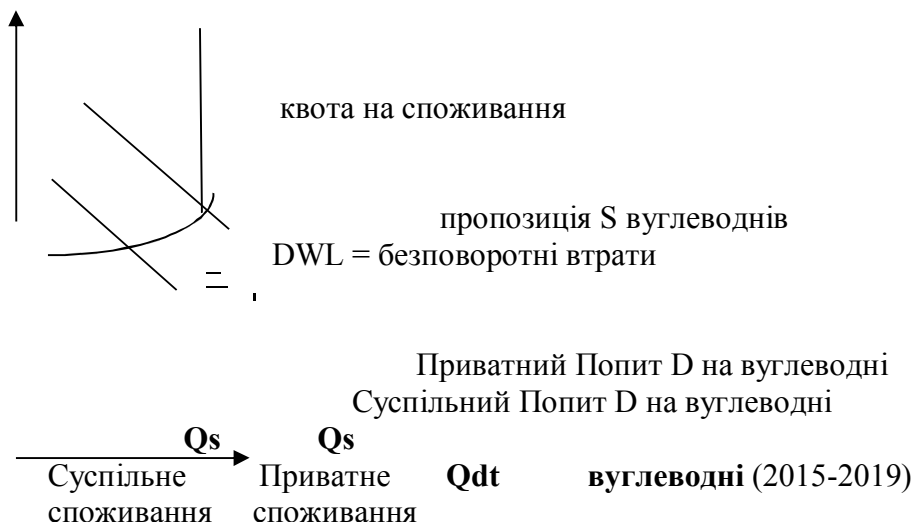
Також поєднання постанов КМУ №№ 555 та 808 дає можливість проведення детального аналізу економічних вигод та зовнішніх негативних ефектів, таких як вплив на здоров'я токсичних хімікатів (амбарних шламів, ставків кислих гудронів на нафтопереробних заводах), псування питної води, тощо.

Зовнішні негативні ефекти надалі можна виміряти шляхом застосування фінансово-економічних моделей. Проте вони можуть бути досить умовними, оскільки досить складно розрахувати такі складові як гранична собівартість чи провести аналіз чутливості реагування.

Таблиця. **Зовнішні негативні ефекти видобутку вуглеводнів.**

P=TC Зовнішні негативні ефекти споживання вуглеводнів

Відповідно до п. 3 статті 13 Закону України від 2 жовтня 1992 року “Про інформацію”, “інформація про стан довкілля, крім інформації про місце розташування військових об’єктів, не може бути віднесена до інформації з обмеженим доступом”. Визначивши розмір зовнішніх негативних ефектів від буріння та експлуатації свердловин, можна аналізувати фінансові компенсатори для громад на трьох рівнях адміністративно-територіального устрою та для громадян для запобігання та/або усунення наслідків зовнішніх негативних ефектів господарської діяльності.

А таким фінансовим компенсатором у першу чергу є екологічний податок, визначений підпунктом 14.1.57 пункту 14.1 статті 14 Податкового кодексу України, і в деталях врегульовується розділом VIII Податкового кодексу України, який є одним із загальнодержавних податків, що “справляється з фактичних обсягів викидів у атмосферне повітря, скидів у водні об’єкти забруднюючих речовин, розміщення відходів, фактичного обсягу радіоактивних відходів, що тимчасово зберігаються їх виробниками, фактичного обсягу утворених радіоактивних відходів та з фактичного обсягу радіоактивних відходів, накопичених до 1 квітня 2009 року”.

Розділ VIII Податкового кодексу України	19010000	Екологічний податок	Об’єкт та база оподаткування
240.1.1. викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря стаціонарними джерелами забруднення;	19010100	Надходження від викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря стаціонарними джерелами забруднення	242.1.1. обсяги та види забруднюючих речовин, які викидаються в атмосферне повітря стаціонарними джерелами;
240.1.2. скиди забруднюючих речовин безпосередньо у водні об’єкти;	19010200	Надходження від скидів забруднюючих речовин безпосередньо у водні об’єкти	242.1.2. обсяги та види забруднюючих речовин, які скидаються безпосередньо у водні об’єкти;
240.1.3. розміщення відходів (крім розміщення окремих видів (класів) відходів як вторинної сировини, що розміщуються на власних територіях (об’єктах) суб’єктів господарювання);	19010300	Надходження від розміщення відходів у спеціально відведених для цього місцях чи на об’єктах, крім розміщення окремих видів відходів як вторинної сировини	242.1.3. обсяги та види (класи) розміщених відходів, крім обсягів та видів (класів) відходів як вторинної сировини, що розміщуються на власних територіях (об’єктах) суб’єктів господарювання;

Розділ VIII Податкового кодексу України	19010000	Екологічний податок	Об'єкт та база оподаткування
240.1.4. утворення радіоактивних відходів (включаючи вже накопичені); 240.1.5. тимчасове зберігання радіоактивних відходів їх виробниками понад установлений особливими умовами ліцензії строк.	19010400	Екологічний податок, який справляється за утворення радіоактивних відходів (включаючи вже накопичені) та/або тимчасове зберігання радіоактивних відходів їх виробниками понад установлений особливими умовами ліцензій строк	242.1.5. обсяги та категорія радіоактивних відходів, що утворюються внаслідок діяльності суб'єктів господарювання та/або тимчасово зберігаються їх виробниками понад установлений особливими умовами ліцензії строк;

Джерело: Податковий кодекс України.

Законом України від 20 грудня 2016 року № 1791-VIII “Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо забезпечення збалансованості бюджетних надходжень у 2017 році” внесено зміни до Податкового кодексу України (далі - ПКУ). Зокрема, пунктами 12-16 розділу 1 Закону № 1791, які набрали чинності з 1 січня 2017 року, встановлено нові, збільшені на 12 відсотків, ставки екологічного податку. Див. додаток 1.

Детальніше ставки екологічного податку визначаються у розділі VIII Податкового кодексу України, а коефіцієнти його розподілу між бюджетами різних рівнів адміністративно-територіального устрою встановлюються в редакції, запровадженій Законом України від 28.12.2014 № 79-VIII, у таких пропорціях:

20% - у пункті 16-1 статті 29 Бюджетного кодексу України для Державного бюджету України (крім екологічного податку, що справляється за утворення радіоактивних відходів (включаючи вже накопичені) та/або тимчасове зберігання радіоактивних відходів їх виробниками понад встановлений особливими умовами ліцензії строк, який зараховується до загального фонду державного бюджету у повному обсязі),

80% - у пункті 43 частини 1 статті 64 Бюджетного кодексу України для доходів загального фонду ... бюджетів міст Києва...,

55% - у пункті 33 частини 1 статті 66 Бюджетного кодексу України для доходів загального фонду ... обласних бюджетів,

25% - у пункті 43 частини 1 статті 64 Бюджетного кодексу України для бюджетів об'єднаних тер. громад,

25% - у пункті 43 статті 64 Бюджетного кодексу України для доходів загального фонду ... бюджетів міст обласного значення,

25% - у пункті 20-4 частини першої статті 69 Бюджетного кодексу України для доходів загального фонду бюджетів міст районного значення, сільських, селищних бюджетів (крім екологічного податку, що справляється за утворення радіоактивних відходів (включаючи вже накопичені) та/або тимчасове зберігання радіоактивних відходів їх виробниками понад встановлений особливими умовами ліцензії строк)¹⁵.

На жаль, надходження від екологічного податку є настільки незначними, що на нього, на відміну від рентних платежів, не можна покладатись як на джерело фінансування інституційного розвитку.

Суми надходжень від екологічного податку до місцевих бюджетів залишаються вкрай незначними. Прот адміністрування екологічного податку істотно покращилось, оскільки ще у 2015-му році останній фактично не мав цільового призначення у вигляді використання коштів від плати за забруднення на реалізацію саме природоохоронних заходів.

Інші формати проведення слухань можуть визначатись:

1) Положенням про загальні збори громадян за місцем проживання в Україні, затвердженим

¹⁵ коефіцієнт розподілу до спец. фонду у 2011-2012 роках становив 50,0%, у 2013-му році: 33,5%, у 2014-му році: 35,0%, відповідно до пункту 5-1 розділу VI Бюджетного кодексу України, крім податку, що справляється за утворення радіоактивних відходів (включаючи вже накопичені) та/або тимчасове зберігання радіоактивних відходів їх виробниками понад установлений особливими умовами ліцензії строк.

Постановою ВР України від 17.12.1993 р. № 3748-ХІІ, та

2) Статутом територіальної громади, оскільки відповідно до статті 13 Закону України "Про місцеве самоврядування", територіальна громада має право проводити громадські слухання. Останній абзац статті визначає, що "порядок організації громадських слухань визначається статутом територіальної громади". Пункт 48 частини першої статті 26 Закону України "Про місцеве самоврядування" відносить "затвердження статуту територіальної громади" до виключної компетенції сільських, селищних, міських рад. Поняття Статуту територіальної громади є і в Європейській Хартії місцевого самоврядування, що була ратифікована Законом України від 15.07.97 р. № 452/97-ВР. Порядок реєстрації Статуту визначено Постановою КМУ від 27 липня 1998 року № 1150 "Про затвердження Положення про державну реєстрацію статутів територіальних громад".

Пункт 1.15 Правил безпеки в нафтогазодобувній промисловості України, затверджених чинним Наказом Державного комітету України з промислової безпеки, охорони праці та гірничого нагляду від 06.05.2008 N 95¹⁶, визначив, що: "експлуатація об'єктів нафтогазодобувної промисловості стосовно питань охорони навколишнього природного середовища здійснюється згідно з вимогами Закону України "Про охорону навколишнього природного середовища" (1264-12).

НАДРОКОРИСТУВАННЯ У ПОЛТАВСЬКІЙ ОБЛАСТІ: ФІНАНСОВІ ТА СТАТИСТИЧНІ ПОКАЗНИКИ.

Наприклад, дані по Полтавській області щодо нарахування та сплати ренти, ставка якої визначається ст. 252.20 Податкового кодексу України, не є комерційною таємницею. Відповідно до частини четвертої статті 3 Закону України від 8 вересня 2005 року N 2850-IV «Про стимулювання розвитку регіонів», Полтавська обласна рада рішенням XXVI сесії VI скликання 16 січня 2015 року затвердила Стратегію розвитку Полтавської області на період до 2020 року, яка констатувала, що "різноплановість геологічної будови території Полтавщини обумовлює наявність у надрах покладів різноманітних корисних копалин".

Таблиця. Спеціальні дозволи Державної служби геології та надр України у Полтавській області

		Кількість спецдозволів в області (вивчення, дослідно-промислова розробка та видобуток)
1	Газ природний Газ сланцевих товщ Газ центрально-басейнового типу Газ природний вугільних шахт (метан) Нафта Газовий конденсат	101 (у тому числі газ сланцевих товщ: 7)
2	Води питні і технічні ¹⁷	68
3	Суглинок	26
4	Води мінеральні	14
5	Кварцити залізисті Кварцити залізисті магнетитові Руда кварцит кумінгтоніт-магнетитова	10
6	Граніт	10
7	Пісок	9
8	Торф	4
9	Грязі торф'яні	1
10	Бішофіт	1
11	Без корисної копалини	1
12	Вугілля кам'яне	0

¹⁶ Джерело: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0497-08>.

¹⁷ Попри те, що Податковий кодекс України у статтях 251.1.1 та 251.1.4 розділяє рентну плату за користування надрами для видобування корисних копалин та рентну плату за спеціальне використання води, підземні та поверхневі води визначені корисними копалинами загальнодержавного значення, згідно Постанови КМУ від 12 грудня 1994 р. N 827.

		Кількість спецдозволів в області (вивчення, дослідно-промислова розробка та видобуток)
13	Вугілля кам'яне (антрацит)	0
	УСЬОГО:	245

Джерело: Державна служба геології та надр України. Початок 2017-го року.

Станом на 2015-й рік, кількість спецдозволів Державної служби геології та надр України на користування надрами для вивчення, дослідно-промислової розробки та видобування таких корисних копалин загальнодержавного значення, як нафта, газ та газовий конденсат в межах усієї країни, виглядає наступним чином:

Назва регіону	Усього спец дозволів на використанні надр нафтогазови добувним підприємствам	Дійсних спецдозволів у компаній державної форми власності		
		Усього держ. форми власності	вивчення держ. форми власності, у т.ч. допрослідно-промислова розробка	Видобування держ. форми власності
Автономна Республіка Крим (окупована та анексована до складу Російської Федерації)	15	11	8	3
Вінницька	0	0	0	0
Волинська	3	1	0	1
Дніпропетровська	13	11	0	11
Донецька	1	1	0	1
Житомирська	0	0	0	0
Закарпатська	8	4	4	0
Запорізька	0	0	0	0
Івано-Франківська	54	28	3	25
Київська	0	0	0	0
Кіровоградська	0	0	0	0
Луганська	50	20	9	11
Львівська	68	47	12	35
Миколаївська	0	0	0	0
Одеська	0	0	0	0
Полтавська	100	58	10	48
Рівненська	0	0	0	0
Сумська	33	23	2	21
Тернопільська	0	0	0	0
Харківська	84	54	16	38
Херсонська	1	1	0	1
Хмельницька	0	0	0	0
Черкаська	0	0	0	0
Чернівецька	10	6	5	1
Чернігівська	19	16	0	16
м.Київ	0	0	0	0
м.Севастополь (окуповане та анексоване до складу Російської Федерації).	0	0	0	0

Джерело: www.geo.gov.ua.

У Державній фіскальній службі України ведеться окремий Реєстр договорів про спільну діяльність, а умови включення до цього Реєстру та його ведення передбачені Порядком обліку платників податків за наказом Міністерства фінансів України від 09.12.2011 р. № 1588. Зокрема, у листі ДФСУ від 06.10.2016 р. № 21691/6/99-99-15-02-02-15 визначено, що підставою для взяття на облік договору про спільну діяльність є, зокрема, прийняття контролюючим органом рішення про реєстрацію платником ПДВ

уповноваженої особи. Після взяття на облік договору про спільну діяльність відомості про договір включаються до Реєстру договорів про спільну діяльність.

Таблиця. Кількість надрокористувачів у Полтавській області та нарахування ренти у тис. грн.

	Усього надрокористувачів	нараховано ренти у 2016-му році, тис. грн.	у т.ч. за договорами спільної діяльності ¹⁸	у т.ч. за договорами СД нараховано ренти у 2016-му році, тис. грн.	у т.ч. станом на 01.04.17 мали податковий борг, надрокористувачів	у т.ч. станом на 01.04.17 мали податковий борг у 2016-му році, тис. грн.
Надрокористувачі, що видобувають сиру нафту	15	515 145,20	6	12 049,60	4	398 772,20
Надрокористувачі, що видобувають газовий конденсат	19	1 251 579,40	8	12 620,30	7	167 813,40
Надрокористувачі, що видобувають природний газ	28	14 718 117,70	8	2 878 852,10	8	2 850 775,30
Надрокористувачі, що видобувають інші корисні копалини загальнодержавного значення	751 ¹⁹	376 101,40	0	0	22	303,25
УСЬОГО:		16 860 943,70		2 903 522,00		3 417 664,15

Джерело: ГУ ДФС у Полтавській області.

З наведеної таблиці можна зробити висновки, що попри значно меншу кількість надрокористувачів, які здійснюють видобуток вуглеводнів, у порівнянні з іншими корисними копалинами загальнодержавного значення, 99,99% податкового боргу з ренти за користування надрами для видобування корисних копалин загальнодержавного значення, та фактично 100% ренти за договорами спільної діяльності обліковується за вуглеводнями. Відповідно до статті 1130 Цивільного кодексу України за договором про спільну діяльність сторони (учасники) зобов'язуються спільно діяти без створення юр. особи для досягнення певної мети, що не суперечить законам. Спільна діяльність може здійснюватися на основі

¹⁸ Сторонами (учасниками) договору про спільну діяльність можуть виступати як фізичні, так і юридичні особи (наприклад, юридичні особи на загальній / спрощеній системі оподаткування, благодійні та громадські організації). Учасниками договорів про спільну діяльність можуть бути іноземні інвестори, відповідно до статті 23 Закону України від 19.03.1996 р. № 93/96-ВР "Про режим іноземного інвестування". Взяття на облік договорів (контрактів) про спільну діяльність у разі участі іноземного інвестора здійснюється після державної реєстрації договору (контракту) згідно з Положенням про порядок державної реєстрації договорів (контрактів) за участю іноземного інвестора, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 30.01.1997 р. № 112.

Пунктом 87.12. статті 87 Податкового кодексу України передбачено, що у разі якщо податковий борг виник за операціями, що виконувалися в межах договорів про спільну діяльність, джерелом погашення такого податкового боргу є майно платників податків, що є учасниками такого договору.

¹⁹ Визначення платнику податків надане п. 15.1. ст. 15 ПК України, відповідно до якої "платниками податків визнаються фізичні особи (резиденти і нерезиденти України), юридичні особи (резиденти і нерезиденти України) та їх відокремлені підрозділи, які мають, одержують (передають) об'єкти оподаткування або провадять діяльність (операції), що є об'єктом оподаткування згідно з цим Кодексом або податковими законами, і на яких покладено обов'язок із сплати податків та зборів згідно з цим Кодексом".

Відповідно до п. 257.3 ПКУ, "платник рентної плати до закінчення визначеного розділом II цього Кодексу граничного строку подання податкових декларацій за податковий (звітний) період, визначений цією статтею, подає до відповідного контролюючого органу за формою, встановленою у порядку, передбаченому статтею 46 цього Кодексу, податкову декларацію, яка містить додатки:

пп. "257.3.1. з рентної плати за користування надрами для видобування корисних копалин:

за місцезнаходженням ділянки надр, з якої видобуті корисні копалини, у разі розміщення такої ділянки надр у межах території України;

за місцем обліку платника рентної плати у разі розміщення ділянки надр, з якої видобуто корисні копалини, в межах континентального шельфу та/або виключної (морської) економічної зони України;

257.3.2. з рентної плати за користування надрами в цілях, не пов'язаних з видобуванням корисних копалин - за місцезнаходженням ділянки надр;

257.3.3. з рентної плати за користування радіочастотним ресурсом України - за місцем податкової реєстрації;

257.3.4. з рентної плати за спеціальне використання води - за місцем податкової реєстрації;

257.3.5. з рентної плати за спеціальне використання лісових ресурсів - за місцезнаходженням лісової ділянки;

257.3.6. з рентної плати за транспортування нафти і нафтопродуктів магістральними нафтопроводами та нафтопродуктопроводами, транзитне транспортування трубопроводами аміаку територією України - за місцем його податкової реєстрації".

об'єднання вкладів учасників (просте товариство) або без об'єднання вкладів учасників. Положеннями статті 1134 Цивільного кодексу України передбачено, що внесене учасниками майно, яким вони володіли на праві власності, а також вироблена у результаті спільної діяльності продукція та одержані від такої діяльності плоди і доходи є **спільною частковою власністю учасників**, якщо інше не встановлено договором простого товариства або законом. В силу приписів частини другої статті 1138 Цивільного кодексу України якщо договір простого товариства пов'язаний із здійсненням його учасниками підприємницької діяльності, **учасники відповідають солідарно** за всіма спільними зобов'язаннями незалежно від підстав їх виникнення. Частина друга статті 1138 Цивільного кодексу України імперативно встановлює солідарну відповідальність учасників договору спільної діяльності у формі простого товариства, які здійснюють підприємницьку діяльність, за будь-якими спільними зобов'язаннями незалежно від підстав їх виникнення. А згідно ч. 1 ст. 1137 Цивільного кодексу України, **порядок відшкодування витрат і збитків, пов'язаних із спільною діяльністю учасників**, визначається за домовленістю між ними. У разі відсутності такої домовленості кожний учасник несе витрати та збитки пропорційно вартості його вкладу у спільне майно.

Підпункту 14.1.139 пункту 14.1. статті 14 Податкового кодексу України визначив, що “для цілей оподаткування дві чи більше особи, які здійснюють спільну діяльність без утворення юридичної особи, вважаються окремою особою у межах такої діяльності”.

Відповідно до пп. 252.1.3 п. 252.1 статті 252 Податкового кодексу України, “**платником рентної плати за користування надрами для видобування корисних копалин під час виконання договорів про спільну діяльність без утворення юридичної особи** є уповноважена особа - один із учасників такого договору, на якого згідно з його умовами покладено обов'язок нарахування, утримання та внесення податків і зборів до бюджету з єдиного поточного рахунку спільної діяльності (далі - уповноважена особа), за умови, що один з учасників зазначеного договору має відповідний спеціальний дозвіл. Облік результатів спільної діяльності ведеться таким учасником окремо від обліку його господарської діяльності. Такий учасник додатково береться на облік як платник рентної плати за користування надрами для видобування корисних копалин у порядку, визначеному цим Кодексом”. В силу приписів пункту 64.6 статті 64 Податкового кодексу України на обліку у контролюючих органах повинні перебувати угоди про розподіл продукції, договори управління майном (крім договорів щодо операцій, визначених у другому реченні абзацу другого підпункту 5 пункту 180.1 статті 180 цього Кодексу) та **договори про спільну діяльність на території України без створення юридичних осіб, на які поширюються особливості податкового обліку та оподаткування діяльності за такими договорами (угодами), визначені цим Кодексом.**

	Усього надрокористувачів	нараховано ренти у 2016-му році, тис. грн.	у т.ч. за договорами спільної діяльності	у т.ч. за договорами СД нараховано ренти у 2016-му році, тис. грн.	у т.ч. станом на 01.04.17 мали податковий борг, надрокористувачів	у т.ч. станом на 01.04.17 мали податковий борг у 2016-му році, тис. грн.
Надрокористувачі, що видобувають сиру нафту	15	3,06%	6	0,41%	4	11,67%
Надрокористувачі, що видобувають газовий конденсат	19	7,42%	8	0,43%	7	4,91%
Надрокористувачі, що видобувають природний газ	28	87,29%	8	99,15%	8	83,41%
Надрокористувачі, що видобувають інші корисні копалини загальнодержавного значення	751	2,23%	0	0,00%	22	0,01%
УСЬОГО:		100,00%		100,00%		100,00%

Джерело: ГУ ДФС у Полтавській області.

Повна інформація про суб'єктів господарювання, які мають податковий борг, міститься на веб-сторінці Державної фіскальної служби України в розділі “публічна інформація”.

Таблиця 1. Полтавська область. Стан надходжень рентної плати за користування надрами у 2014-2016 роках, млн.грн.

		2014	2015	2016
13030000	Рентна плата за користування надрами, в тому числі:	5 988,09	15 095,56	14 198,18
13030100	рентна плата за користування надрами для видобування корисних копалин	192,2533	326,4374	381,33
	рентна плата за користування надрами для видобування корисних копалин місцевого значення	не відомо.	1,1	1,2
13030600	рентна плата за користування надрами в цілях, не пов'язаних з видобуванням корисних копалин	не відомо.	0,4	0,5
13030700	рентна плата за користування надрами для видобування нафти	595,46	461,56	405,31
13030800	рентна плата за користування надрами для видобування природного газу	3 729,70	12 777,33	12 370,63
13030900	рентна плата за користування надрами для видобування газового конденсату	1 470,68	1 528,74	1 039,20
	у т.ч. рентна плата за користування надрами для видобування вуглеводнів	5 795,84	14 767,63	13 815,15

Джерело: ГУ ДФС у Полтавській області, 2017.

Таблиця 2. Полтавська область. Стан нарахувань рентної плати за користування надрами у 2014-2016 роках, млн.грн.

		2014	2015	2016
13030000	Рентна плата за користування надрами, в тому числі:	6 088,72	15 099,05	16 860,94
13030100	рентна плата за користування надрами для видобування корисних копалин	192,9569	326,0198	376,10
	рентна плата за користування надрами для видобування корисних копалин місцевого значення	не відомо.	не відомо.	не відомо.
13030600	рентна плата за користування надрами в цілях, не пов'язаних з видобуванням корисних копалин	не відомо.	не відомо.	не відомо.
13030700	рентна плата за користування надрами для видобування нафти	644,18	636,93	515,15
13030800	рентна плата за користування надрами для видобування природного газу	3 754,70	12 696,67	14 718,12
13030900	рентна плата за користування надрами для видобування газового конденсату	1 496,88	1 439,43	1 251,58
	у т.ч. рентна плата за користування надрами для видобування вуглеводнів	5 895,77	14 773,03	16 484,84

Джерело: ГУ ДФС у Полтавській області, 2017.

У 2017-му році Головне управління Державної фіскальної служби у Полтавській області оприлюднило інформацію, відповідно до якої за 2015 рік до бюджетів усіх рівнів з території Полтавської області надійшло 15 095,56 млн. грн., а нараховано 15 099,05 млн. грн. рентної плати за користування надрами, з яких надходження від видобутку вуглеводнів за платежами склали 14 767,63 млн. грн., а нарахування 14 773,03 млн. грн. Варто зазначити, що це скоригована інформація Головного управління Державної фіскальної служби у Полтавській області, оскільки у 2016-му році в розрізі 6-ти міст обласного значення та 25-ти районів Полтавської області цим центральним органом виконавчої влади надавались зовсім інші цифри:

Таблиця. Рентна плата за користування надрами для видобування вуглеводнів у Полтавській області, тис. грн. (нараховано і сплачено)

	Назва адм.-тер. одиниць, де Полтавською обласною радою погоджено спецдозвіл на користування надрами для геолог. вивчення та видобування вуглеводнів.	Усього, 2014-й рік	Усього, 2015-й рік	Кількість спецдозволів в адм.-тер. одиниці	Населення адм.-тер. одиниці	Кількість експлуатац. свердловин
1601	м. Полтава			0	294 962	0
1602	м. Комсомольськ			0	51 958	0
1603	м. Кременчук			0	225 216	0

	Назва адм.-тер. одиниць, де Полтавською обласною радою погоджено спецдозвіл на користування надрами для геолог. вивчення та видобування вуглеводнів.	Усього, 2014-й рік	Усього, 2015-й рік	Кількість спецдозволів в адм.-тер. одиниці	Населення адм.-тер. одиниці	Кількість експлуатац. свердловин
1618	м. Лубни та Лубенський р-н			0	47 827+ +32 415	0
1620	м. Миргород та Миргородський р-н	93 600,00	102 000,00	14	41 267+ +32 515	18
1606	Великобагачанський р-н	600,00	2 800,00	6	25 327	1
1607	м. Гадяч та Гадяцький р-н	1 203 200,00	2 984 300,00	17	54 008	79
1608	Глобинський р-н			0	44 423	0
1609	Гребінківський р-н			0	22 731	0
1610	Диканський р-н	84 100,00	190 900,00	7	19 170	26
1611	Зіньківський р-н	159 500,00	659 300,00	11	34 988	44
1612	Карлівський р-н	217 000,00	979 900,00	7	34 185	42
1613	Кобеляцький р-н	0,00	0,00	2	42 842	1
1614	Козельщинський р-н			0	19 854	0
1615	Котелевський р-н	429 500,00	995 600,00	7	19 757	59
1616	Кременчуцький р-н			0	40 380	0
1617	Лохвицький р-н	1 960 500,00	4 855 400,00	11	43 745	205
1619	Машівський р-н	335 000,00	644 600,00	9	19 783	68
1621	Новосанжарський р-н	449 600,00	471 700,00	18	34 814	89
1622	Оржицький р-н			0	24 454	0
1623	Пирятинський р-н			0	31 999	0
1624	Полтавський р-н	250 400,00	1 324 700,00	10	67 370	68
1625	Решетилівський р-н	5 100,00	19 300,00	8	26 496	4
1626	Семенівський р-н	600,00	2 800,00	1	25 803	1
1627	Хорольський р-н			0	34 952	0
1628	Чорнухинський р-н	34 300,00	76 400,00	6	11 644	8
1629	Чутівський р-н	71 100,00	304 100,00	3	23 274	33
1630	Шишацький р-н	648 200,00	1 875 000,00	12	20 524	20
	Усього, Полтавська обл.	5 942 300,00	15 488 800,00	100	1 472 870	766

Джерело: ГУ ДФС у Полтавській області, 2016, ПЕСР Полтавської області 2016.

Департамент економічного розвитку та торгівлі Полтавської ОДА, 2016 (лист вих. № 03.2-05/432 від 15.02.2016 р.).

Тепер зробимо порівняння даних щодо користування надрами для видобування вуглеводнів на території Полтавської області, яке надало ГУ ДФС у Полтавській області:

	Усього, 2014-й рік, тис. грн.	Усього, 2015-й рік, тис. грн.	Усього, 2016-й рік, тис. грн.
Усього, ГУ ДФС у Полт. області, оприлюднено у 2016 р.	5 942 300,00	15 488 800,00	
Усього, ГУ ДФС у Полт. області, оприлюднено у 2017 р.	5 895 770,00	14 773 030,00	16 484 840,00
Різниця	-46 530,00	-715 770,00	

Джерело: ГУ ДФС у Полтавській області.

Тобто зменшення наданих цифр по Полтавській області у сфері видобутку природного газу, газового конденсату та нафти за 2015-й рік становило -715 770 тис. грн. Чи може зменшення нарахувань по ренті бути пов'язаним з **податковим боргом**?

А згідно пункту 257.1 статті 257 Податкового кодексу України, “базовий податковий (звітний) період для рентної плати дорівнює календарному кварталу, а для рентної плати за користування надрами для видобування корисних копалин за видобування нафти, конденсату, природного газу, у тому числі газу, розчиненого у нафті (нафтового (попутного) газу), етану, пропану, бутану, рентної плати за користування радіочастотним ресурсом України та рентної плати за транспортування нафти і нафтопродуктів магістральними нафтопроводами та нафтопродуктопроводами, транзитне транспортування трубопроводами аміаку територією України, дорівнює **календарному місяцю**”. Аж до 2015-го року податковим (звітним) періодом для рентної плати за користування надрами у 2015-му році було визначено податковий квартал. Наказом Міністерства фінансів України від 17 серпня 2015 року № 719 “Про затвердження форми Податкової декларації з рентної плати”, затверджено форму

податкової декларації, яка встановлювала обов'язок декларування податкових зобов'язань з авансових внесків, що набула чинності з дати офіційного опублікування в “Офіційному віснику України” (2015, № 75, 29.09.2015, ст. 2483)²⁰.

Отже, з 2015-го року, відповідно до підпункту 49.18.1 пункту 49.18 статті 49 ПКУ, “податкові декларації, крім випадків, передбачених цим Кодексом, подаються за базовий звітний (податковий) період, що дорівнює ... календарному місяцю (у тому числі в разі сплати місячних авансових внесків) – протягом 20 календарних днів, що настають за останнім календарним днем звітного (податкового) місяця”.

Відповідно до п. 54.1 ст. 54 Податкового кодексу України, “крім випадків, передбачених податковим законодавством, **платник податків самостійно обчислює суму податкового та/або грошового зобов'язання та/або пені, яку зазначає у податковій (митній) декларації або уточнюючому розрахунку, що подається контролюючому органу у строки, встановлені цим Кодексом.** Така сума грошового зобов'язання та/або пені вважається узгодженою”. Згідно п. 57.1 ст. 57 ПКУ, платник податків зобов'язаний самостійно сплатити суму податкового зобов'язання, зазначену у поданій ним податковій декларації, протягом 10 календарних днів, що настають за останнім днем відповідного граничного строку, передбаченого цим Кодексом для подання податкової декларації, крім випадків, встановлених цим Кодексом.

Підпункт 258.1.1 пункту 258.1 статті 258 Податкового кодексу України визначив, що “на платника рентної плати покладається **відповідальність за правильність обчислення, повноту і своєчасність її внесення до бюджету, а також за своєчасність подання контролюючим органам відповідних податкових декларацій згідно із нормами цього Кодексу та інших законодавчих актів**”.

Відповідно до підпункту 258.1.2 пункту 258.1 статті 258 Податкового кодексу України, “на суму податкових зобов'язань з рентної плати, що нарахована платником рентної плати за податковий (звітний) період, але не сплачена протягом 10 календарних днів, що настають за останнім календарним днем граничного строку подання податкової декларації, **нараховується пеня** в порядку, встановленому розділом II цього Кодексу”. Відповідно до абзацу “а” пп. 129.1.1 п. 129.1 ст. 129 ПК України, **нарахування пені** розпочинається: при самостійному нарахуванні суми грошового зобов'язання платником податків - від першого робочого дня, наступного за останнім днем граничного строку сплати грошового зобов'язання, визначеного цим Кодексом.

Відповідно до абзацу другого підпункту 258.2.2 пункту 258.2 статті 258 Податкового кодексу України, “контролюючі органи для забезпечення контролю за правильністю обчислення платником суми рентної плати за користування надрами для видобування корисних копалин в частині визначення обсягу (кількості) видобутих корисних копалин у межах наданої йому ділянки надр, а також коригуючих коефіцієнтів згідно з пунктом 252.2 статті 252 цього Кодексу у встановленому законодавством порядку можуть залучати центральні органи виконавчої влади, що реалізують державну політику у сфері державного гірничого нагляду, а також у сфері геологічного вивчення та раціонального використання надр”.

Згідно абзацу третього підпункту 258.2.2 пункту 258.2 статті 258 Податкового кодексу України, “ за фактами, які відбуваються протягом шести місяців, щодо невнесення, несвоєчасного внесення платником рентної плати сум податкових зобов'язань або невиконання платником податкових зобов'язань з рентної плати за користування надрами для видобування корисних копалин, центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну податкову та митну політику, порушує перед відповідним центральним органом виконавчої влади питання зупинення дії відповідного спеціального дозволу”.

Оскільки громадськість не може відповісти на питання звідкіля в масштабах Полтавської області

²⁰ До набуття чинності форми декларації, затвердженої наказом Міністерства фінансів України від 17.08.2015 № 719, декларування податкових зобов'язань з рентної плати за користування надрами здійснювалось за формою податкових розрахунків, затверджених наказом Міністерства фінансів України від 17 вересня 2012 року № 1000 “Про затвердження форм податкових розрахунків з плати за користування надрами”, що не передбачала декларування платником податків зобов'язань по сплаті авансових внесків.

взялась різниця у **-715 770,00 тис. грн.** між інформацією ГУ ДФСУ у Полтавській області за 2015-й рік, що подавались у 2016-му році та у 2017-му році, то питання, швидше за все, може бути адресоване Податковій міліції – правоохоронному органу у складі Державної фіскальної служби України, що уповноважений здійснювати оперативно-розшукову діяльність, відповідно до розділу XVIII-2 Податкового кодексу України. Більшість із надкористувачів, що видобувають природний газ, нафту та газовий конденсат, є в реєстрі Офісу великих платників податків Державної фіскальної служби України, який на 2018-й рік затверджено наказом ДФСУ від 26.09.2017 № 632, і налічує 2594 суб'єкти господарювання²¹. Полтавське управління Офісу великих платників податків Державної фіскальної служби 09.12.2016 р. реорганізовано у Полтавське відділення Офісу великих платників податків Державної фіскальної служби (скорочена назва Полтавське відділення Офісу ВПП ДФС), на виконання вимог постанови Кабінету Міністрів України від 30.03.2016 № 247 “Деякі питання територіальних органів ДФС”.

Не зрозуміло, чи зменшення пов'язане з коригуванням Державною фіскальною службою показників видобутку вуглеводнів у Полтавській області, які відображено у двох останніх колонках наступної таблиці:

	назва адм.-тер. одиниці Полтавської області	кв. км.	% Полтавської області	Кількість спецдозволів в адм-тер. одиниці	Населення адм.-тер. одиниці	Кількість експл. свердловин	газ, млн. кубометрів, 2015	газовий конденсат + нафта, тис. тонн, 2015
1	Лохвицький р-н	758,26	2,64%	11	43 745	205	1 856,6	216,7
2	Миргородський р-н	721,78	2,51%	14	32 515	18	421,3	17,7
3	Новосанжарський р-н	688,81	2,40%	18	34 814	89	161,6	66,0
4	Шишацький р-н	626,22	2,18%	12	20 524	20	750,8	30,8
5	Гадяцький р-н	586,54	2,04%	17	54 008	79	1256,9	155,6
6	Семенівський р-н	495,20	1,72%	1	25 803	1		
7	Зіньківський р-н	437,84	1,52%	11	34 988	44	377,8	17,1
8	Полтавський р-н	427,44	1,49%	10	67 370	68	523,0	24,3
9	Диканський р-н	381,78	1,33%	7	19 170	26	222,0	18,5
10	Великобагачанський р-н	377,36	1,31%	6	25 327	1		
11	Решетилівський р-н	376,06	1,31%	8	26 496	4	32,7	0,7
12	Котелевський р-н	279,51	0,97%	7	19 757	59	725,5	39,4
13	Чутівський р-н	265,00	0,92%	3	23 274	33	182,3	4,5
14	Машівський р-н	248,05	0,86%	9	19 783	68	422,3	39,2
15	Чорнухинський р-н	220,38	0,77%	6	11 644	8	18,9	5,1
16	Карлівський р-н	145,80	0,51%	7	34 185	42	415,8	6,0
17	Кобеляцький р-н	139,83	0,49%	2	42 842	1	1,8	
18-31	Глобинський р-н	0,00	0,00%	0	44 423			
18-31	Гребінківський р-н	0,00	0,00%	0	22 731			
18-31	Козельщинський р-н	0,00	0,00%	0	19 854			
18-31	Кременчуцький р-н	0,00	0,00%	0	40 380			
18-31	Лубенський р-н	0,00	0,00%	0	32 415			
18-31	Оржицький р-н	0,00	0,00%	0	24 454			
18-31	Пирятинський р-н	0,00	0,00%	0	31 999			
18-31	Хорольський р-н	0,00	0,00%	0	34 952			
18-31	м. Полтава	0,00	0,00%	0	294 962			
18-31	м. Комсомольськ	0,00	0,00%	0	51 958			
18-31	м. Кременчук	0,00	0,00%	0	225 216			
18-31	м. Лубни	0,00	0,00%	0	47 827			
18-31	м. Миргород	0,00	0,00%	0	41 267			
18-31	м. Гадяч	0,00	0,00%	0	24 187			
	всього на користування надрами для 3-х корисних	7 175,85	24,96%					

²¹ Джерело: officevp.sfs.gov.ua.
стор. 22 з 88

	назва адм.-тер. одиниці Полтавської області	кв. км.	% Полтавської області	Кількість спецдозволів в адм-тер. одиниці	Населення адм.-тер. одиниці	Кількість експл. свердловин	газ, млн. кубометрів, 2015	газовий конденсат + нафта, тис. тонн, 2015
	копалин загдерж. значення							
	Полтавська область	28 748,00	100,0%	100	1 472 870	766	7 369	642

Джерело: розрахунки ГО "Інститут фінансів та права".

Департамент економічного розвитку і торгівлі Полтавської ОДА ((лист вих. № 03.2-05/432 від 15.02.2016 р.).

ГРОШОВЕ ЗОБОВ'ЯЗАННЯ ПЛАТНИКА ПОДАТКІВ (ПОДАТКОВЕ ЗОБОВ'ЯЗАННЯ), ПОДАТКОВИЙ БОРГ²², ПОДАТКОВА ЗАСТАВА, АДМІНІСТРАТИВНИЙ АРЕШТ МАЙНА²³

Відповідно до підпункту 14.1.175 пункту 14.1 статті 14 Податкового кодексу України, "**податковий борг** - сума узгодженого грошового зобов'язання (з урахуванням штрафних санкцій за їх наявності), але не сплаченого платником податків у встановлений цим Кодексом строк, **а також пеня**, нарахована на суму такого грошового зобов'язання". **Погашення податкового боргу** - зменшення абсолютного значення суми такого боргу, підтверджене відповідним документом, відповідно до пп.14.1.152. п. 14.1 ст. 14 Податкового кодексу України.

Відповідно до пункту 257.2 статті 257 Податкового кодексу України, "платники рентної плати самостійно обчислюють суму податкових зобов'язань з рентної плати". Джерелом сплати податкових зобов'язань з плати за користування щомісяця є здійснення продажу тих корисних копалин, у періоді видобутку яких і було нараховано та задекларовано відповідні податкові зобов'язання з плати за користування надрами. Наприклад, відповідно до частини першої статті 4-1 Закону України від 12.07.2001 року № 2665-III "Про нафту та газ", "підприємства, частка держави у статутному капіталі яких 50 відсотків та більше, господарські товариства, 50 відсотків та більше акцій (часток, паїв) яких знаходяться у статутних капіталах інших господарських товариств, акціонером яких є держава і володіє в них контрольним пакетом акцій, а також дочірні підприємства, представництва та філії таких підприємств і товариств, учасники договорів про спільну діяльність, та/або особи, уповноважені договорами про спільну діяльність, укладеними за участю зазначених підприємств, щомісячно здійснюють продаж нафти сирової і газового конденсату власного видобутку, видобутих на підставі спеціальних дозволів на користування нафтогазоносними надрами (крім обсягів, що використовуються на власні технологічні потреби), а також скрапленого газу²⁴ - виключно на біржових аукціонах". Споживачами нафти і газового конденсату, у першу чергу є нафто- та газопереробні заводи.

Таблиця. 3 матеріалів ухвали від 03 липня 2017 року Печерського районного суду по судовій справі 757/37656/17-к.

Продавець	Покупець	Час платежу	Сума платежів	Кількість та предмет продажу	Ціна, у т.ч. ПДВ та акциз
НГВУ "Полтаванафтогаз" ПАТ "Укрнафта"	ТОВ "Гарант УТН", ПАТ "ТФПНК "Укртатнафта"	друга половина 2015 р.	1 млрд. 109 млн. 509 тис. 187 грн. 79 коп.	43 502,69 тонн бензину А-95 Євро	25 тис. 504 грн. 38 коп. за тону

²² Відповідно до проведених досліджень, в межах України близько 80% податкових надходжень дається великими платниками (< 2 тис. суб'єктів господарювання), які обслуговуються близько 1,5 тис. працівників Державної фіскальної служби України. Усього у фіскальному блоці центральних органів виконавчої влади працює близько 44 тис. осіб, з яких близько 10 тис. є митниками. Перевірки проводяться інспекторами державної фіскальної служби, які отримують доступ на підприємства за зверненням податкової міліції, повноваження якої визначаються Розділом XVIII²² ПКУ.

²³ Див. наказ Міністерства фінансів України від 14.07.2017 № 632 "Про затвердження Порядку застосування адміністративного арешту майна платника податків": <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0948-17/paran7#n7>.

²⁴ ДСТУ 4047-2001 замінив ГОСТ 20448-90. Прийнято та надано чинності: наказ Держстандарту України від 27 липня 2001 р. №369. Зміна № 1 чинна з 01.01.2014 р., наказ Мінекономрозвитку від 29.11.2013 р. № 1423. Організація видавець: УкрНДІНП "МАСМА", ТК-38 "Стандартизація продуктів нафтопереробки та нафтохімії".

Продавець	Покупець	Час платежу	Сума платежів	Кількість та предмет продажу	Ціна, у т.ч. ПДВ та акциз
НГВУ "Полтаванафтогаз" ПАТ "Укрнафта"	ТОВ "Гарант УТН", ПАТ "ТФПНК "Укртатнафта"	друга половина 2015 р.	2 млрд. 884 млн. 575 тис. 132 грн. 72 коп.	146 178,99 тонн палива дизельного Євро	19 тис. 733 грн. 17 коп.
НГВУ "Полтаванафтогаз" ПАТ "Укрнафта"	52 суб'єкти господарювання (396 договорів)	перший квартал 2016 р.	527 млн. 396 тис. 381 грн.	бензин А-95 Євро	
НГВУ "Полтаванафтогаз" ПАТ "Укрнафта"	52 суб'єкти господарювання (396 договорів)	перший квартал 2016 р.	1 млрд. 223 млн. 365 тис. 465 грн. 38 коп.	пальне дизельне Євро	

Джерело: судова справа 757/37656/17-к.

Податковий борг надрокористувачів та учасників договорів спільної діяльності по рентній платі за користування надрами для видобування вуглеводнів, станом на 01.04.2017, на території Полтавської області становив **3 417 360,90 тис. грн.** (за інформацією баз даних ДФС, дата формування 10.04.2017 року).

Станом на 01.04.2017	тис. грн.	
Податковий борг по рентній платі за користування надрами для видобування нафти. тис.грн.	398 772,20	11,67%
Податковий борг по рентній платі за користування надрами для видобування природного газу. тис.грн.	2 850 775,30	83,41%
Податковий борг по рентній платі за користування надрами для видобування газового конденсату, тис.грн.	167 813,40	4,91%
Усього податковий борг, по рентній платі за користування надрами для видобування вуглеводнів, тис.грн.	3 417 360,90	99,99%
Податковий борг по рентній платі за користування надрами для видобування інших корисних копалин загальнодержавного значення. тис.грн.	303,25	0,01%
Усього податковий борг, по рентній платі за користування надрами для видобування корисних копалин загальнодержавного значення, тис.грн.	3 417 664,15	100,00%
у т.ч. податкова застава	2 136 600,00	62,50%

Джерело: ГУ ДФС у Полтавській області.

Таблиця. Податковий борг надрокористувачів у Полтавській області, що здійснюють дослідно-промислово розробку та видобуток вуглеводнів, станом на 31.12.16 р., в розрізі надрокористувачів

Найменування суб'єкта господарювання (юридична або фізична особа - підприємець)	Прізвище, ім'я, по батькові керівника суб'єкта господарювання	Найменування територіального органу ДФС, Прізвище, ім'я, по батькові керівника тер. органу ДФС	Загальна сума податкового боргу суб'єкта господарювання, станом на 01.04.2017, по Україні, тис.грн.		у т.ч. подат. борг за корист. надрами для видобутку прир. газу у Полтав. області, тис. грн.	у т.ч. подат. борг за корист. надрами для видобутку газ. конденсату у Полтав. області, тис. грн.	у т.ч. подат. борг за корист. надрами для видобутку нафти у Полтав. області, тис. грн.	Усього податковий борг у Полтав. області, тис. грн.
			державний бюджет	місцеві бюджети				
00135390 , ПАТ "Укрнафта"	Роллінс Марк Ендрю	Офіс великих платників ДФС, Бамбізов Євген Євгенійович	13 087 762,5 ²⁵	146 615,34	391 608,30	1 029 128,60	51 357,80	1 472 094,70

²⁵ Відповідно до інформації Офісу великих платників податків ДФС, на початку березня 2017 року, крім рентної плати за користування надрами (загальна сума самостійно визначених ПАТ "Укрнафта" податкових зобов'язань з плати за користування надрами для видобування корисних копалин за липень 2014 р. склала 617 986 506 грн.), податковий борг ПАТ "Укрнафта" також включав 1,5 млрд. грн. податку на прибуток та 0,4 млрд. грн. ПДВ.

Найменування суб'єкта господарювання (юридична або фізична особа - підприємець)	Прізвище, ім'я, по батькові керівника суб'єкта господарювання	Найменування територіального органу ДФСУ, Прізвище, ім'я, по батькові керівника тер. органу ДФСУ	Загальна сума податкового боргу суб'єкта господарювання, станом на 01.04.2017, по Україні, тис.грн.		у т.ч. подат. борг за корист. надрами для видобутку прир. газу у Полтав. області, тис. грн.	у т.ч. подат. борг за корист. надрами для видобутку газ. конденсату у Полтав. області, тис. грн.	у т.ч. подат. борг за корист. надрами для видобутку нафти у Полтав. області, тис. грн.	Усього податковий борг у Полтав. області, тис. грн.
			державний бюджет	місцеві бюджети				
403739509, Договір про спільну діяльність від 24.12.1997 №999/97 ²⁶ - уповноважена особа НГВУ"Полтаванафтогаз" ПАТ "Укрнафта" 22525915	Наследніков Сергій Валерійович	ДП у м. Полтаві ГУ ДФС у Полтавській області, Мельник Дмитро Михайлович	2 389 233,56	3 493,82	1 029 128,60	57 273,40		1 086 402,00
403742696, НГВУ "Полтаванафтогаз" ПАТ "Укрнафта" (22525915), відповідальний за утрим. та внесення податків до бюджету під час вик. договору N 5/56 СД від 21.12.2000 про СД з освоєння та розробки нафтогазокоонденсатних родовищ ²⁷	Наследніков Сергій Валерійович	ДП у м. Полтаві ГУ ДФС у Полтавській області, Мельник Дмитро Михайлович	16 775,03	1 863,89	37,40		660,60	698,00
455860305, Договір про спільну	Бистрицький Євген	Миронівське Відділення Білоцерківсь	306 907,83 ²⁹	0,00	276 617,60	7 079,30	5 121,70	288 818,60

²⁶ Внесок ПАТ "Укрнафта" 124 647,946 тис. грн. Мета договору: отримання прибутку Учасниками. Фінансовий результат за 2016-й рік: -4 643 315,90 тис. грн. Джерело: www.smida.gov.ua. "Початкові вклади (частки) кожного із Учасників, зокрема, частка ПАТ «Укрнафта» становить 49,9%, але при розподілі прибутку вона дорівнює 55%, а у компанії "Моментум Ентерпрайзис (Східна Європа) Лтд", розміри часток визначені як 50,1% та 45,0% відповідно". Джерело: справа 757/37656/17-к.

²⁷ Внесок ПАТ "Укрнафта" 9 476,83 тис. грн. Мета договору: отримання доходів Учасниками; забезпечення організаційно-економічних умов для спільного інвестування, освоєння і розробки об'єктів робіт, експлуатація і ремонт свердловин з використанням нових технологій, нарощування обсягів видобутку вуглеводнів, досягнення високих економічних показників при розробці родовища з забезпеченням виконання вимог безпеки праці, охорони надр і навколишнього середовища, створення нових робочих місць. Джерело: www.smida.gov.ua.

²⁹ Станом на 29.08.2016, за даними Карлівської ОДПІ Головного управління ДФС у Полтавській області ТОВ Фірма "ХАС" (08800, Київська обл., Миронівський район, місто Миронівка, вул. Леніна, будинок 48), як уповноважена особа за договором від 04.02.2004 № 60 про спільну інвестиційну та виробничу діяльність мала податковий борг з рентної плати за користування стор. 25 з 88 15.03.2018

Найменування суб'єкта господарювання (юридична або фізична особа - підприємець)	Прізвище, ім'я, по батькові керівника суб'єкта господарювання	Найменування територіального органу ДФСУ, Прізвище, ім'я, по батькові керівника тер. органу ДФСУ	Загальна сума податкового боргу суб'єкта господарювання, станом на 01.04.2017, по Україні, тис.грн.		у т.ч. подат. борг за корист. надрами для видобутку прир. газу у Полтав. області, тис. грн.	у т.ч. подат. борг за корист. надрами для видобутку газ. конденсату у Полтав. області, тис. грн.	у т.ч. подат. борг за корист. надрами для видобутку нафти у Полтав. області, тис. грн.	Усього податковий борг у Полтав. області, тис. грн.
			державний бюджет	місцеві бюджети				
діяльність від 04.02.2004 № 60 - уповноважена особа ТОВ фірма "ХАС" ²⁸ 21237338	Ромуальд ович	кої ОДП, Орленко Ігор Миколайович						
473544036, Договір про СД від 15.09.2004 № 927 - уповноважена особа ТОВ "Цефей", 32869749	Бакуменко Владислав Вячеславович	Слобожанська ОДП ГУ ДФС у Харківській області, Єфремов Артем Олександрович	291 017,18	0,00	286 617,30	3 018,20	1 381,60	291 017,10
587437982, ТОВ "Надра геосцентр"	Юдін Олександр Володимирович	Миронівське відділення Білоцерківської ОДП, Орленко Ігор Миколайович	19 185,26	1,56	859 273,40	45 076,30		904 349,70
31511844, ТОВ "Арабський енергетичний альянс ЮЕЙ"	Буров Сергій Володимирович	Офіс великих платників ДФС, Бамбізов Євген Євгенійович	15 537,41	0,00	5 576,60	3 599,10		9 175,70
25168700, ПРАТ "Пласт"	Рибчич Михайло Йосифович	Офіс великих платників ДФС, Бамбізов Євген Євгенійович	11 472,61	301,79	5 014,00	409,30		5 423,30

надрами для видобування природного газу у сумі загальній 259 025 09,92 грн., з яких: 25 696 582,79 грн. - за основним платежем; 205 927,13 грн. – пеня. Джерело: *судова справа № 810/2719/16.*

²⁸ ТОВ фірма "ХАС" зареєстроване 02.11.1993 р., (запис про держ. реєстрацію за № 1456120000000043 від 20.09.2004 р.). У лютому 2004 р. між ТОВ Фірма "ХАС" та ГПУ "Полтавагазвидобування" Доч. компанії "Укргазвидобування" НАК "Нафтогаз України", правонаступником якого є ПАТ "Укргазвидобування", укладено договір від 04.02.2004 № 60 про спільну інвестиційну та вир. діяльність, відповідно до якого учасники договору визначили оператором СД ТОВ Фірма "ХАС" та уповноважили його вести спільні справи учасників спільної діяльності, представляти їх спільні інтереси у взаємовідносинах з органами державної влади та місцевого самоврядування, сплачувати передбачені законодавством податки і збори (обов'язкові платежі). ТОВ Фірма "ХАС" (код ЄДРПОУ 21237338) перебуває на додатковому обліку в Карлівській ОДП Головного управління ДФС у Полтавській області як учасник вказаного договору про спільну діяльність, відповідальний за утримання та внесення податків до бюджету під час виконання цього договору (код ТРДПАУ: 455860305). Джерело: *судова справа № 810/2719/16.*

Найменування суб'єкта господарювання (юридична або фізична особа - підприємець)	Прізвище, ім'я, по батькові керівника суб'єкта господарювання	Найменування територіального органу ДФСУ, Прізвище, ім'я, по батькові керівника тер. органу ДФСУ	Загальна сума податкового боргу суб'єкта господарювання, станом на 01.04.2017, по Україні, тис.грн.		у т.ч. подат. борг за корист. надрами для видобутку прир. газу у Полтав. області, тис. грн.	у т.ч. подат. борг за корист. надрами для видобутку газ. конденсату у Полтав. області, тис. грн.	у т.ч. подат. борг за корист. надрами для видобутку нафти у Полтав. області, тис. грн.	Усього податковий борг у Полтав. області, тис. грн.
			державний бюджет	місцеві бюджети	станом на 31.12.2016	станом на 31.12.2016	станом на 31.12.2016	
Усього подат. борг, тис. грн.			16 137 891,37	152 276,41	2 850 775,30	167 813,40	398 772,20	3 417 360,90

Джерело: www.sfs.gov.ua, розділ "публічна інформація", "відкриті дані".

Як бачимо, лише вісім (8) надрокористувачів у Полтавській області, що здійснюють дослідно-промислово розробку та видобуток вуглеводів, станом на 31.12.16 р., мали податковий борг, який переважно складався з рентної плати за користування надрами для видобування вуглеводнів, проте також у деяких випадках включав податок на прибуток та податок на додану вартість. Податковий борг надрокористувачів за користування надрами для видобутку інших корисних копалин загальнодержавного значення був незначний: 22 надрокористувачі мали податковий борг в розмірі 0,303 млн. грн.

Отже, ГУ ДФСУ у Полтавській області оприлюднило інформацію, відповідно до якої, станом на 01.04.2017 податковий борг по рентній платі за користування надрами становив **3,417 млрд.грн.** (за інформацією баз даних ДФС, дата формування 10.04.2017 року) по рентній платі за користування надрами для видобування таких корисних копалин загальнодержавного значення, як природний газ, газовий конденсат та нафта.

Найменування суб'єкта господарювання (юридична або фізична особа - підприємець)	Загальна сума податкового боргу суб'єкта господарювання, станом на 01.04.2017, по Україні, тис.грн.		у т.ч. подат. борг за корист. надрами для видобутку прир. газу у Полтав. області, тис. грн.	у т.ч. подат. борг за корист. надрами для видобутку газ. конденсату у Полтав. області, тис. грн.	у т.ч. подат. борг за корист. надрами для видобутку нафти у Полтав. області, тис. грн.	Усього податковий борг у Полтав. області, тис. грн.
	державний бюджет	місцеві бюджети	станом на 31.12.2016	станом на 31.12.2016	станом на 31.12.2016	
00135390, ПАТ "Укрнафта"	81,10%	96,28%	13,63%	30,60%	98,20%	24,33%
403739509, Договір про спільну діяльність від 24.12.1997 №999/97 - уповноважена особа НГВУ"Полтаванафтогаз" ПАТ "Укрнафта" 22525915	14,81%	2,29%	36,10%	34,13%	0,00%	31,79%
403742696, НГВУ "Полтаванафтогаз" ПАТ "Укрнафта" (22525915), відповідальний за утрим. та внесення податків до бюджету під час вик. договору N 5/56 СД ВІД 21.12.2000 про СД з освоєння та розробки нафтогазоконденсатних родовищ	0,10%	1,22%	0,00%	0,00%	0,17%	0,02%
455860305, Договір про спільну діяльність від 04.02.2004 № 60 - уповноважена особа ТОВ фірма "ХАС" 21237338	1,90%	0,00%	9,70%	4,22%	1,28%	8,45%

Найменування суб'єкта господарювання (юридична або фізична особа - підприємець)	Загальна сума податкового боргу суб'єкта господарювання, станом на 01.04.2017, по Україні, тис.грн.		у т.ч. подат. борг за корист. надрами для видобутку прир. газу у Полтав. області, тис. грн.	у т.ч. подат. борг за корист. надрами для видобутку газ. конденсату у Полтав. області, тис. грн.	у т.ч. подат. борг за корист. надрами для видобутку нафти у Полтав. області, тис. грн.	Усього податковий борг у Полтав. області, тис. грн.
	державний бюджет	місцеві бюджети	станом на 31.12.2016	станом на 31.12.2016	станом на 31.12.2016	станом на 31.12.2016
473544036, Договір про СД від 15.09.2004 № 927 - уповноважена особа ТОВ "Цефей", 32869749	1,80%	0,00%	10,05%	1,80%	0,35%	8,52%
587437982, ТОВ "Надра геоцентр"	0,12%	0,00%	30,14%	26,86%	0,00%	26,46%
31511844, ТОВ "Арабський енергетичний альянс ЮЕЙ"	0,10%	0,00%	0,20%	2,14%	0,00%	0,27%
25168700, ПРАТ "Пласт"	0,07%	0,20%	0,18%	0,24%	0,00%	0,16%
Усього подат. борг, тис. грн.	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%

Джерело: www.sfs.gov.ua, розділ "публічна інформація", "відкриті дані".

Із наведеної вище таблиці можна побачити, що сумарно, станом на 01.04.2017 року, найбільша частка податкового боргу надрокористувачів на території Полтавської області, а саме частка у **31,79%**, **обліковувалась за договором** про спільну діяльність від 24.12.1997 №999/97 - уповноважена особа НГВУ "Полтаванафтогаз" ПАТ "Укрнафта" 22525915, ЄДРПОУ: 403739509 (м. Полтава).

На другому місці, а саме **26,46% податкового боргу надрокористувачів**, обліковувалась за ТОВ "Надра геоцентр", ЄДРПОУ: 587437982, на обліку у Білоцерківській ОДП Київської області. Майже весь податковий борг ТОВ "Надра геоцентр" виник у 2016-му році.

А ще **24,33% податкового боргу** обліковувалось безпосередньо за ПАТ "Укрнафта", контрольоване НАК "Нафтогаз України", 00135390. Варто зазначити, що в цілому чистий прибуток ПАТ "Укрнафта" за три квартали 2017-го року у порівнянні з аналогічним періодом 2016-го року виріс на +670,579 млн. грн. (+157%) до рівня 1 097 млн. грн., оскільки чиста виручка від реалізації за 9 місяців 2017-го року на 19,9 млрд. грн. У структурі виручки від реалізації 9 157 млн. грн. становила нафта (944 042 метричні тонни), 9 222 млн. грн. становили нафтопродукти та 2 130 млн. грн. становив скраплений газ.

А за 2016-й рік емітент прозвітував наступні показники:

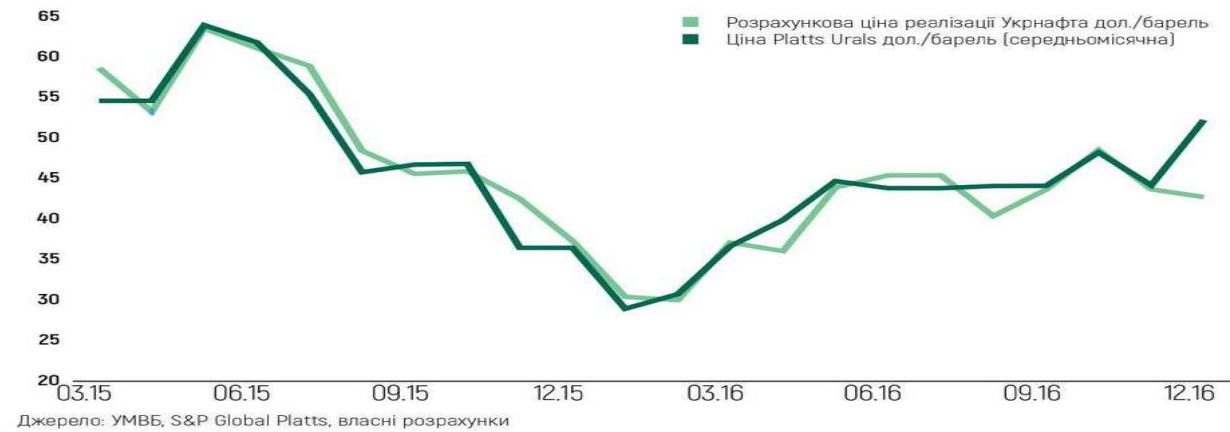
- нафта: обсяг реалізації 1 396 821,543 т на загальну суму 12 460 428 505,95 грн., середньореалізаційна ціна – 8 920,56 грн./т;

- газовий конденсат: обсяг реалізації 14 390 т на загальну суму 148 677 617,80 грн., середньореалізаційна ціна – 10 332,01 грн./т;

- скраплений газ: обсяг реалізації 131 956,6 т на загальну суму 1 528 238 802,58 грн., середньореалізаційна ціна – 11 581,37 грн./т.

Станом на 31.12.2016 року, чисті активи ПАТ "Укрнафта" становили 2 749 583 тис. грн. Тобто досить важко асоціювати податковий борг ПАТ "Укрнафта" з незадовільним станом показників фінансово-господарської діяльності емітента.

Інформація про реалізацію нафти та конденсату Укрнафтою, 2015–2016 роки

Стаття 41 Податкового кодексу України розрізняє поняття **контролюючих органів та органів стягнення**:

- 1) відповідно до пункту 41.1 статті 41 ПКУ, “**контролюючими органами є центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну податкову, державну митну політику, державну політику з адміністрування єдиного внеску, державну політику у сфері боротьби з правопорушеннями під час застосування податкового та митного законодавства, законодавства з питань сплати єдиного внеску та іншого законодавства, контроль за дотриманням якого покладено на контролюючий орган (далі - центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну податкову та митну політику), його територіальні органи**”, а згідно пп. 20.1.34 пункту 20.1 статті 20 ПКУ, **контролюючі органи мають право звертатися до суду щодо стягнення коштів платника податків, який має податковий борг, з рахунків у банках, що обслуговують такого платника податків, на суму податкового боргу або його частини**,
- 2) відповідно до пункту 41.2 статті 41 ПКУ, “**органами стягнення є виключно контролюючі органи, уповноважені здійснювати заходи щодо забезпечення погашення податкового боргу та недоїмки зі сплати єдиного внеску у межах повноважень, а також державні виконавці у межах своїх повноважень. Стягнення податкового боргу та недоїмки зі сплати єдиного внеску за виконавчими написами нотаріусів не дозволяється**”.

Порядок обліку платників податків і зборів (форми N 1-ОПП, 1-РПП, 5-ОПП, 20-ОПП) затверджено наказом Міністерства фінансів України від 09.12.2011 № 1588.

За вимогами про стягнення з платника всієї суми податкового боргу орган стягнення (позивач у суді) повинен бути **належним**. Тобто реалізація повноважень можлива лише централізовано з тим контролюючим органом, у якого платник податків перебуває на обліку³⁰ за основним місцем реєстрації **надрокористувача, або платника податку, відповідального за утримання та внесення податків до бюджету під час виконання договорів про спільну інвестиційну і виробничу діяльність, не пов’язану із створення юридичної особи з освоєння та розробки родовищ**. В результаті можна прийти до висновку, що у судових справах № 826/5689/16 та № 816/3304/15 адміністративні суди створили колізію, або парадокс, який коротко можна представити у такій таблиці:

	Позивач: Гадяцька ОДПІ ГУ ДФСУ до ПАТ "Укрнафта" в особі НГВУ "Полтаванафтогаз" (22525915). Справа № 826/5689/16 про стягнення податкового боргу.	Позивач: Лохвицька об'єднана ДПІ ГУ ДФС у Полтавській області до НГВУ "Полтаванафтогаз" ПАТ "Укрнафта" (22525915). Справа № 816/3304/15 про стягнення по ренті за корист. надрами.
Щодо податкового боргу за Договором про спільну діяльність від 24.12.1997 № 999/97	... в разі непогашення добровільно податкового боргу, зазначеного в податковій вимозі, орган стягнення має право на погашення за рахунок коштів або майна	Ухвалою суду від 29 вересня 2015 року до участі у справі в якості другого відповідача залучено Публічне акціонерне товариство "Укрнафта", відповідно до частини 1 статті 52 Кодексу адміністративного судочинства України.

³⁰ Підтверджується формою 4-ОПП.
стор. 29 з 88

	<p>Позивач: Гадяцька ОДПІ ГУ ДФСУ до ПАТ "Укрнафта" в особі НГВУ "Полтаванафтогаз" (22525915). Справа № 826/5689/16 про стягнення податкового боргу.</p>	<p>Позивач: Лохвицька об'єднана ДПІ ГУ ДФС у Полтавській області до НГВУ "Полтаванафтогаз" ПАТ "Укрнафта" (22525915). Справа № 816/3304/15 про стягнення по ренті за корист. надрами.</p>
<p>- уповноважена особа НГВУ "Полтаванафтогаз" ПАТ "Укрнафта", 22525915.</p>	<p>платника податків всієї суми боргу, що виникла після надіслання податкової вимоги. Реалізація таких повноважень, в зазначеному контексті, можлива лише централізовано з тим контролюючим органом, у якого платник податків перебуває на обліку на основним місцем реєстрації. Отже, контролюючим органом, уповноваженим на стягнення податкового боргу з ПАТ "Укрнафта" в особі НГВУ "Полтаванафтогаз" як відповідального, за утримання та внесення податків до бюджету під час виконання договору № 999/97 "Про спільну інвестиційну і виробничу діяльність, не пов'язану із створенням юридичної особи з освоєння та розробки родовищ" від 24 грудня 1997 року у даному випадку, є ДПІ у м. Полтава ГУ ДФС у Полтавській області. Отже, Гадяцька ОДПІ ГУ ДФС у Полтавській області є неналежним органом стягнення (позивачем) за вимогами про стягнення з ПАТ "Укрнафта" податкового боргу.</p> <p><i>Джерело: Постанова Київського окружного адмін. суду від 02.08.2016 р.</i></p>	<p>Відповідно до частини першої статті 19 Кодексу адміністративного судочинства України адміністративні справи вирішуються адміністративним судом за місцезнаходженням відповідача, крім випадків, передбачених цим Кодексом.</p> <p>Є необхідність передачі адміністративної справи за територіальною підсудністю до суду за місцезнаходженням відповідача³¹.</p> <p>Судом встановлено, що відповідач ПАТ "Укрнафта" (ідентифікаційний код 00135390) зареєстроване як юридична особа, місцезнаходженням якої є провулок Несторівський, 3-5 м. Київ, 04053 /а.с. 169/.</p> <p>Таким чином, справа територіально підсудна іншому адміністративному суду - Окружному адміністративному суду м. Києва .</p> <p><i>Джерело: Ухвала Полтавського окружного адміністративного суду від 27.10.2015 р.</i></p>

Як бачимо, **по одному і тому ж договору спільної діяльності від 24.12.1997 № 999/97**, уповноваженою особою за яким є НГВУ "Полтаванафтогаз" ПАТ "Укрнафта", 22525915, у судовій справі № 826/5689/16 Постановою Київського окружного адмін. суду від 02.08.2016 р. було визначено, що контролюючим органом, уповноваженим на стягнення податкового боргу з ПАТ "Укрнафта" в особі НГВУ "Полтаванафтогаз" як відповідального, за утримання та внесення податків до бюджету під час виконання договору № 999/97 "Про спільну інвестиційну і виробничу діяльність, не пов'язану із створенням юридичної особи з освоєння та розробки родовищ" від 24 грудня 1997 року у даному випадку, є ДПІ у м. Полтава ГУ ДФС у Полтавській області. А Полтавський окружний адміністративний суд Ухвалою від 27.10.2015 р. у справі № 816/3304/15 визначив, що "є необхідність передачі адміністративної справи за територіальною підсудністю до суду **за місцезнаходженням відповідача**" у м. Києві. Але чи застосування принципу **солідарної відповідальності** учасників суб'єктів спільної діяльності не передбачає, що суд повинен відбуватись у місці, де обидва учасники зареєстрували спільну діяльність, а не за місцем реєстрації одного з двох відповідачів?

Таким чином, Київський окружний адміністративний суд у справі № 826/5689/16 визнав повноваження позивача за місцезнаходженням контролюючого органу, тобто у м. Полтава, а Полтавський окружний адміністративний суд заперечив територіальну підсудність справи № 816/3304/15 у м. Полтаві. Знову ж таки, згадується принцип дотримання букви і духу закону, оскільки рішення судів стосуються одного і того ж договору спільної діяльності, то з Постанови Київського окружного адмін. суду від 02.08.2016 р. не зрозуміло, чому ДПІ у м. Полтава ГУ ДФС у Полтавській області не повинно позиватись до ПАТ "Укрнафта" в особі НГВУ "Полтаванафтогаз" (ЄДРПОУ: 22525915) в Полтавському окружному адміністративному суді. Зрозуміло, що якщо позивач зацікавлений стягнути податковий борг

³¹ Відповідно до річного звіту емітента, "структурні одиниці ведуть окремий бухгалтерський та податковий облік, подають звітність, що включається до звітності ПАТ «Укрнафта». Структурні одиниці, що входять до складу Товариства, створені за виробничим принципом: - **нафтогазовидобувні управління (далі також – НГВУ), які здійснюють видобуток нафти і газу;**

- газопереробні заводи (далі також – ГПЗ), що здійснюють підготовку і переробку нафти і газу;
- управління бурових робіт (далі також – УБР), які забезпечують будівництво та експлуатацію свердловин;
- тампонажні управління (далі також – ТУ), що виконують тампонажні роботи в процесі підготовки свердловин;...".
- бази та інші підрозділи, які забезпечують виробничу діяльність інших структурних одиниць".

солідарно з відповідачів, то територіальною підсудністю повинне бути місце реєстрації договору про спільну діяльність, тобто місто Полтава, оскільки **місце реєстрації одного з учасників договору про спільну діяльність** заперечує принцип солідарності. Насправді, експерти стверджують, що маніпулювання підсудністю шляхом безпідставного залучення другого відповідача для зміни підсудності, є поширеною практикою.

ТЕРИТОРІАЛЬНА ПІДСУДНІСТЬ (ЮРИСДИКЦІЯ): БУКВА І ДУХ ЗАКОНУ.

Загалом, в адміністративному, загальному та господарському судочинствах підсудність (юрисдикція) концептуально за видами поділяється на:

- 1) родову – розмежування компетенції між судами різного рівня (базовий, апеляційний, касаційний рівні),
- 2) територіальну – розмежування компетенцій судів одного рівня – розподіл судових справ, відповідно до встановленого алгоритму визначення компетентного суду для розгляду і вирішення конкретної судової справи.

Відповідно до Кодексу адміністративного судочинства України існують:

- 1) **загальна територіальна підсудність (юрисдикція) адміністративних справ:** як загальне в адміністративному судочинстві сформульоване правило територіальної підсудності про **розгляд справи за місцезнаходженням відповідача** (частина 1 статті 19 КАСУ).
- 2) **альтернативна територіальна підсудність (юрисдикція) адміністративних справ:** якщо позивач оскаржує правовий акт індивідуальної дії, дії чи бездіяльність суб'єкта владних повноважень, що стосуються прав, свобод та інтересів безпосередньо позивача, тоді заяву належить подавати за місцем проживання (перебування, знаходження) **позивача** (частина 2 статті 19 КАСУ).
- 3) **виняткова територіальна підсудність (юрисдикція) адміністративних справ:** територіальну підсудність окремих категорій адміністративних справ спеціально визначено за окружним адміністративним судом, територіальну юрисдикцію якого поширено на місто Київ (частина третя статті 172 КАСУ, частини четверта - п'ята статті 172, частина друга статті 173 КАСУ, частина третя статті 174 КАСУ, частина третя статті 175 КАСУ, частина перша статті 183 КАСУ).
- 4) **альтернативна територіальна підсудність (юрисдикція) адміністративних справ:** позивач має право обрати його за власним розсудом, але з дотриманням правил предметної підсудності (частина 4 статті 19 КАСУ).
- 5) територіальна підсудність адміністративних справ апеляційним адміністративним судам. Територіальну юрисдикцію апеляційних адміністративних судів встановлено Указом Президента України "Про утворення місцевих та апеляційних адміністративних судів, затвердження їх мережі та кількісного складу суддів" від 16 листопада 2004 року N 1417/2004.

Відповідно до пункту 3 частини 1 статті 22 Кодексу адміністративного судочинства України, якщо порушення правил територіальної підсудності виявлено ще до початку судового розгляду, то адміністративну справу належить передати до належного суду.

Відповідно до ст. 257.3.1 ПКУ, "платник рентної плати до закінчення визначеного розділом II цього Кодексу граничного строку подання податкових декларацій за податковий (звітний) період, визначений цією статтею, подає до відповідного контролюючого органу за формою, встановленою у порядку, передбаченому статтею 46 цього Кодексу, податкову декларацію, яка містить додатки, з рентної плати за користування надрами для видобування корисних копалин: **за місцезнаходженням ділянки надр**, з якої видобуті корисні копалини, у разі розміщення такої ділянки надр у межах території України".

Зрозуміло, стверджуючи, що контролюючим органом, уповноваженим на стягнення податкового боргу з ПАТ "Укрнафта" в особі НГВУ "Полтаванавтогаз", є ДПІ у м. Полтава ГУ ДФС у Полтавській області, Київський окружний адміністративний суд не брав до уваги п. 87.12. статті 87 Податкового кодексу України, відповідно до якого джерелом погашення податкового боргу є все майно ПАТ "Укрнафта".

Проте, відповідно до ухвали Печерського районного суду м. Києва від 03 липня 2017 року у судовій справі № 757/37656/17-к, виконавчу дирекцію - НГВУ "Полтаванафтогаз" 29.09.2015 року, згідно спільного рішення Учасників (протокол №48/2015) очолив виконавчий директор, для забезпечення діяльності якого Учасники договору №999/97 надали йому довіреності на **право одноосібного розпорядчого підпису на всіх банківських та інших фінансових документах.**

Також з 01.01.2018 року, відповідно до Закону України № 1793 від 20.12.2016 року:

95,00% рентних надходжень, згідно пункту 5 частини 2 статті 29 БКУ залишатиметься в державному бюджеті,

2,00% рентних надходжень, згідно пункту 5 частини 1 статті 64 БКУ буде розподілено до бюджету міста обл. значення та району,

1,00% рентних надходжень, згідно пункту 3 частини 1 статті 69 БКУ: буде розподілено до бюджету бюджету міст рай. значення, селища та села,

2,00% рентних надходжень, згідно пункту 4 частини 1 статті 66 БКУ: буде розподілено до обласного бюджету.

Тобто з 2018-го року податковий борг у надкористувачів, що користуються надрами для видобування вуглеводнів, на 5% виникатиме перед місцевими бюджетами базового, районного та регіонального рівнів адміністративно-територіального устрою Полтавської області за місцезнаходженням ділянки надр, з якої видобуті корисні копалини, а на 95% перед державним бюджетом. І якщо керуватись Ухвалою Полтавського окружного адміністративного суду від 29 вересня 2015 року у справі № 816/3304/15, то попри реєстрацію ПАТ "Укрнафта" в особі НГВУ "Полтаванафтогаз" (ЄДРПОУ: 22525915) у м. Полтава, стягнення податкового боргу до місцевих бюджетів Полтавської області робитимуться в Окружному адміністративному суді м. Києва.

Таблиця. Позиції адміністративних судів у судових справах по стягненню податкового боргу за договором № 999/97³² "Про спільну інвестиційну і виробничу діяльність, не пов'язану зі створенням юридичної особи з освоєння та розробки родовищ від 24 грудня 1997 року" від 24.12.1997 - уповноважена особа НГВУ "Полтаванафтогаз" ПАТ "Укрнафта", 22525915 (м. Полтава).

	Сума позову про стягнення з відповідача податкового боргу - по рентній платі за користування надрами для видобування вуглеводнів, грн.	За місцезнаходженням ділянки надр	За місцезнаходженням контролюючого органу, уповноваженого на стягнення податкового боргу з ПАТ "Укрнафта" в особі НГВУ "Полтаванафтогаз" ³³ - відповідального, за утримання та внесення податків до бюджету під час виконання договору спільної діяльності	За місцезнаходженням відповідача – платника податків, учасника договору спільної діяльності
Постанова окружного адмін. суду м. Києва від 02.08.2016 р. у справі № 826/5689/16.	379 852 308,13 , у т.ч. для видобування природного газу: 335 513 938,99, у т.ч. для видобування газового	Фактичний позивач: Гадяцька ОДП ГУ ДФСУ (Гадяцький район Полтавської області).	Належний позивач (орган стягнення): ДПІ у м. Полтава ГУ ДФСУ у Полтавській області.	Фактична територіальна підсудність: Окружний адміністративний суд м. Києва.

³² Постанова Окружного адміністративного суду Києва від 22.07.2016 р. № 59585512 по справі № 816/3304/15 стверджує, що "відповідно до довідки форми №4-ОПП №87558 від 19 березня 2012 року, договір №999/97 зареєстрований як платник податків у державній податковій інспекції у місті Полтаві Головного управління ДФС у Полтавській області, а у позивачів договір №999/97 зареєстрований як платник рентної плати за користування надрами, не за основним місцем обліку".

³³ З п. 63.3 ст. 63 ПК України випливає, що "платники податків підлягають реєстрації або взяттю на облік у контролюючих органах за місцезнаходженням юридичних осіб, відокремлених підрозділів юридичних осіб, ..., а також за місцем розташування (реєстрації) їх підрозділів, рухомого та нерухомого майна, об'єктів оподаткування або об'єктів, які пов'язані з оподаткуванням або через які провадиться діяльність (неосновне місце обліку). Відповідно до п. 181.1 ст. 181 ПК України, "особа зобов'язана зареєструватись як платник податку у контролюючому органі за своїм місцезнаходженням... місце реєстрації платника податку є тотожним місцю реєстрації юридичної особи чи відокремленого підрозділу

	Сума позову про стягнення з відповідача податкового боргу - по рентній платі за користування надрами для видобування вуглеводнів, грн.	За місцезнаходженням ділянки надр	За місцезнаходженням контролюючого органу, уповноваженого на стягнення податкового боргу з ПАТ "Укрнафта" в особі НГВУ "Полтаванафтогаз" ³³ - відповідального, за утримання та внесення податків до бюджету під час виконання договору спільної діяльності	За місцезнаходженням відповідача – платника податків, учасника договору спільної діяльності
	конденсату: 44 338 369,14.			
Ухвала Полтавського окружного адміністративного суду від 27.10.2015 р. у справі № 816/3304/15.	за I кв. 2015 р.: 450 234 032,05 (сума податкових зобов'язань) + 15 542 325,48 (сума пені)= =465 776 357,53 , у т.ч. для видобування природного газу: 443 322 154,02, у т.ч. для видобування газового конденсату: 22 454 203,51. (29.05.2015 контролюючим органом було винесено податкову вимогу на суму: 300 156 021,37 грн.). Відповідачем надано копії платіжних доручень на загальну суму 1 099 276 457,39 (а.с. 208-222, том 1) ³⁴ . Податковий орган просив стягнути з відповідача суми податкового боргу станом на 12.02.2016 року у розмірі 960 601 524,58 грн.	Фактичний позивач: Лохвицька ОДП ГУ ДФСУ (Лохвицький район Полтавської області). Реорганізовано у наказом ДФС від 22.04.2016 № 356, з якого вбачається, що Лохвицьке відділення Гадяцької ОДП.	Фактична територіальна підсудність: Полтавський окружний адміністративний суд.	Належна територіальна підсудність: Окружний адміністративний суд м. Києва.
Ухвала окружного адміністративного суду м. Києва від 13.08.2015 р. про відкриття скороченого	Стягнути податковий борг з ПДВ: 32 831 811,79 грн.		Фактичний позивач (орган стягнення): ДП у м. Полтава ГУ ДФСУ у Полтавській області.	

³⁴ Згідно абзацу першого пункту 87.9 статті 87 ПКУ, “у разі наявності у платника податків податкового боргу контролюючі органи зобов'язані зарахувати кошти, що сплачує такий платник податків, **в рахунок погашення податкового боргу згідно з черговістю його виникнення незалежно від напрямку сплати, визначеного платником податків.** У такому ж порядку відбувається зарахування коштів, що надійдуть у рахунок погашення податкового боргу платника податків відповідно до статті 95 цього Кодексу або за рішенням суду у випадках, передбачених законом”.

	Сума позову про стягнення з відповідача податкового боргу - по рентній платі за користування надрами для видобування вуглеводнів, грн.	За місцезнаходженням ділянки надр	За місцезнаходженням контролюючого органу, уповноваженого на стягнення податкового боргу з ПАТ "Укрнафта" в особі НГВУ "Полтаванафтогаз" ³³ - відповідального, за утримання та внесення податків до бюджету під час виконання договору спільної діяльності	За місцезнаходженням відповідача – платника податків, учасника договору спільної діяльності
провадження в адміністративній справі № 826/16473/15.			Фактична територіальна підсудність: Окружний адміністративний суд м. Києва.	

Джерело: www.reyest.court.gov.ua.

Відповідно до п. 257.6 ст. 257 ПК України, “у разі якщо місце обліку платника рентної плати не збігається з місцезнаходженням ділянки надр, платник рентної плати за користування надрами для видобування корисних копалин та платник рентної плати за користування надрами в цілях, не пов’язаних з видобуванням корисних копалин, **подає за місцем податкової реєстрації платника або уповноваженої особи копію податкової декларації та копію платіжного документа про сплату податкових зобов’язань з рентної плати**”.

Залишається сподіватись, що в жодній із сторін немає прихованої мети отримати в результаті списання податкового боргу на сотні мільйонів гривень як безнадійного, керуючись **принципом загальної позовної давності у три роки (1095 днів)**, закладеним у ст. 257 Цивільного кодексу України.

Згідно з п. 63.3 ст. 63 ПК України, “з метою проведення податкового контролю платники податків підлягають **реєстрації або взяттю на облік у контролюючих органах** за місцезнаходженням юридичних осіб, відокремлених підрозділів юридичних осіб, місцем проживання особи (основне місце обліку), а також за місцем розташування (реєстрації) їх підрозділів, рухомого та нерухомого майна, об’єктів оподаткування або об’єктів, які пов’язані з оподаткуванням або через які провадиться діяльність (**неосновне місце обліку**). Відповідно до абзацу другого пункту 63.3 статті 63 ПКУ, “центральный орган виконавчої влади, що реалізує державну податкову і митну політику, може прийняти рішення про зміну основного місця обліку великого платника податків”.

Абзац третій пункту 63.3 статті 63 ПКУ визначив, що “об’єктами оподаткування і об’єктами, пов’язаними з оподаткуванням, є майно та дії, у зв’язку з якими у платника податків виникають обов’язки щодо сплати податків та зборів. Такі об’єкти за кожним видом податку та збору визначаються згідно з відповідним розділом цього Кодексу”. А відповідно до абзацу четвертого пункту 63.3 статті 63 ПКУ, “платник податків зобов’язаний стати на облік у відповідних контролюючих органах за **основним та неосновним місцем обліку**, повідомляти про всі об’єкти оподаткування і об’єкти, пов’язані з оподаткуванням, контролюючі органи за основним місцем обліку згідно з порядком обліку платників податків”.

Заміна неналежної сторони врегульовується статтею 52 Кодексу адміністративного судочинства України, відповідно до п.1 якої “суд першої інстанції, встановивши, що з адміністративним позовом звернулася не та особа, якій належить право вимоги, або не до тієї особи, яка повинна відповідати за адміністративним позовом, може за згодою позивача допустити заміну первинного позивача або відповідача належним позивачем або відповідачем, якщо це не потягне за собою зміни підсудності адміністративної справи”.

Відповідно до частини 1 статті 52 Кодексу адміністративного судочинства України суд першої інстанції, встановивши, що з адміністративним позовом звернулася не та особа, якій належить право вимоги, або не до тієї особи, яка повинна відповідати за адміністративним позовом, може за згодою позивача допустити заміну первинного позивача або відповідача належним позивачем або відповідачем,

якщо це не потягне за собою зміни підсудності адміністративної справи. Відповідно до частини першої статті 19 Кодексу адміністративного судочинства України адміністративні справи вирішуються адміністративним судом **за місцезнаходженням відповідача**, крім випадків, передбачених цим Кодексом.

Відповідно до пп. 14.1.156 п. 14.1 ст. 14 Податкового кодексу України, “**податкове зобов’язання** – сума коштів, яку платник податків, у т.ч. податковий агент, повинен сплатити до відповідного бюджету як податок або збір на підставі, в порядку та строки, визначені податковим законодавством (у т.ч. сума коштів, визначена платником податків у податковому векселі та не сплачена в установленій законом строк).

Відповідно до підпункту 14.1.175 пункту 14.1 статті 14 Податкового кодексу України, **податковий борг** – “сума узгодженого грошового зобов’язання (з урахуванням штрафних санкцій за їх наявності), але не сплаченого платником податків у встановлений цим Кодексом строк, а також пеня, нарахована на суму такого грошового зобов’язання”. А згідно з пп. 14.1.39 п. 14.1 ст. 14 Податкового кодексу України, “**грошове зобов’язання платника податків** – сума коштів яку платник податків повинен сплатити до відповідного бюджету як податкове зобов’язання та/або штрафну (фінансову) санкцію, що справляється з платника податків у зв’язку з порушенням ним вимог податкового законодавства та іншого законодавства, контроль за дотриманням якого покладено на контролюючі органи, а також санкції за порушення цього законодавства у сфері зовнішньоекономічної діяльності.

Відповідно до абзацу “а” пп. 129.1.1 п. 129.1 ст. 129 ПКУ, **нарахування пені** розпочинається: при самостійному нарахуванні суми грошового зобов’язання платником податків - від першого робочого дня, наступного за останнім днем граничного строку сплати грошового зобов’язання, визначеного цим Кодексом.

Загалом, сума податкового боргу, що складається з загальнодержавних та місцевих податків, не враховуючи єдиний соціальний внесок, перед зведеним бюджетом України, з 2014-го по 2016-й роки зросла у 3,8 рази. Експерти Міжнародного центру перспективних досліджень³⁵ причинами такого зростання називають:

- 1) корупційні схеми списання безнадійного податкового боргу (через 1095 днів³⁶),
- 2) врахування податкового боргу на тимчасово окупованих територіях,
- 3) падіння промислового виробництва в Україні у 2014-2016-му роках, що корелюється з неможливістю для багатьох виробників продати власну продукцію.

Також можна додати до цього переліку галузеву специфіку, наприклад, регулювання Закону України від 12.07.2001 року № 2665-III “Про нафту і газ”.

Станом на 01.09.2017 року, загальна сума податкового боргу по Україні становила 81,6 млрд. гривень. Лише протягом 8-ми місяців 2017-го року сформувалось бл. 12,5 млрд. гривень податкового боргу (+18,1% з початку року). Відповідно до даних прес-служби ДФСУ, протягом 8-ми місяців 2017-го року за результатами вжитих заходів забезпечено надходжень близько 10 млрд. гривень до зведеного бюджету України в рахунок погашення податкового боргу, у т.ч. 7,7 млрд. гривень до Державного бюджету України та 2,3 млрд. грн. до зведених місцевих бюджетів України.

Таблиця.

³⁵ Додатково: <http://www.icps.com.ua>.

³⁶ Відповідно до пункту 4 частини першої статті 183² Кодексу адміністративного судочинства України в адміністративних справах щодо стягнення грошових сум, які ґрунтуються на рішеннях суб’єкта владних повноважень, щодо яких завершився встановлений цим Кодексом строк оскарження, застосовується скорочене провадження.

Податковий борг ³⁷ зі сплати загальнодержавних та місцевих податків та зборів, без єдиного соціального внеску	Усього, млрд. грн.	у т.ч. до державного бюджету, млрд. грн.	у т.ч. до зведених місц. бюджетів, млрд. грн.
Баланс, станом на 01.01.2017	69,1	58,7	10,4
Вибуло протягом року, станом на 01.09.2017	-10	-7,7	-2,3
	59,1	51	8,1
Додалось протягом року, станом на 01.09.2017, +18%	12,5	10,6	1,9
Баланс, станом на 01.09.2017	71,6	61,6	10,0
у т.ч. податковий борг, не забезпечений активами для погашення	25,6		
у т.ч. податковий борг підприємств системи ПАТ “Укрнафта” НАК “Нафтогаз України”	15,7		
у т.ч. податковий борг підприємств, що знаходяться в процедурах банкрутства або стосовно яких прийнято рішення суду про призупинення стягнення.	10,3		
у т.ч. подаковий борг підприємств окупованих Автономної Республіки Крим та Севастополя, частин Донецької та Луганської областей.	10,3		
у т.ч. подаковий борг банківських установ, які знаходяться в процедурі ліквідації	7,5		
У т.ч. податковий борг фізичних осіб, стягнення заборгованості з яких здійснюється органами ДВС	5,1		

Джерело: www.newsgra.com, Державна фіскальна служба України.

Погашення податкового боргу платників податків врегульовується главою 9 Податкового кодексу України. Стаття 87.2 Податкового кодексу України визначила, що “джерелами погашення податкового боргу платника податків є будь-яке майно такого платника податків з урахуванням обмежень, визначених цим Кодексом, а також іншими законодавчими актами”. Податковим кодексом України передбачено низку заходів щодо погашення податкового боргу, у т.ч. **надсилання податкових вимог, в яких міститься інформація щодо наявності податкового боргу, його розміру, а також щодо можливої податкової застави та опису майна у податкову заставу, якщо сума боргу перевищує 1020 грн.**

Відповідно до п. 59.1 ст. 59 ПКУ, у разі коли платник податків не сплачує узгодженої суми грошового зобов'язання в установлені законодавством строки, орган державної податкової служби надсилає (вручає) йому податкову вимогу в порядку, визначеному для надсилання (вручення) податкового повідомлення рішення. Відповідно до п.п. 14.1.153 ст. 14 ПКУ, податкова вимога – це письмова вимога органу ДПС до платника податків щодо погашення суми податкового боргу. Згідно з п. 59.5 ст. 59 ПКУ, у разі коли у платника податків, якому надіслано (вручено) податкову вимогу, сума податкового боргу збільшується, погашенню підлягає вся сума податкового боргу такого платника податку, що виник після надіслання (вручення) податкової вимоги.

Зміст **податкової застави** визначено статтею 88 Податкового кодексу України, оскільки пунктом 88.1 ст.88 ПКУ встановлено, що з метою забезпечення виконання платником податків своїх обов'язків, визначених цим Кодексом, майно платника податків, який має податковий борг, передається у податкову заставу. Право податкової застави виникає згідно з цим Кодексом та не потребує письмового оформлення. В силу приписів пункту 88.3 статті 88 Податкового кодексу України, в разі якщо податковий борг виник за операціями, що виконувалися в межах договорів про спільну діяльність, у **податкову заставу** передається майно платника податків, який згідно з умовами договору був відповідальним за перерахування податків до бюджету та/або майно, яке внесене у спільну діяльність та/або є результатом спільної діяльності платників податків. У разі недостатності майна такого платника податків у **податкову заставу** передається майно інших учасників договору про спільну діяльність у розмірах, пропорційних їх участі у такій спільній діяльності.

³⁷ Телефон Державної фіскальної служби України для довідок: 0 800 501 007.

Виникнення права податкової застави врегульовується статтею 89 Податкового кодексу України. Так, право податкової застави, відповідно до п.89.1 ст.89 ПК України, виникає у разі:

несплати у строки, встановлені цим Кодексом, суми грошового зобов'язання, самостійно визначеної платником податків у податковій декларації,

- з дня, що настає за останнім днем зазначеного строку;

несплати у строки, встановлені цим Кодексом, суми грошового зобов'язання, самостійно визначеної контролюючим органом.

- з дня виникнення податкового боргу.

Відповідно до п.89.2 ст.89 ПК України право податкової застави поширюється **на будь-яке майно платника податків**, яке перебуває в його власності (господарському віданні або оперативному управлінні) у день виникнення такого права і балансова вартість якого відповідає сумі податкового боргу платника податків, крім випадків, передбачених пунктом 89.5 цієї статті, а також на інше майно, на яке платник податків набуває прав власності у майбутньому.

Відповідно до п 89.3 ст. 89 ПКУ, майно, на яке поширюється право податкової застави, оформлюється актом опису.

Відповідно до статті 89.6 Податкового кодексу України, “якщо майно платника податків є неподільним і його балансова вартість більша від суми податкового боргу, таке майно підлягає опису у податкову заставу у повному обсязі”. Майно описується згідно акту опису. Платник податків може користуватись та розпоряджатись майном у заставі, але не може його відчужувати, за винятком товарів платника, що знаходяться у податковій заставі, якими платник податків може розпоряджатись, але спрямовує кошти від продажу товарів у погашення податкового боргу.

Позов ПАТ “Укрнафта” (00135390).	Сума позову про стягнення з відповідача податкового боргу - по рентній платі за користування надрами для видобування вуглеводнів, грн.	За місцезнаходженням ділянки надр	За місцезнаходженням контролюючого органу, уповноваженого на стягнення податкового боргу з ПАТ "Укрнафта" в особі НГВУ “Охтирканафтогаз” - відповідального, за утримання та внесення податків до бюджету	За місцем реєстрації платника податків.
Ухвала Окружного адміністративного суду м. Києва від 10 листопада 2014 року по справі № 826/14102/14 про визнання протиправним та скасування наказу про призначення платнику податків податкового керуючого	Податковий борг за липень 2014 року у загальній сумі 617 986 506 грн. Загальна сума самостійно визначених ПАТ “Укрнафта” податкових зобов'язань із плати за користування надрами для видобування корисних копалин у вказаних розрахунках склала 16 268 201,96 грн.		Фактичний суб'єкт призначення податкового керуючого: Богодухівська об'єднана ДПІ Головного управління Міндоходів у Харківській області.	Належний суб'єкт призначення податкового керуючого: ДПІ у м. Києві. Відповідно до ст. 13 Кодексу України про надра від 27 липня 1994 року № 132/94-ВР, користувачами надр можуть бути підприємства, установи, організації, громадяни України, а також іноземці та особи без громадянства, іноземні юридичні особи.

Джерело: <http://reyestr.court.gov.ua>.

Наявність податкового боргу має фінансові наслідки для платника податків, на якого застосовується пеня, а також накладаються штрафні санкції. Наявність податкового боргу є підставою для відмови у

бюджетному відшкодуванні ПДВ, або для ненадання якоїсь ліцензії для суб'єкта господарювання. Також наявність податкового боргу зі сплати за землю є підставою для відмови у продовженні договору оренди землі. Для участі у тендерних закупівлях необхідно пред'явити довідку про відсутність податкового боргу, яка отримується у податкових органах на підставі заяви до центру обслуговування платників податків або заяви до державної податкової інспекції. Таку ж довідку можна отримати в електронному кабінеті платника податків, і вона діє протягом 10 робочих днів.

Відповідно до пп. 20.1.18 п. 20.1 ст. 20 ПКУ, органи ДПС мають **право звертатися до суду** щодо стягнення коштів платника податків, який має податковий борг, з рахунків у банках, обслуговуючих такого платника, на суму податкового боргу або його частини. **Згідно статті 525 Цивільного кодексу України, одностороння відмова від виконання зобов'язання не допускається.** А відповідно до ч. 1 та ч. 7 ст. 193 Господарського кодексу України, ст. ст. 526 та 530 Цивільного кодексу України, зобов'язання має виконуватися належним чином відповідно до умов договору та вимог цього Кодексу, інших актів цивільного законодавства, а за відсутності таких умов та вимог - відповідно до звичаїв ділового обороту або інших вимог, що звичайно ставляться та у встановлений строк.

Пунктом 9 статті 3 Кодексу адміністративного судочинства України встановлено, що **відповідач** - це суб'єкт владних повноважень, а у випадках, передбачених законом, й інші особи, до яких звернена вимога позивача.

	Сума позову про стягнення з відповідача податкового боргу - по рентній платі за користування надрами для видобування вуглеводнів, грн.	За місцезнаходженням ділянки надр	За місцезнаходженням контролюючого органу, уповноваженого на стягнення податкового боргу	За місцезнаходженням відповідача – платника податків, учасника договору спільної діяльності
Справа № 810/2719/16 щодо договору про спільну діяльність від 04.02.2004 № 60 між ПАТ “Укргазвидобування” та ТОВ “Фірма “ХАС” (08800, Київська обл., Миронівський район, місто Миронівка, вул. Леніна, буд. 48).	25 902 509,92	Фактичний позивач: Карлівська ОДПІ ГУ ДФСУ (Карлівський район Полтавської області).	Належний позивач (орган стягнення): Карлівська ОДПІ ГУ ДФСУ (Карлівський район Полтавської області).	Фактична територіальна підсудність: Окружний адміністративний суд м. Києва.
Справа № 810/2743/16 щодо договору про спільну діяльність від 04.02.2004 № 60 між ПАТ “Укргазвидобування” та ТОВ “Фірма “ХАС” (08800, Київська обл., Миронівський район, місто Миронівка, вул. Леніна, буд. 48).	8 699 643,61, з яких: 8 606 103,94 грн. - за основним платежем; 170,00 грн. - за штрафними (фінансовими) санкціями (штрафом); 68369,67 грн. - пеня.	Фактичний позивач: Миргородська ОДПІ ГУ ДФСУ (Миргородський район Полтавської області).	Належний позивач: Миргородська ОДПІ ГУ ДФСУ (Миргородський район Полтавської області).	Фактична територіальна підсудність: Окружний адміністративний суд м. Києва.
Справи № 810/2739/16 ³⁸ та	288 473 465,91, природного газу в розмірі	Фактичний позивач: Гадяцька ОДПІ ГУ ДФСУ (Гадяцький район)	Належний позивач: Гадяцька ОДПІ ГУ ДФСУ (Гадяцький	Фактична територіальна підсудність:

³⁸ Законом України від 22 травня 2015 року № 484-VIII "Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо сплати судового збору", що набрав чинності з 1 вересня 2015 року, для державних органів скасовано встановлені раніше пільги щодо сплати судового збору. Пунктом 3.5 ч. 2 ст. 4 Закону України «Про судовий збір» в редакції, що діє з 01 вересня 2015 року, встановлено, що за подання до адміністративного суду апеляційної і касаційної скарги на ухвалу суду; заяви про приєднання до апеляційної чи касаційної скарги на ухвалу суду ставка судового збору становить 1 розмір мінімальної заробітної плати. 29 вересня 2016 р. позивачем сплачено 4 327 101 грн. 99 коп. судового збору та складено позовну заяву по справі № 810/2739/16 у новій редакції.

	Сума позову про стягнення з відповідача податкового боргу - по рентній платі за користування надрами для видобування вуглеводнів, грн.	За місцезнаходженням ділянки надр	За місцезнаходженням контролюючого органу, уповноваженого на стягнення податкового боргу	За місцезнаходженням відповідача – платника податків, учасника договору спільної діяльності
№ 810/504/17 щодо договору про спільну діяльність від 04.02.2004 № 60 між ПАТ “Укргазвидобування” та ТОВ “Фірма “ХАС” (08800, Київська обл., Миронівський район, місто Миронівка, вул. Леніна, буд. 48).	240 177 521,12; газового конденсату в сумі 5 972 062,35 грн; нафти в сумі 5 121 636,87 грн; природного газу в розмірі 36 095 082,89 грн; газового конденсату в сумі 1 107 162,68 грн.	Полтавської області). Податкова вимога від 16 червня 2016 року № 264-17 оскаржена ³⁹ у справі 826/13869/16.	район Полтавської області).	Окружний адміністративний суд м. Києва.

Джерело: <http://reyestr.court.gov.ua>.

Питання територіальної підсудності (юрисдикції) виникає і у випадках зворотніх позовів надрокористувачів до органів ДПІ ГУ ДФСУ, де на додатковому обліку перебуває або один з учасників договору про спільну діяльність, або зареєстровано договір про спільну діяльність.

	предмет позову про стягнення з відповідача податкового боргу - по рентній платі за користування надрами для видобування вуглеводнів, грн.	За місцезнаходженням ділянки надр	За місцезнаходженням контролюючого органу, уповноваженого на стягнення податкового боргу	За місцезнаходженням відповідача – платника податків, учасника договору спільної діяльності
Справа № 826/13869/16 щодо договору про спільну діяльність від 04.02.2004 № 60 між ПАТ “Укргазвидобування” та ТОВ “Фірма “ХАС” (08800, Київська обл., Миронівський район, місто Миронівка, вул. Леніна, буд. 48).	про визнання протиправними дій відповідача по надсиланню (врученню) ТОВ “Фірма “ХАС” податкової вимоги від 16 червня 2016 року № 264-17.	Фактичний позивач: ПАТ “Укргазвидобування”. Фактичний відповідач: Гадяцька ОДПІ ГУ ДФС у Полтавській області	Належний позивач: ПАТ “Укргазвидобування”. Належний відповідач: залежить від визначення договору про спільну діяльність від 04.02.2004 № 60 між	Фактична територіальна підсудність: Окружний адміністративний суд м. Києва. Належна територіальна підсудність: Полтавський окружний

³⁹ заяв (звернень) ТОВ "Фірма "ХАС" про надання розстрочення грошових зобов'язань та податкового боргу за Договором про спільну інвестиційну та виробничу діяльність №60 від 04 лютого 2004 року за період з 01 січня 2015 року по 31 березня 2016 року, належним чином завірені копії висновків для ДФС України про можливість надання ТОВ "Фірма "ХАС" як оператору спільної діяльності за Договором про спільну інвестиційну та виробничу діяльність №60 від 04 лютого 2004 року розстрочення сплати грошових зобов'язань та податкового боргу разом з додатками за період з 01 січня 2015 року по 31 березня 2016 року; належним чином завірені копії рішень ДФС України про надання ТОВ "Фірма "ХАС" як оператору спільної діяльності за Договором про спільну інвестиційну та виробничу діяльність №60 від 04 лютого 2004 року розстрочення сплати грошових зобов'язань та податкового боргу за період з 01 січня 2015 року по 31 березня 2016 року, а також копії договорів про розстрочення сплати грошових зобов'язань та податкового боргу, укладених Гадяцькою ОДПІ ГУ ДФС у Полтавській області з ТОВ "Фірма "ХАС" як оператором спільної діяльності за Договором про спільну інвестиційну та виробничу діяльність №60 від 04 лютого 2004 року за період з 01 січня 2015 року по 31 березня 2016 року.

	предмет позову про стягнення з відповідача податкового боргу - по рентній платі за користування надрами для видобування вуглеводнів, грн.	За місцезнаходженням ділянки надр	За місцезнаходженням контролюючого органу, уповноваженого на стягнення податкового боргу	За місцезнаходженням відповідача – платника податків, учасника договору спільної діяльності
			ПАТ “Укргазвидобування” та ТОВ “Фірма “ХАС”.	адміністративний суд.

Відповідно до частини 1 статті 19 Кодексу адміністративного судочинства України адміністративні справи вирішуються адміністративним судом **за місцезнаходженням відповідача**, крім випадків, передбачених цим Кодексом. Оскільки таких випадків не було наведено, Гадяцька ОДПІ ДФС у Полтавській області знаходиться за належною територіальною підсудністю Полтавського окружного адміністративного суду, а отже була необхідність передачі адміністративної справи № 826/13869/16 за територіальною підсудністю до суду за місцезнаходженням відповідача. Тобто, Київський окружний адміністративний суд, не направивши справу № 826/13869/16 на розгляд Полтавського окружного адміністративного суду, порушив статтю 19 Кодексу адміністративного судочинства України. Аналогічно є і справа № 826/13868/16 за позовом ПАТ “Укргазвидобування” до Гадяцької ОДПІ ГУ ДФС у Полтавській області. Проте 2 статті 19 КАСУ визначає, що акти індивідуальної дії можуть оскаржуватись за місцезнаходженням позивача. Залишається визначитись, чи підпадає надсилання податкової вимоги **під визначення акту індивідуальні дії**. Якщо особа подала адміністративний позов з **порушенням правил територіальної підсудності**, то суд, розглянувши питання щодо відкриття провадження, повинен повернути позивачеві позовну заяву у зв'язку з тим, що справа не підсудна цьому адміністративному суду (пункт 6 частини третьої статті 108 КАСУ). В ухвалі про повернення позовної заяви суд зазначає, якому суду підсудна адміністративна справа за позовною заявою.

Досить схожими є судові справи по стягненню податкового боргу з інших суб'єктів спільної діяльності з ПАТ “Укргазвидобування”, зокрема, ТОВ “Надра геоцентр”, що зареєстроване у Миронівському р-ні за тією ж адресою, що і ТОВ “Фірма “ХАС”, і має однакових співзасновників.

	Сума позову про стягнення з відповідача податкового боргу - по рентній платі за користування надрами для видобування вуглеводнів, грн.	За місцезнаходженням ділянки надр	За місцезнаходженням контролюючого органу, уповноваженого на стягнення податкового боргу	За місцезнаходженням відповідача – платника податків, учасника договору спільної діяльності
Справа № 810/2726/16 щодо договору про спільну діяльність №265-12 від 19.11.2007 між ПАТ “Укргазвидобування” та ТОВ “Надра геоцентр” ⁴⁰ (ЄДРПОУ: 34763705), 08800, Київська обл., Миронівський район, місто Миронівка, вул. Леніна, буд. 48. Судовий збір 1,5%, тобто 8 078 301,99 грн.	538 553 466,27 , у т.ч.: природний газ у Зіньківському р-ні 262 625 989,13 , газовий конденсат у Зіньківському р-ні 6 216 747,22 , природний газ у Котелевському р-ні: 32 772 895,01 , газовий конденсат у Котелевському р-ні:	Фактичний позивач: Гадяцька ОДПІ ГУ ДФС у Полтавській області (Гадяцький, Зіньківський, Котелевський, Лохвицький райони). Відповідач: належним чином завірені копії заяв (звернень) ТОВ “Надра Геоцентр: про надання	Належний позивач (орган стягнення): Гадяцька ОДПІ ГУ ДФС у Полтавській області (Гадяцький, Зіньківський, Котелевський, Лохвицький райони).	Фактична територіальна підсудність: Окружний адміністративний суд м. Києва.

⁴⁰ ТОВ “Надра Геоцентр” є відповідальним за утримання та внесення податків до бюджету під час виконання договору про спільну діяльність №265-12 від 19.11.07.

	Сума позову про стягнення з відповідача податкового боргу - по рентній платі за користування надрами для видобування вуглеводнів, грн.	За місцезнаходженням ділянки надр	За місцезнаходженням контролюючого органу, уповноваженого на стягнення податкового боргу	За місцезнаходженням відповідача – платника податків, учасника договору спільної діяльності
(платіжне доручення № 407 від 29.09.2016 на суму 7 621 629,39 грн.) ⁴¹ .	<p style="text-align: center;">4 748,65, природний газ у Лохвицькому р-ні: 226 858 624,65, газовий конденсат у Лохвицькому р-ні: 10 074 461,61</p>	розстрочення грошових зобовязань та податкового боргу за договором про спільну діяльність №265-12 від 19.11.2007 разом з відповідними економічними обґрунтуваннями за період з 01.01.2015 по 31.03.2016; належним чином завірені копії висновків для ДФСУ про можливість надання ТОВ “Надра Геоцентр” як оператору спільної діяльності за договором про спільну діяльність №265-12 від 19.11.2007 розстрочення сплати грошових зобовязань та податкового боргу разом з додатками за період з 01.01.2015 по 31.03.2016; належним чином завірені копії рішень ДФСУ про надання ТОВ “Надра Геоцентр” як оператору спільної діяльності за договором про спільну діяльність №265-12 від 19.11.2007 розстрочення сплати грошових зобовязань та податкового боргу, укладених Гадацькою ОДП ГУ ДФС у Полтавській області з ТОВ “Надра Геоцентр” як оператором спільної діяльності за договором про спільну діяльність		

⁴¹ Додатково див. ухвалу Вищого адміністративного суду України від 25.09.2015 (справа № 2а-10730/10/1570). Органам державної влади на сплату судового збору в Державному бюджеті України на 2016 рік передбачено планові показники на загальну суму 950 000 000,00 грн., з яких Державній фіскальній службі України заплановано виділити 711 000 000,00 грн. Державна судова адміністрація України в Інформаційному листі про наявність у органів державної влади, необхідних для сплати судового збору №10/5761/16 від 11.08.2016 повідомила про те, що Міністерство фінансів України листом №31-08020-10-18/211195 від 22.07.2016 надало Державній судовій адміністрації України дані про обсяг видатків, які були виділені на сплату судового збору на 2016 рік. У цьому листі ДСА України повідомила, що фактичні надходження від сплати Державною фіскальною службою України судового збору за сім місяців 2016 року становить 57 500 00,00 грн. (8,1% від передбачених бюджетних призначень).

Платіжні документи, які підтверджують оплату судового збору подаються до суду тільки в оригіналі. Додатково див. Постанову від 23.01.15 р. № 2 Пленуму Вищого адміністративного суду України “Про практику застосування адміністративними судами положень Закону України від 8 липня 2011 року № 3674-VI “Про судовий збір” від 23.01.2015 № 2, якою затверджено довідку про результати вивчення та узагальнення практики застосування адміністративними судами положень Закону України “Про судовий збір”.

	Сума позову про стягнення з відповідача податкового боргу - по рентній платі за користування надрами для видобування вуглеводнів, грн.	За місцезнаходженням ділянки надр	За місцезнаходженням контролюючого органу, уповноваженого на стягнення податкового боргу	За місцезнаходженням відповідача – платника податків, учасника договору спільної діяльності
		№265-12 від 19.11.2007 за період з 01.01.2015 по 31.06.2016.		

	Сума позову про стягнення з відповідача податкового боргу - по рентній платі за користування надрами для видобування вуглеводнів, грн.	За місцезнаходженням ділянки надр	За місцезнаходженням контролюючого органу, уповноваженого на стягнення податкового боргу	За місцезнаходженням відповідача – платника податків, учасника договору спільної діяльності
Справа № 810/2718/16 щодо договору про спільну діяльність № 265-12 від 19.11.2007 між ПАТ “Укргазвидобування” та ТОВ “Надра геоцентр” ⁴² (ЄДРПОУ: 34763705), 08800, Київська обл., Миронівський район, місто Миронівка, вул. Леніна, буд. 48. Судовий збір 1,5%, тобто 356 798,90 грн. (платіжне доручення № 407 від 29.09.216 на суму 7 621 629,39 грн.).	23 786 593,59, у т.ч.: природний газ у Зіньківському р-ні 262 625 989,13 , газовий конденсат у Зіньківському р-ні 6 216 747,22 , природний газ у Котелевському р-ні: 32 772 895,01 , газовий конденсат у Котелевському р-ні: 4 748,65 , природний газ у Лохвицькому р-ні: 226 858 624,65 , газовий конденсат у Лохвицькому р-ні: 10 074 461,61	Фактичний позивач: Карлівська ОДПІ ГУ ДФС у Полтавській області. Відповідач: клопотання про зупинення провадження у справі до набрання законної сили судовим рішенням у справі №826/12944/16. - визнання протиправними дій Карлівської об'єднаної державної податкової інспекції Головного управління ДФС у Полтавській області щодо нездійснення у період з 31.07.2015 по 16.06.2016 опису у податкову заставу майна ТОВ «Надра Геоцентр», яке є відповідальним за перерахування податків до бюджету за Договором про спільну діяльність №265-12 від 19.11.2007 та майна, яке внесено у спільну діяльність та/або є результатом спільної діяльності платників податків, а також щодо нездійснення у період з 31.07.2015 по 16.06.2016 заходів з погашення податкового боргу ТОВ	Належний позивач (орган стягнення): Карлівська ОДПІ ГУ ДФС у Полтавській області.	Фактична територіальна підсудність: Окружний адміністративний суд м. Києва. 1.Витребувати від Карлівської об'єднаної державної податкової інспекції Головного управління ДФС у Полтавській області наступні документи: - належним чином засвідчені копії висновків, складених Карлівською об'єднаною державною податковою інспекцією Головного управління ДФС у Полтавській області, які враховувались при прийнятті Державною фіскальною службою України рішень про розстрочення податкового боргу;

⁴² ТОВ “Надра Геоцентр” є відповідальним за утримання та внесення податків до бюджету під час виконання договору про спільну діяльність №265-12 від 19.11.07.

	Сума позову про стягнення з відповідача податкового боргу - по рентній платі за користування надрами для видобування вуглеводнів, грн.	За місцезнаходженням ділянки надр	За місцезнаходженням контролюючого органу, уповноваженого на стягнення податкового боргу	За місцезнаходженням відповідача – платника податків, учасника договору спільної діяльності
		<p>«Надра Геоцентр» як уповноваженої особи за Договором про спільну діяльність №265-12 від 19.11.2007 шляхом стягнення коштів, які перебувають у його власності, а в разі їх недостатності - шляхом продажу майна такого платника податків, яке перебуває у податковій заставі;</p> <p>- визнання протиправними дій Карлівської об'єднаної державної податкової інспекції Головного управління ДФС у Полтавській області по надсиланню (врученню) ТОВ «Надра Геоцентр», яке є відповідальним за перерахування податків до бюджету за Договором про спільну діяльність №265-12 від 19.11.2007 податкової вимоги від 146.06.2016 №312-17.</p> <p>Належним чином завірені копії заяв (звернень) ТОВ «Надра Геоцентр»: про надання розстрочення грошових зобовязань та податкового боргу за договором про спільну діяльність №265-12 від 19.11.2007 разом з відповідними економічними обґрунтуваннями за період з 01.01.2015 по 31.03.2016; належним чином завірені копії висновків для ДФСУ про можливість надання ТОВ «Надра Геоцентр» як оператору спільної діяльності за договором про спільну діяльність №265-12 від 19.11.2007 розстрочення сплати грошових зобовязань та податкового боргу</p>		<p>- письмові пояснення щодо виникнення в інтегрованій картці Товариства з обмеженою відповідальністю «Надра Геоцентр» як уповноваженої особи за договором про спільну діяльність №265-12 від 19.11.2007 з рентної плати за користування надрами для видобування природного газу переплати станом на 19.11.2015 у розмірі 228577,66 грн.</p>

	Сума позову про стягнення з відповідача податкового боргу - по рентній платі за користування надрами для видобування вуглеводнів, грн.	За місцезнаходженням ділянки надр	За місцезнаходженням контролюючого органу, уповноваженого на стягнення податкового боргу	За місцезнаходженням відповідача – платника податків, учасника договору спільної діяльності
		разом з додатками за період з 01.01.2015 по 31.03.2016; належним чином завірені копії рішень ДФСУ про надання ТОВ “Надра Геоцентр” як оператору спільної діяльності за договором про спільну діяльність №265-12 від 19.11.2007 розстрочення сплати грошових зобовязань та податкового боргу, укладених Гадацькою ОДП ГУ ДФС у Полтавській області з ТОВ “Надра Геоцентр” як оператором спільної діяльності за договором про спільну діяльність №265-12 від 19.11.2007 за період з 01.01.2015 по 31.06.2016.		

Порядок стягнення податкового боргу платників податків врегульовано статтями 95-99 ПКУ. Дії щодо погашення податкового боргу після 60 робочих днів, відповідно до пю 95.2 ст. 95 ПКУ, з моменту застосування податкової вимоги здійснюються на підставі рішення суду на підставі подання контролюючих органів і включають:

- стягнення коштів з рахунків платника податків у банках, обслуговуючих такого платника податків, відповідно до п. 95.3 ст. 95 ПКУ, за рішенням суду (виставлення інкасових доручень у банківській установі), що ініціюється переказом у платіжній системі за правилами відповідної платіжної системи, згідно порядку, визначеного Кабінетом Міністрів України,
- вилучення готівкових коштів, відповідно до п. 95.4 ст. 95 ПКУ, та абзацу 2 пункту 95.5 статті 95 ПКУ, на підставі рішення суду, та вручення платнику рішення про стягнення готівкових коштів,
- реалізація майна у податковій заставі на аукціонах чи публічних торгах (п. 95.7 ст. 95 ПКУ), відповідно до дозволу, наданого судом, відповідно до абзацу 2 п. 95.3 ст. 95 ПКУ (відповідно до пункту 95.1. статті 95 Податкового кодексу України, контролюючий орган здійснює за платника податків і на користь держави заходи щодо погашення податкового боргу такого платника податків шляхом стягнення коштів, які перебувають у його власності, а в разі їх недостатності - шляхом продажу майна такого платника податків, яке перебуває у податковій заставі),
- звернення на дебіторську заборгованість платника,
- арешт рахунків платника.

Експертна оцінка вартості майна, яке перебуває у податковій заставі, для визначення початкової ціни продажу, передбачена п. 95.10 ст. 95 ПКУ, у порядку, визначеному Законом України № 2658-III від 12.07.01 р. “Про оцінку майна, майнових прав та професійну оціночну діяльність в Україні”.

Постановою Кабінету Міністрів України від 29 грудня 2010 р. № 1244 “Деякі питання реалізації статті 95 Податкового кодексу України” затверджені:

- 1) Порядок стягнення готівки, яка належить платникові податків, у рахунок погашення його податкового боргу (рішення про погашення усієї суми податкового боргу, акт про вилучення готівки у

рахунок погашення податкового боргу платника податків, рішення про стягнення готівки у рахунок погашення податкового боргу платника податків, акт про вилучення готівки у рахунок погашення податкового боргу платника податків);

2) Порядок зміни початкової ціни продажу майна платника податків, яке перебуває у податковій заставі, в рахунок погашення його податкового боргу та оприлюднення інформації про час та умови проведення відповідних торгів (рішення про погашення усієї суми податкового боргу);

3) Порядок компенсації витрат, пов'язаних з організацією і проведенням торгів з продажу майна платника податків, що перебуває у податковій заставі, та оплати банківських послуг за перерахування коштів до відповідного бюджету (довідка № про розподіл коштів, що надійшли на балансний рахунок 3412 “Інші кошти, тимчасово віднесені на доходи державного бюджету”).

Платнику Податковим кодексом України на умовах податкового кредиту надається можливість **розстрочення грошового зобов'язання чи податкового боргу**, на підставі заяви, супровідних документів, підстав, які свідчать про неможливість погасити вчасно податкові зобов'язання, доказів змоги погасити розстрочені зобов'язання.

Договори про розстрочення узгоджених грошових зобов'язань можуть затверджуватись наказами Державної фіскальної служби України.

На податковий борг нараховуються проценти у розмірі пені – 120% облікової ставки НБУ за кожен день розстрочення. Якщо розстрочення надається на суму понад 1 млн. грн., необхідно зареєструвати податкову заставу. Заява про надання податкового розстрочення разом із супровідними документами подається до ГУ ДФСУ. Податковим кодексом не передбачено застосування штрафних санкцій за несвоєчасну сплату розстрочених сум податкового боргу, проте несплата розстрочених часток може бути підставою для скасування розстрочення податкового боргу в односторонньому порядку.

Податковий борг можна списати лише тоді, коли його визнають **безнадійним**, відповідно до норм підпункту 14.1.1 Податкового кодексу України:

1) податковий борг платників податків, яких в судовому порядку визнано банкрутами, і їх майна не достатньо для погашення кредиторських вимог, у т.ч. податкового боргу,

2) податкового боргу, за яким минув термін давності – 1095 днів, як для фізичних, так і для юридичних осіб, оскільки ст. 257 Цивільного кодексу України визначає загальну позовну давність, що встановлюється терміном у три роки,

3) податкового боргу фізичних осіб, що пропали, визнані недієздатними, або померлими.

Наявність податкового боргу може бути підставою для заборони виїзду за кордон, оскільки Державна виконавча служба інформує Державну прикордонну службу України.

Відповідно до п. 91.1 ст. 91 ПК України, керівник контролюючого органу за місцем реєстрації платника податків, що має податковий борг, призначає платнику податків податкового керуючого. Наказом Міністерства фінансів України від 25.05.2017 № 529 затверджено Порядок призначення та звільнення податкового керуючого з визначенням його функцій та повноважень.

Відповідно до статті 14.1.155 Податкового кодексу України, “податкова застава - спосіб забезпечення сплати платником податків грошового зобов'язання та пені, не сплачених таким платником у строк, визначений цим Кодексом. Податкова застава виникає на підставах, встановлених цим Кодексом”.

Відповідно до даних ГУ ДФСУ у Полтавській області, на території Полтавської області, станом на 01.04.2017 р., у податкову заставу оформлено **2 136 600 тис. грн.** підприємств - надрокористувачів, що становить приблизно **62,52%** від податкового боргу підприємств - надрокористувачів.

Цифри по інших корисних копалинах загальнодержавного значення виглядають дещо оптимістичніше. Спочатку інші корисні копалини загальнодержавного значення, відповідно до даних Державного кадастру родовищ і проявів корисних копалин, що ведеться ДНВП “Геоінформ України”, згідно статті 43 Кодексу України “Про надра” та Постанови КМУ від 2 березня 1993 р. N 150:

РОДОВИЩА:		Ставка ренти % видобутку, зг. ст. 252 ПКУ	
Форма А	металічних корисних копалин	рудні (металовмісні (металічні), у тому числі руди) корисні копалини:	
		чорних металів (крім залізної руди), кольорових та легувальних металів	5,00
		залізна руда ¹	8,00
		урановмісні (в технологічному розчині)	5,00
		інші, ніж урановмісні чорних, кольорових та легувальних металів	5,00
Форма Б	неметалічних корисних копалин		
Форма В	Розсипні		
Форма Д	нафти та газу	нафта, конденсат:	
		з покладів, які повністю або частково залягають на глибині до 5000 метрів	45,00
		з покладів, які повністю залягають на глибині понад 5000 метрів	21,00
		Газ природний (будь-якого походження):	
		природний газ, що відповідає умові, визначеній у пункті 252.24 цієї статті, видобутий з покладів до 5000 метрів	70,00
		природний газ, що відповідає умові, визначеній у пункті 252.24 цієї статті, видобутий з покладів понад 5000 метрів	14,00
		з покладів на ділянках надр (родовищах) в межах континентального шельфу та/або виключної (морської) економічної зони України	11,00
		природний газ, видобутий під час виконання договорів про спільну діяльність	70,00
		з покладів, які повністю або частково залягають на глибині до 5000 метрів	55,00
		з покладів, які повністю залягають на глибині понад 5000 метрів	28,00
Форма Е	вугілля та горючих сланців	вугілля:	
		Коксівне	1,50
		Енергетичне	0,75
		Антрацит	1,00
		Буре	1,00
Форма Ж	гідромінеральні сировини		
Форма К	Торфу	Торф	1,00
Форма К1	Сапропелю		
Форма Л	Техногенні		
ПРОЯВИ:		Ставка ренти %	
Форма Г1	металічних корисних копалин		
Форма Г2	Неметалічних корисних копалин		
Форма Г3	вугілля та горючих сланців		

Джерело: Державний кадастр родовищ і проявів корисних копалин, Податковий кодекс України.

255.5. Ставки рентної плати за спеціальне використання води⁴³ встановлюються у таких розмірах:	Ставка рентної плати, гривень за 100 куб. метрів	
255.5.1. за спеціальне використання поверхневих вод:		
Басейни річок, включаючи притоки всіх порядків		
Дніпра на південь від м. Києва (без Інгульця)	33,92	42,91

Джерело: Податковий кодекс України.

255.5.2. за спеціальне використання підземних вод⁴⁴:	Ставка рентної плати, гривень за 100 куб. метрів	
Найменування регіону		ЗУ № 909-VIII від 24.12.2015 р.
Області:		
Полтавська:		
Великобагачанський, Гадяцький, Зіньківський, Лохвицький, Лубенський, Миргородський, Новосанжарський, Решетилівський, Хорольський, Шишацький райони	38,56	48,78
інші адміністративно-територіальні одиниці області	42,98	54,37

Джерело: Податковий кодекс України.

Детальніше зі ставками ренти можна ознайомитись у додатку 4 цього огляду. Також стаття 253.6 Податкового кодексу України визначила, що “подання декларації, строки сплати, відповідальність платників та контроль за справлянням рентної плати визначено статтями 257 і 258 цього Кодексу”.

Таблиця. Рентна плата за користування надрами для видобування корисних копалин загальнодержавного значення (інших ніж вуглеводні) у Полтавській області, тис. грн. (нараховано і сплачено)

	Назва міст обласного значення та районів (бірюзовим кольором, якщо на території району Полтавською обласною радою погоджено спецдозвіл на користування надрами для видобування вуглеводнів).	Усього нараховано та сплачено ренти за користування надрами для видобування ККЗД, крім вуглеводнів, 2014-й рік	Усього нараховано ренти за користування надрами для видобування ККЗД, крім вуглеводнів, 2015-й рік	Усього нараховано та сплачено ренти за користування надрами для видобування ККЗД, крім вуглеводнів, 2015-й рік (Департамент фінансів ПОДА на базі даних ДФСУ)	Різниця між даними департаменту економічного розвитку ПОДА та департаменту фінансів ПОДА	Усього нараховано та сплачено ренти за користування надрами для видобування ККЗД, крім вуглеводнів, 2016-й рік
		тис.грн.	тис.грн.	тис.грн.		тис.грн.
		100,00%	100,00%	100,00%		100,00%
1601	м. Полтава		4 596,00	4 596,00	не відомо	
1602	м. Горішні Плавні			296 900,80	не відомо	
1603	м. Кременчук		4 544,40	4 544,40	не відомо	
1618	м. Лубни та Лубенський р-н	141,50	136,60	444,00	-307,40	
1620	м. Миргород та Миргородський р-н	7 500,00	7 200,00	7 664,40	-464,40	
1606	Великобагачанський р-н	12,50	1,00	201,20	-200,20	
1607	м. Гадяч та Гадяцький р-н	15,40	15,20	312,00	-296,80	
1608	Глобинський р-н	19,90	17,70	293,20	-275,50	
1609	Гребінківський р-н	0,00	5,40	241,60	-236,20	
1610	Диканський р-н	0,00	0,00	175,60	-175,60	

⁴³ Попри те, що Податковий кодекс України у статтях 251.1.1 та 251.1.4 розділяє рентну плату за користування надрами для видобування корисних копалин та рентну плату за спеціальне використання води, підземні та поверхневі води визначені корисними копалинами загальнодержавного значення, згідно Постанови КМУ від 12 грудня 1994 р. N 827.

⁴⁴ Ст. 21 Кодексу України “Про надра”.

	Назва міст обласного значення та районів (бірюзовим кольором, якщо на території району Полтавською обласною радою погоджено спецдозвіл на користування надрами для видобування вуглеводнів).	Усього нараховано та сплачено ренти за користування надрами для видобування ККЗД, крім вуглеводнів, 2014-й рік	Усього нараховано ренти за користування надрами для видобування ККЗД, крім вуглеводнів, 2015-й рік	Усього нараховано та сплачено ренти за користування надрами для видобування ККЗД, крім вуглеводнів, 2015-й рік (Департамент фінансів ПОДА на базі даних ДФСУ)	Різниця між даними департаменту економічного розвитку ПОДА та департаменту фінансів ПОДА	Усього нараховано та сплачено ренти за користування надрами для видобування ККЗД, крім вуглеводнів, 2016-й рік
		тис.грн.	тис.грн.	тис.грн.		тис.грн.
1611	Зінківський р-н	17,20	147,00	402,00	-255,00	
1612	Карлівський р-н	0,00	0,00	408,40	-408,40	
1613	Кобеляцький р-н	305,40	330,30	602,80	-272,50	
1614	Козельщинський р-н	18,60	28,90	22,40	6,50	
1615	Котелевський р-н	24,90	22,00	75,60	-53,60	
1616	Кременчуцький р-н	181 100,00	308 100,00	0,00	308 100,00	
1617	Лохвицький р-н	0,00	0,00	1 620,80	-1 620,80	
1619	Машівський р-н	0,00	0,00	149,60	-149,60	
1621	Новосанжарський р-н	145,90	146,60	119,60	27,00	
1622	Оржицький р-н	13,90	21,60	87,20	-65,60	
1623	Пирятинський р-н	0,00	0,00	193,20	-193,20	
1624	Полтавський р-н	304,20	616,30	118,40	497,90	
1625	Решетилівський р-н	61,80	59,30	151,60	-92,30	
1626	Семенівський р-н	0,00	0,00	19,60	-19,60	
1627	Хорольський р-н	30,60	27,60	125,60	-98,00	
1628	Чорнухинський р-н	2,70	4,40	40,40	-36,00	
1629	Чугівський р-н	1,50	1,50	78,40	-76,90	
1630	Шишацький р-н	158,00	453,50	596,80	-143,30	
	всього	189 874,00	326 475,30	320 185,60	6 289,70	381 331,00

Джерело: Деп-т економ. розвитку, торгівлі та залуч. інвестицій Полтавської ОДА, (лист вих. № 03.2-05/432 від 15.02.2016 р.), Департамент фінансів Полтавської ОДА на базі даних ДФСУ, лист № 05.4-25/417 від 26.02.2016 р.

Якщо аналізувати інтерес територіальних громад на базовому, районному та регіональному рівнях адміністративно-територіального устрою, у господарській діяльності, пов'язаній з геологічним вивченням, дослідно-промисловою розробкою та видобутком корисних копалин загальнодержавного значення, то бюджети органів місцевого самоврядування як на базовому, так і на районному рівнях адміністративно-територіального устрою мають право на частку від рентних платежів:

1) керуючись пунктом 4 статті 9-1 та статтею 31 Кодексу України "Про надра", введеного в дію Законом України від 27 липня 1994 року № 132/94-ВР, у вигляді частки від рентної плати за користування надрами для видобування корисних копалин загальнодержавного значення, інших ніж вуглеводні (природний газ, газовий конденсат та нафта), яка після прийняття Закону України від 28.12.2014 № 79-VIII⁴⁵, розподіляється у пропорціях 75% до загального фонду державного бюджету, згідно з пунктом 5 частини 2 статті 29 Бюджетного кодексу України, та 25% до загального фонду обласного бюджету, згідно з пунктом 4 частини 1 статті 66 Бюджетного кодексу України.

2) вилучення рентної плати, визначеної підпунктом 14.1.217 пункту 14.1 статті 14 Податкового кодексу України в редакції Закону № 71-VIII від 28.12.2014, що надходить від видобування трьох корисних копалин загальнодержавного значення (нафти, газу та газового конденсату), з системи міжбюджетного розподілу, закріпленої у ст. 29, 64, 66 та 69 Бюджетного кодексу України, припиниться з 01.01.18 р., керуючись змінами до Бюджетного кодексу України, запровадженими Законом України від 20.12.2016

⁴⁵ До 2015-го року цей розподіл між державним та обласними бюджетами становив 50-на-50 відсотків.

р. № 1793, у вигляді частки від рентної плати за користування надрами для видобування таких корисних копалин загальнодержавного значення, як вуглеводні (природний газ, газовий конденсат та нафта): 95,00% рентних надходжень, згідно пункту 5 частини 2 статті 29 БКУ залишатиметься в державному бюджеті,
2,00% рентних надходжень, згідно пункту 5 частини 1 статті 64 БКУ буде розподілено до бюджету міста обл. значення та району,
1,00% рентних надходжень, згідно пункту 3 частини 1 статті 69 БКУ: буде розподілено до бюджету бюджету міст рай. значення, селища та села,
2,00% рентних надходжень, згідно пункту 4 частини 1 статті 66 БКУ: буде розподілено до обласного бюджету.

Проте по факту до бюджетів органів місцевого самоврядування базового та районного рівнів адміністративно-територіального устрою не розподілялись ні рентні платежі за користування надрами для видобутку вуглеводнів, ні ті 25 відсотків рентної плати за користування надрами для видобування усіх інших корисних копалин загальнодержавного значення, що відповідно до п. 4 статті 66 Бюджетного кодексу України, зараховуються до складу доходів загальних фондів обласних бюджетів. Визначення усім корисним копалинам загальнодержавного значення надане Постановою Кабінету Міністрів України від 12 грудня 1994 р. N 827:

- 1) інші горючі рідкі (бітум нафтовий),
- 2) інші горючі тверді (антрацит, сланці, буре вугілля, торф, кам'яне вугілля),
- 3) металічні руди (чорних металів, кольорових металів, благородних металів, рідкіснометалевих та рідкісноземельних, розсіяних металів, радіоактивних металів),
- 4) неметалічні (сировина вогнетривка, сировина флюсова, сировина формувальна та для грудкування залізородних концентратів, сировина хімічна, сировина агрохімічна, сировина для мінеральних пігментів, сировина абразивна, сировина оптична та п'єзооптична, електро- та радіотехнічна сировина, сировина адсорбційна, сировина ювелірна (дорогоцінне каміння), сировина ювелірно-виробна (напівдорогоцінне каміння), сировина виробна, сировина для облицювальних матеріалів (декоративне каміння), сировина скляна та фарфоро-фаянсова, сировина цементна, сировина для пиляних стінових матеріалів, сировина петрургійна та для легких заповнювачів бетону, сировина для будового каменю, сировина піщано-гравійна, сировина цегельно-черепична, сировина для покриття доріг, сировина для приготування бурових розчинів, сировина для виробництва кристалічного кремнію.
- 5) води (підземні води, поверхневі води).
- 6) грязі лікувальні,
- 7) інертні гази.

Причиною є невиконання у деяких областях пункту 4 статті 9-1 та статті 31 Кодексу України “Про надра”, тобто незапровадження структури розподілу частини плати за користування надрами для видобування корисних копалин загальнодержавного значення, що надходить до загального фонду обласного бюджету:

X % частини плати - залишати в загальному фонді обласного бюджету за місцем видобування корисних копалин загальнодержавного значення, а решту спрямовувати до бюджетів другого та базового рівнів адміністративно-територіального устрою в наступних пропорціях:

Y % частини плати - спрямовувати до загальних фондів районних бюджетів чи бюджетів об'єднаних територіальних громад, що створюються згідно з законом та перспективним планом формування територій громад, за місцем видобування корисних копалин загальнодержавного значення;

Z % частини плати - спрямовувати до загальних фондів бюджетів місцевого самоврядування базового рівня адміністративно-територіального устрою за місцем видобування корисних копалин загальнодержавного значення, крім загальних фондів бюджетів міст обласного значення, куди зараховувати Y+Z % частини плати.

Тобто обласними радами не виконуються:

- 1) пункт 4 частини першої статті 9-1 Кодексу України від 27 липня 1994 року N 132/94-ВР «Про надра» визначив, що до компетенції обласних, Київської та Севастопольської міських рад у порядку, встановленому цим Кодексом та іншими законодавчими актами, належить “розподіл між відповідними місцевими бюджетами плати за користування надрами”.
- 2) стаття 31 Кодексу України “Про надра”, відповідно до якої “плата за користування надрами, що

надходить до бюджету Автономної Республіки Крим, обласних бюджетів і міських бюджетів міст Києва та Севастополя, розподіляється між місцевими бюджетами відповідно Верховною Радою Автономної Республіки Крим, обласними, Київською та Севастопольською міськими радами”.

У ПОШУЦІ ШЛЯХІВ ДО НОРМАЛІЗАЦІЇ СИТУАЦІЇ З ПОДАТКОВИМ БОРГОМ ВИДОБУВНИХ СУБ’ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ ДЕРЖАВНОЇ ФОРМИ ВЛАСНОСТІ: ЧОМУ НЕ ВИКОНУЮТЬСЯ ЧАСТИНИ ПЕРША ТА ЧАСТИНА ШОСТА СТАТТІ 4-1 ЗАКОНУ УКРАЇНИ “ПРО НАФТУ ТА ГАЗ” ЩОДО ПРОДАЖУ ГАЗОВОГО КОНДЕНСАТУ ТА НАФТИ НА АУКЦІОНАХ?

Можна стверджувати, що тенденція збільшення податкового боргу з рентної плати за користування надрами для видобування вуглеводнів (природного газу, газового конденсату та сирої нафти), що накопичується підприємствами, частка держави у статутному капіталі яких 50 відсотків та більше, господарськими товариствами, 50 відсотків та більше акцій (часток, паїв) яких знаходяться у статутних капіталах інших господарських товариств, акціонером яких є держава і володіє в них контрольним пакетом акцій, а також дочірніми підприємствами, представництвами та філіями таких підприємств і товариств, учасниками договорів про спільну діяльність, та/або особами, уповноваженими договорами про спільну діяльність, робить очевидною **наявність проблеми**, яку потрібно вирішити. Держава в особі центральних та місцевих органів виконавчої влади, громади, надзакордонців, також як і будь-які зацікавлені особи можуть шукати відповідь на запитання, в якій площині знаходиться вирішення проблем виникнення податкового боргу.

Альтернативними способами вирішення проблем у взаємовідносинах, що виникають між державою, громадами та надзакордонцями є вирішення проблем:

- 1) на основі двосторонніх відносин між надзакордонцями державної форми власності, суб’єктами спільної діяльності та територіальними підрозділами Державної фіскальної служби України, які надають розстрочення грошових зобов’язань та податкового боргу, що унормовуються Податковим кодексом України, накладають штрафні санкції, адміністративний арешт та оформлюють активи в податкову заставу,
- 2) на основі ефективного судочинства в окружних адміністративних судах України, апеляційних та касаційних адміністративних судах, що унормовуються Кодексом адміністративного судочинства України у його найбільш актуальній редакції, також як і законодавством про судоустрій України, у т.ч. законодавством про судовий збір,
- 3) на основі інших задіяних механізмів.

У той час, як перші два способи вирішення проблем широко застосовуються, про що свідчать матеріали наведених та інших судових справ, можна вважати, що застосування інших механізмів принесе набагато позитивніші результати.

Відповідно до пункту 257.2 статті 257 Податкового кодексу України, “**платники рентної плати самостійно обчислюють суму податкових зобов’язань з рентної плати**”. Джерелом сплати податкових зобов’язань з плати за користування щомісяця є здійснення продажу тих корисних копалин, у періоді видобутку яких і було нараховано та задекларовано відповідні податкові зобов’язання з плати за користування надрами”.

Відповідно до частини першої статті 4-1 Закону України "Про нафту та газ", “підприємства, частка держави у статутному капіталі яких 50 відсотків та більше, господарські товариства, 50 відсотків та більше акцій (часток, паїв) яких знаходяться у статутних капіталах інших господарських товариств, акціонером яких є держава і володіє в них контрольним пакетом акцій, а також дочірні підприємства, представництва та філії таких підприємств і товариств, учасники договорів про спільну діяльність, та/або особи, уповноважені договорами про спільну діяльність, укладеними за участю зазначених підприємств, щомісячно здійснюють продаж нафти сирої і газового конденсату власного видобутку, видобутих на підставі спеціальних дозволів на користування нафтогазоносними надрами (крім обсягів, що використовуються на власні технологічні потреби), а також скрапленого газу - **виключно на біржових аукціонах**. Частина третя статті Закону України 4-1 "Про нафту та газ" визначила, що

“**порядок організації та проведення біржових аукціонів** з продажу нафти сирової і газового конденсату власного видобутку, скрапленого газу, визначення стартових цін на таких аукціонах, надбавок за якість для нафти сирової і газового конденсату, а також порядок визначення обсягів реалізації на біржових аукціонах скрапленого газу для потреб населення встановлюються Кабінетом Міністрів України”.

Нормативно-правовою базою для проведення біржових аукціонів є:

- 1) Закон України 10 грудня 1991 року № 1956-XII “Про товарну біржу”,
- 2) Постанова КМУ від 16 жовтня 2014 р. № 570 “Про організацію та проведення біржових аукціонів з продажу нафти сирової, газового конденсату власного видобутку і скрапленого газу”.

Як бачимо, постанова КМУ № 570 не охоплює **природний газ**⁴⁶, тому може використовуватись лише для аналізу щодо можливостей зменшення податкового боргу, який виник з ренти у підприємств, частка держави у статутному капіталі яких 50 відсотків та більше, господарських товариств, 50 відсотків та більше акцій (часток, паїв) яких знаходяться у статутних капіталах інших господарських товариств, акціонером яких є держава і володіє в них контрольним пакетом акцій, а також дочірніх підприємств, представництв та філій таких підприємств і товариств, учасників договорів про спільну діяльність, та/або осіб, уповноважених договорами про спільну діяльність, які видобувають **газовий конденсат та сиру нафту**.

Навіть первинний аналіз може виявити, що відповідно до частини шостої статті 4-1 Закону України від 12 липня 2001 року N 2665-III “Про нафту та газ”, “якщо під час чергового біржового аукціону виставлені на продаж обсяги нафти сирової або газового конденсату не були реалізовані повністю або частково, **вони виставляються на додатковий біржовий аукціон, що проводиться того самого календарного місяця**. У разі якщо продаж зазначених обсягів нафти сирової і газового конденсату не відбувся на додатковому біржовому аукціоні або додатковий біржовий аукціон не був проведений, **нереалізовані обсяги нафти сирової і газового конденсату на підставі договору купівлі-продажу за стартовою ціною додаткового біржового аукціону реалізуються Національній акціонерній компанії “Нафтогаз України”**. Національна акціонерна компанія “Нафтогаз України” оплачує відвантажені обсяги нафти сирової⁴⁷ і газового конденсату⁴⁸ протягом 30 днів з дати укладення договору купівлі-продажу”.

З наступних двох таблиць можна побачити, до яких суб’єктів державної форми власності та до суб’єктів спільної діяльності повинні застосовуватись норми частини першої та частини шостої статті 4-1 Закону України “Про нафту та газ”.

Код	Назва підприємства	Рента за нафту 2014 рік, тис. грн.		Рента за нафту 2015 рік, тис. грн.		Рента за нафту 2016 рік, тис. грн.	
		нараховано	сплачено	нараховано	сплачено	нараховано	сплачено
135390	ПАТ "УКРНАФТА"	302 255,50	250 991,20	289 219,40	95 506,70	205 535,00	120 120,40
30019775	ПАТ "УКРГАЗВИДОБУВАННЯ"	179 746,10	180 636,00	200 081,80	219 954,40	176 091,90	156 345,40
1431535	ДП НАК "НАДРА УКРАЇНИ" "ЧЕРНІГІВНАФТОГАЗГЕОЛОГІЯ"	0,00	0,00	0,00	0,00	0,20	0,20
	УСЬОГО СУБ'ЄКТАМИ ДЕРЖАВНОЇ ФОРМИ ВЛАСНОСТІ	482 001,60	431 627,20	489 301,20	315 461,10	381 627,10	276 466,00
177117469	Договір про спільну діяльність від 29.06.2004 № 612 - уповноважена особа ТОВ ВКФ ДІОН 24430679	6 355,90	6 432,70	7 497,40	7 844,60	3 643,70	3 229,90
337504782	Договір про спільну діяльність від 10.06.2002 № 3 - уповноважена особа ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ "КАРПАТИГАЗ" 30162340	15 327,70	16 564,60	8 175,70	8 175,70	1 758,60	1 758,60

⁴⁶ Природний газ є соціально важливим товаром. У період до 1-го квітня 2018 року по 1 квітня 2018 року питання викупу НАКом природного газу врегульовується Постановою КМУ від 22 березня 2017 р. № 187.

⁴⁷ Пункт 9 Постанови Кабінету Міністрів України від 16 жовтня 2014 р. № 570 визначив, що “нафта сира - нафта, що видобувається з родовищ суб’єктом господарювання, який отримав спеціальний дозвіл”.

⁴⁸ Пункт 4 Постанови Кабінету Міністрів України від 16 жовтня 2014 р. № 570 визначив, що “газовий конденсат - газовий конденсат власного видобутку (далі - газовий конденсат) - газовий конденсат, що видобувається з родовищ суб’єктом господарювання, який отримав спеціальний дозвіл, і підлягає попередній переробці”.

Код	Назва підприємства	Рента за нафту 2014 рік, тис. грн.		Рента за нафту 2015 рік, тис. грн.		Рента за нафту 2016 рік, тис. грн.	
		нараховано	сплачено	нараховано	сплачено	нараховано	сплачено
403742696	НГВУ "ПОЛТАВНАФТОГАЗ" ПАТ "УКРНАФТА" (22525915) ВІДПОВІДАЛЬНИЙ ЗА УТРИМАННЯ ТА ВНЕСЕННЯ ПОДАТКІВ ДО БЮДЖЕТУ ПІД ЧАС ВИКОНАННЯ ДОГОВОРУ N 5/56 СД ВІД 21.12.2000 Р. ПРО СПІЛЬНУ ДІЯЛЬНІСТЬ З ОСВОЄННЯ ТА РОЗРОБКИ НАФТОГАЗОКОНДЕНСАТНИХ РОДОВИЩ В ПОЛТАВСЬКІЙ ОБЛАСТІ	1 861,20	1 861,20	1 650,20	1 261,30	1 673,40	1 561,90
455860305	Договір про спільну діяльність від 04.02.2004 № 60 - уповноважена особа ТОВ ФІРМА "ХАС" 21237338	1 249,10	1 225,00	1 192,80	1 309,10	5 087,40	0,00
473544036	Договір про спільну діяльність від 15.09.2004 № 927 - уповноважена особа ТОВ "ЦЕФЕЙ" 32869749	1 312,80	1 321,20	680,20	0,00	596,10	3,30
592740419	Договір про спільну діяльність від 22.01.2014 № УГВ8333/20/1 -14 - уповноважена особа ТОВ " ПРИРОДНІ РЕСУРСИ+" 38918382	5 528,70	5 528,70	12 028,80	12 028,80	-709,60	0,00
	ВСЬОГО ЗА ДОГОВОРАМИ СП. ДІЯЛЬНОСТІ НА ТЕРИТОРІЇ ПОЛТАВСЬКОЇ ОБЛАСТІ	31 635,40	32 933,40	31 225,10	30 619,50	12 049,60	6 553,70
20041662	СП ПГНК	124 580,20	124 588,60	107 745,70	107 734,90	114 203,40	114 309,00
33458044	ТОВ"СОЮЗ-БУДРЕСУРСИ"	573,40	500,60	2 835,40	2 418,50	251,50	675,10
33750826	ТОВ "УКРАЇНСЬКА БУРОВА КОМПАНІЯ"	5 387,40	5 812,30	5 823,00	5 329,00	6 412,70	6 710,00
37959056	ТОВ "АС-НАФТОГАЗРЕСУРС"	0,00	0,00	0,00	0,00	0,30	0,30
38238322	ТОВ "НАФТОГАЗОПРОМИСЛОВА ГЕОЛОГІЯ"	0,00	0,00	0,00	0,00	599,60	599,60
38719162	ТОВ "М.В.-ЕНЕРГОСОЇЛ"	0,00	0,00	0,00	0,00	1,00	1,00
	УСЬОГО СУБ'ЄКТАМИ ПРИВАТНОЇ ФОРМИ ВЛАСНОСТІ ВСЬОГО НА ТЕРИТОРІЇ ПОЛТАВСЬКОЇ ОБЛАСТІ	130 541,00	130 901,50	116 404,10	115 482,40	121 468,50	122 295,00
		644 178,00	595 462,10	636 930,40	461 563,00	515 145,20	405 314,70

Джерело: ГУ ДФС у Полтавській області.

Код	Назва підприємства	Рента за газовий конденсат 2014 рік, тис. грн.		Рента за газ. конденсат 2015 рік, тис. грн.		Рента за газовий конденсат 2016 рік, тис. грн.	
		нараховано	сплачено	нараховано	сплачено	нараховано	сплачено
30019775	ПАТ "УКРГАЗВИДОБУВАННЯ"	890 509,60	860 685,40	870 593,20	997 415,60	743 704,10	621 284,10
135390	ПАТ "УКРНАФТА"	3 924,80	3 386,70	4117,2	1 409,90	95 641,60	74 351,50
	УСЬОГО СУБ'ЄКТАМИ ДЕРЖАВНОЇ ФОРМИ ВЛАСНОСТІ	894 434,40	864 072,10	874 710,40	998 825,50	839 345,70	695 635,60
177117469	Договір про спільну діяльність від 29.06.2004 № 612 - уповноважена особа ТОВ ВКФ ДІОН 24430679	1 358,80	1 359,20	2 554,30	2 653,60	896,7	797,4
337504782	Договір про спільну діяльність від 10.06.2002 № 3 - уповноважена особа ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ "КАРПАТИГАЗ" 30162340	67 013,90	71 769,40	70 511,00	70 737,30	58 548,20	58 322,00
403739509	Договір про спільну діяльність від 24.12.1997 № № 999/97 -уповноважена особа НАФТОГАЗОВИДОБУВНЕ УПРАВЛІННЯ"ПОЛТАВНАФТОГАЗ "ПУБЛІЧНОГО АКЦІОНЕРНОГО ТОВАРИСТВА "УКРНАФТА 22525915	206 660,90	206 660,90	176 042,80	141 064,90	12 351,50	0
403744427	ДСД №85/2002 ВІД 19.08.2002- УПОВНОВАЖЕНА ОСОБА ТОВ "СГС"	842,2	842,4	119,5	175,9	252,1	194,6
455860305	Договір про спільну діяльність від 04.02.2004 № 60 - уповноважена особа ТОВ ФІРМА "ХАС" 21237338	2 115,80	2 064,10	2 251,30	2 443,60	6 986,10	0,2
473544036	Договір про спільну діяльність від 15.09.2004 № 927 - уповноважена особа ТОВ "ЦЕФЕЙ" 32869749	1 354,70	1 360,20	1 949,30	228,6	1 809,50	779,6
536507917	Договір про спільну діяльність від 21.07.1997 № 23-3/97-84Б-97 - уповноважена особа ТОВ "ГАЗ-МДС" 24253556	759,8	759,8	2 245,30	2 247,00	710,1	709,3

Код	Назва підприємства	Рента за газовий конденсат 2014 рік, тис. грн.		Рента за газ, конденсат 2015 рік, тис. грн.		Рента за газовий конденсат 2016 рік, тис. грн.	
		нараховано	сплачено	нараховано	сплачено	нараховано	сплачено
587437982	Договір про спільну діяльність від 19.11.2007 № 265-12 -уповноважена особа ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ "НАДРА ГЕОЦЕНТР" 34763705	30725,7	30726,5	1 092,50	1 763,60	44 618,40	0
	ВСЬОГО ЗА ДОГОВОРАМИ СП. ДІЯЛЬНОСТІ НА ТЕРИТОРІЇ ПОЛТАВСЬКОЇ ОБЛАСТІ	310 831,80	315 542,50	256 766,00	221 314,50	126 172,60	60 803,10
20041662	СП ПГНК	21 389,10	21 408,50	25 842,50	25 833,10	20 939,90	21 065,00
25168700	ПРАТ "ПЛАСТ"	1 875,10	1 875,10	1 832,10	1 849,20	1 240,10	1 240,10
26333503	ПРЕДСТАВНИЦТВО "РЕГАЛ ПЕТРОЛЕУМ КОРПОРЕЙШН ЛІМІТЕД"	35 881,10	35 881,10	32 301,90	32 446,90	26 509,40	26 364,50
31511844	ТОВ "АРАБСЬКИЙ ЕНЕРГЕТИЧНИЙ АЛЬЯНС ЮЕЙ"	13 841,80	13 239,10	15 779,60	16 250,70	10 580,70	7 367,80
32377038	ПРАТ "НАФТОГАЗВИДОБУВАННЯ"	45 102,60	45 103,60	75 367,20	75 443,50	90 792,00	90 711,80
32426289	ТОВ"СГС"	0	0	0	0	735,4	735,4
33100376	ПРАТ"ПРИРОДНІ РЕСУРСИ"	172 908,50	172 908,50	156 480,50	156 480,50	128 287,20	128 287,40
33750826	ТОВ "УКРАЇНСЬКА БУРОВА КОМПАНІЯ"	619,8	645,1	352,9	292	512,2	530
35602704	ТОВ "НАДРА-ГЕОІНВЕСТ"	0	0	0	0	6 464,20	6 464,20
	УСЬОГО СУБ'ЄКТАМИ ПРИВАТНОЇ ФОРМИ ВЛАСНОСТІ	291 618,00	291 061,00	307 956,70	308 595,90	286 061,10	282 766,20
	ВСЬОГО НА ТЕРИТОРІЇ ПОЛТАВСЬКОЇ ОБЛАСТІ	1 496 884,20	1 470 675,60	1 439 433,10	1 528 735,90	1 251 579,40	1 039 204,90

Джерело: ГУ ДФС у Полтавській області.

Що стосується виключення природного газу з частини шостої статті 4-1 Закону України від 12 липня 2001 року N 2665-III "Про нафту та газ", то пунктом 3 **Положення про покладення спеціальних обов'язків на суб'єктів ринку природного газу для забезпечення загальносуспільних інтересів у процесі функціонування ринку природного газу, затвердженого Постановою КМУ від 22 березня 2017 р. № 187**, визначено "обов'язок господарських товариств, 100 відсотків акцій (паїв, часток) яких належать державі або іншому господарському товариству, єдиним акціонером якого є держава (ПАТ "Укргазвидобування", ПАТ "ДАТ "Чорноморнафтогаз"), продавати природний газ господарському товариству, єдиним акціонером якого є держава (ПАТ "Національна акціонерна компанія "Нафтогаз України" (далі - НАК "Нафтогаз України"), та обов'язок НАК "Нафтогаз України" придбавати такий природний газ для формування ресурсу природного газу для побутових споживачів, релігійних організацій (крім обсягів, що використовуються для провадження їх виробничо-комерційної діяльності) та виробників теплової енергії в рамках виробництва теплової енергії з метою надання послуг з опалення і постачання гарячої води населенню та релігійним організаціям (крім обсягів, що використовуються для провадження їх виробничо-комерційної діяльності) на умовах та у порядку, що визначені цим Положенням". А пунктом 6 цього Положення "ПАТ "Укргазвидобування" та ПАТ "ДАТ "Чорноморнафтогаз" зобов'язані до 1 квітня 2018 р. щомісяця здійснювати продаж природного газу власного видобутку (крім обсягів виробничо-технологічних витрат, обсягів, які використовуються для власних потреб ПАТ "Укргазвидобування" та ПАТ "ДАТ "Чорноморнафтогаз", пов'язаних з видобутком, підготовкою до транспортування і транспортуванням природного газу, а також для виробництва скрапленого природного газу та стабільного бензину), а НАК "Нафтогаз України" - придбавати такий природний газ для формування ресурсу природного газу для побутових споживачів, релігійних організацій (крім обсягів, що використовуються для провадження їх виробничо-комерційної діяльності) та виробників теплової енергії в рамках виробництва теплової енергії з метою надання послуг з опалення і постачання гарячої води населенню та релігійним організаціям на умовах та у порядку, що визначені цим Положенням".

Відповідно до пункту 7 Положення про покладення спеціальних обов'язків на суб'єктів ринку природного газу для забезпечення загальносуспільних інтересів у процесі функціонування ринку природного газу, затвердженого Постановою КМУ від 22 березня 2017 р. № 187, "НАК "Нафтогаз України" придбає з 1 квітня 2017 р. по 1 квітня 2018 р. природний газ відповідно до абзаців першого і другого пункту 6 цього Положення за ціною, **визначеною на рівні 4 849 гривень за 1000 куб. метрів** (без урахування податку на додану вартість)". А пункт 13 Положення передбачає перепродаж НАКом природного газу за ціною, **визначеною на рівні 4 942 грн. за 1000 куб. метрів**, без урахування податку

на додану вартість, тарифів на транспортування та розподіл природного газу, які підлягають обов'язковій оплаті відповідно до умов договорів розподілу природного газу та величини торговельної надбавки (націнки) постачальника природного газу із спеціальними обов'язками, максимальний рівень якої визначений пунктом 14 Положення.

Інші суб'єкти господарювання, що провадять діяльність з видобутку природного газу, в тому числі учасники угод про спільну діяльність, що були укладені до набрання чинності цим Положенням, можуть добровільно взяти на себе зобов'язання, передбачене абзацом першим цього пункту, стосовно будь-якого обсягу видобутого газу. У такому разі до зазначених суб'єктів господарювання застосовуються відповідні норми цього Положення. Таким чином, відповідно до Постанови КМУ від 22 березня 2017 р. № 187, як ПАТ "Укрнафта", 50%+1 акція у статутному капіталі якої контролюється НАК "Нафтогаз України", так і суб'єкти спільної діяльності з ПАТ "Укрнафта" та з відокремленими підрозділами ПАТ "Укрнафта", до 1 квітня 2018 р. не зобов'язані продавати природний газ НАКу.. Відомо, що ПАТ "Укрнафта" переважно експлуатує нафтові та конденсатні свердловини. А річний звіт групи НАК "Нафтогаз України" за 2015-й рік розкрив інформацію, що ПАТ "Укрнафта" "через фінансові проблеми, зокрема з податковим боргом, й надалі стрімко зменшувала видобуток, закінчивши 2016 рік з результатом 1,3 млрд куб. м, що на 14% або 205 млн куб. м менше, ніж минулого року. Компанія втратила друге місце серед найбільших газовидобувних підприємств України".⁴⁹

Проте скільки природного газу, облікованого за договорами спільної діяльності, було виведено Постановою КМУ від 22 березня 2017 р. № 187 з під зобов'язання продавати за ціною, визначеною на рівні 4 942 грн. за 1000 куб. метрів, без ПДВ, в теорії (знаючи глибину свердловин) можна поррахувати опосередковано за допомогою таблиці рентних платежів у Полтавській області:

Код	Назва підприємства	Рента за природний газ 2014 рік, тис. грн.		Рента за природний газ 2015 рік, тис. грн.		Рента за природний газ 2016 рік, тис. грн.	
		нараховано	сплачено	нараховано	сплачено	нараховано	сплачено
30019775	ПАТ "УКРГАЗВИДОБУВАННЯ"	655 974,00	644 335,20	4 021 218,90	4 896 548,20	9 140 530,900	8 452 712,400
135390	ПАТ "УКРНАФТА"	72 185,30	37 518,80	139 766,50	53 995,10	532 487,400	433 261,500
1432552	ДП "УКРНАУКАГЕОЦЕНТР"	0,00	0,00	0,20	0,20	1,200	1,200
	УСЬОГО СУБ'ЄКТАМИ ДЕРЖАВНОЇ ФОРМИ ВЛАСНОСТІ	728 159,30	681 854,00	4 160 985,60	4 950 543,50	9 673 019,500	8 885 975,100
337504782	Договір про спільну діяльність від 10.06.2002 № 3 - уповноважена особа ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ "КАРПАТИГАЗ" 30162340	612 802,00	673 250,30	1 930 116,00	1 930 116,00	1 270 278,200	1 270 278,200
403739509	Договір про спільну діяльність від 24.12.1997 № № 999/97 - уповноважена особа НАФТОГАЗОВИДОБУВНЕ УПРАВЛІННЯ "ПОЛТАВНАФТОГАЗ" ПУБЛІЧНОГО АКЦІОНЕРНОГО ТОВАРИСТВА "УКРНАФТА 22525915	800 618,20	800 618,20	2 572 885,70	1 919 856,70	240 457,000	12 162,700
403742696	НГВУ "ПОЛТАВНАФТОГАЗ" ПАТ "УКРНАФТА" (22525915) ВІДПОВІДАЛЬНИЙ ЗА УТРИМАННЯ ТА ВНЕСЕННЯ ПОДАТКІВ ДО БЮДЖЕТУ ПІД ЧАС ВИКОНАННЯ ДОГОВОРУ N 5/56 СД ВІД 21.12.2000 Р. ПРО СД З ОСВОЄННЯ ТА РОЗРОБКИ НАФТОГАЗОКОНДЕНСАТНИХ РОДОВИЩ В ПОЛТАВСЬКОЇ ОБЛАСТІ	40,30	40,30	103,90	76,00	89,100	88,600
403744427	ДСД №85/2002 ВІД 19.08.2002-УПОВНОВАЖЕНА ОСОБА ТОВ "СГС"	14 439,40	14 446,50	28 250,60	28 242,80	7 179,500	7 179,500
455860305	Договір про спільну діяльність від 04.02.2004 № 60 - уповноважена особа ТОВ ФІРМА "ХАС" 21237338	18 363,60	16 668,00	54 704,00	59 676,10	307 466,900	3 703,800
473544036	Договір про спільну діяльність від 15.09.2004 № 927 - уповноважена особа ТОВ "ЦЕФЕЙ" 32869749	51 311,90	48 434,70	184 411,70	18 310,10	137 423,300	30 435,700
536507917	Договір про спільну діяльність від 21.07.1997 № 23-3/97-84Б-97 -	7 585,70	7 585,70	102 510,70	102 620,80	60 763,300	60 674,200

⁴⁹ <http://annualreport2016.naftogaz.com/ua/de-mi-zaraz/rinok-gazu>.

Код	Назва підприємства	Рента за природний газ 2014 рік, тис. грн.		Рента за природний газ 2015 рік, тис. грн.		Рента за природний газ 2016 рік, тис. грн.	
		нараховано	сплачено	нараховано	сплачено	нараховано	сплачено
	уповноважена особа ТОВ "ГАЗ-МДС" 24253556						
587437982	Договір про спільну діяльність від 19.11.2007 № 265-12 - уповноважена особа ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ "НАДРА ГЕОЦЕНТР" 34763705	179 607,70	147 167,90	19 358,80	57 758,30	855 194,800	0,000
	ВСЬОГО ЗА ДОГОВОРАМИ СП. ДІЯЛЬНОСТІ НА ТЕРИТОРІЇ ПОЛТАВСЬКОЇ ОБЛАСТІ	1 684 768,80	1 708 211,60	4 892 341,40	4 116 656,80	2 878 852,10	1 384 522,70
14274847	ТОВ "СВРОКРИМ"	0,00	0,00	1,00	1,00	0,000	0,000
20041662	СП ПГНК	353 457,00	353 472,80	417 900,50	487 419,10	280 523,800	214 602,000
25168700	ПРАТ "ПЛАСТ"	51 994,80	51 994,80	55 594,10	56 143,90	4 871,300	5 419,100
26333503	ПРЕДСТАВНИЦТВО "РЕГАЛ ПЕТРОЛЕУМ КОРПОРЕЙШН ЛІМІТЕД"	60 335,80	60 235,80	139 283,30	139 283,50	68 744,700	68 744,400
31511844	ТОВ "АРАБСЬКИЙ ЕНЕРГЕТИЧНИЙ АЛЬЯНС ЮЕЙ"	22 045,30	19 659,40	76 653,60	74 001,70	27 728,500	26 430,400
32377038	ПРАТ "НАФТОГАЗВИДОБУВАННЯ"	557 307,70	557 307,70	2 297 471,30	2 297 404,30	1 350 965,200	1 350 960,000
32426289	ТОВ "СГС"	0,00	0,00	0,00	0,00	7 651,900	7 651,900
33100376	ПРАТ "ПРИРОДНІ РЕСУРСИ"	247 611,50	247 611,50	601 575,40	601 576,00	237 253,000	237 252,700
33750826	ТОВ "УКРАЇНСЬКА БУРОВА КОМПАНІЯ"	7 417,10	7 747,50	9 336,90	8 772,00	8 799,800	9 051,200
34530351	ТОВ "ПРАЙМ-ГАЗ"	29 794,00	29 790,40	27,10	27,10	0,000	0,000
35602704	ТОВ "НАДРА-ГЕОІНВЕСТ"	0,00	0,00	0,00	0,00	154 046,600	154 356,600
37334018	ТОВ "НК "АЛЬФА"	0,00	0,00	0,00	0,00	0,500	0,500
38238322	ТОВ "НАФТОГАЗПРОМИСЛОВА ГЕОЛОГІЯ"	0,00	0,00	0,00	0,00	3 119,400	3 119,400
38453805	ТОВ "ТГД"	0,00	0,00	0,00	0,00	0,200	0,200
38453810	ТОВ "КОСУЛ"	0,00	0,00	0,20	0,20	0,000	0,000
39479143	ТОВ "НАДРАГАЗРЕСУРС"	0,00	0,00	0,00	0,00	0,700	0,700
177117469	ВКФ ДІОН 24430679	11 813,10	11 811,80	45 498,60	45 498,50	22 540,500	22 540,500
	УСЬОГО СУБ'ЄКТАМИ ПРИВАТНОЇ ФОРМИ ВЛАСНОСТІ	1 341 776,30	1 339 631,70	3 643 342,00	3 710 127,30	2 166 246,100	2 100 129,600
	ВСЬОГО НА ТЕРИТОРІЇ ПОЛТАВСЬКОЇ ОБЛАСТІ	3 754 704,40	3 729 697,30	12 696 669,0	12 777 327,6	14 718 117,70	12 370 627,40

Джерело: ГУ ДФС у Полтавській області.

Також частина друга статті 4-1 Закону України від 12 липня 2001 року N 2665-III "Про нафту та газ" визначила, що "стартова ціна (без урахування податку на додану вартість та витрат на транспортування, постачання і зберігання) на біржових аукціонах для нафти та газового конденсату визначається **на підставі митної вартості⁵⁰ нафти** за даними центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну податкову і митну політику, за 15 днів, що передують даті реєстрації заявок на проведення біржового аукціону, та **з урахуванням надбавки за якість для нафти сирової і газового конденсату**. Зниження ціни на нафту або на газовий конденсат на біржових аукціонах нижче стартової ціни не допускається".

Загалом, контроль правильності визначення митної вартості товарів визначається статтею 54 Митного кодексу України від 13.03.2012 № 4495-VI, Постановою Кабінету Міністрів України від 16 вересня 2015 року № 724 "Про використання у системі управління ризиками орієнтованих показників митної вартості

⁵⁰ Митна вартість товарів є Розділом III, що складається зі статей Глав 8 та 9 Митного кодексу України від 13.03.2012 № 4495-VI. Методи визначення митної вартості товарів, які ввозяться на митну територію України відповідно до митного режиму імпорту:

- 1) основний - за ціною договору (контракту) щодо товарів, які імпортуються (вартість операції);
- 2) другорядні:
 - а) за ціною договору щодо ідентичних товарів;
 - б) за ціною договору щодо подібних (аналогічних) товарів;
 - в) на основі віднімання вартості;
 - г) на основі додавання вартості (обчислена вартість);
 - г) резервний."

товарів” та Постановою Кабінету Міністрів України від 9 квітня 2008 року № 339 "Про затвердження **Порядку здійснення контролю за правильністю визначення митної вартості товарів**". Проте п. 19 Постанови Кабінету Міністрів України № 570 визначив, що “рівень стартової ціни (без урахування податку на додану вартість та витрат на транспортування, постачання і зберігання) на аукціонах для нафти сирової і газового конденсату визначається аукціонним комітетом **на підставі митної вартості нафти сорту “Юралс” за даними ДФС за 15 днів**, що передують даті реєстрації заявок на проведення аукціону. Для розрахунку стартової ціни на аукціонах для нафти сирової і газового конденсату враховуються обсяги нафти, що надійшли на митну територію України у кількості не менш як 50000 тонн”. Метод визначення митної вартості за ціною договору у 2015-му році для паливно-енергетичних товарів використовувався у 82,6% випадків⁵¹.

Основні механізми ціноутворення на нафту визначені у п. 20 Постанови КМУ від 16 жовтня 2014 р. № 570:

Нафта⁵²: база	Ціна, без ПДВ
Нафта сорту “Юралс”, що постачається в Україну трубопровідним транспортом.	Митна вартість, але не менше 90 доларів США за 1 барель ⁵³ .
Надбавка для III-ї групи якості згідно з ГОСТом 9965-76 (у т.ч. нафта класу II типу III, класу I типу II).	Надбавка 0 доларів США за тонну.
Надбавка для II-ї групи якості згідно з ГОСТом 9965-76 (у т.ч. нафта класу I типу I, класу I типу II).	Надбавка 2 долари США за тонну.
Надбавка для I-ї групи якості згідно з ГОСТом 9965-76 (у т.ч. нафта класу I типу I, класу II типу I, класу II типу III).	Надбавка 17 доларів США за тонну.

Газовий конденсат⁵⁴: база	Ціна, без ПДВ
Митна вартість нафти	Митна вартість, але не менше 90 доларів США за 1 барель.
	Надбавка 30 доларів США за тонну.
Нафта сорту “Юралс”, що постачається в Україну трубопровідним транспортом (не менше 90 доларів США за 1 барель).	47 доларів США за тонну.
Нафта сорту “Айзері”, що постачається в Україну трубопровідним транспортом (не менше 90 доларів США за 1 барель).	30 доларів США за тонну (із застосуванням перевідного коефіцієнта 0,85).

⁵¹ Джерело: <http://sfs.gov.ua/data/files/131201.pdf>.

⁵² ДСТУ 4454:2005. Нафта та нафтопродукти. Маркування, пакування, транспортування та зберігання (на заміну ГОСТ 1510-84). ДСТУ 4488:2005. Нафта та нафтопродукти. Метод відбирання проб.

⁵³ Американський нафтовий барель - одиниця виміру об'єму нафти, рівна 42 галонам, або $\approx 158,988$ літрів = $0,158988$ м³. При спробах перевести в одиниці маси, вступає такий фактор, як густина нафти, що коливається в широких межах - від 820 до 905,5 кг на кубометр. Коефіцієнт переведення з тонн на барелі для російської нафти марки Urals, основної марки російської нафти, що відвантажується на експорт, становить бл. 7,28 бар./т., тобто 0,1374 тонн = 137,4 кг нафти / барель. Аналогічний коефіцієнт для легкої норвезької нафти марки Brent, зі знижкою до якої продається Urals на світовому ринку, становить 7,59 бар./т., тобто 0,1318 тонн = 131,8 кг нафти / барель. Джерело: Вікіпедія.

⁵⁴ ГОСТ 51.65-80 Конденсат газовый стабильный. Технические условия. Термін дії подовжений до 2017 року згідно наказу Міненергівугілля від 21.01.2013 р. N 20 (скасовано) Чинний на підприємствах та організаціях нафтогазового комплексу у частині, що не суперечить чинному законодавству України: наказ Міненергівугілля від 12.02.2013 р. N 56.1.

Джерело: <http://www.nefterynok.info/stati/otvetnyy-udar-kabmina>.

Найменування показника	Норма для групи			Метод випробування
	I	II	III	
1. Концентрація хлористих солей, мг/дм ³ , не більш	100	300	900	По ГОСТ 21534
2. Масова доля води, %, не більш	0,5	1,0	1,0	По ГОСТ 2477
3. Масова доля механічних домішок, %, не більш		0,05		По ГОСТ 6370 і по п. 3.2 цього стандарту
4. Тиск насичених парів, кПа(мм рт. ст.), не більш		66,7 (500)		По ГОСТ 1756

Джерело: ГОСТ 9965-76.

Тобто у видобувних компаній державної форми власності, у т.ч. суб'єктів спільної діяльності, податковий борг з рентної плати за користування надрами для видобування газового конденсату та сирої нафти виникати не повинен. Хоча насправді податковий борг з ренти не лише виникає, але і зростає.

А це значить, що:

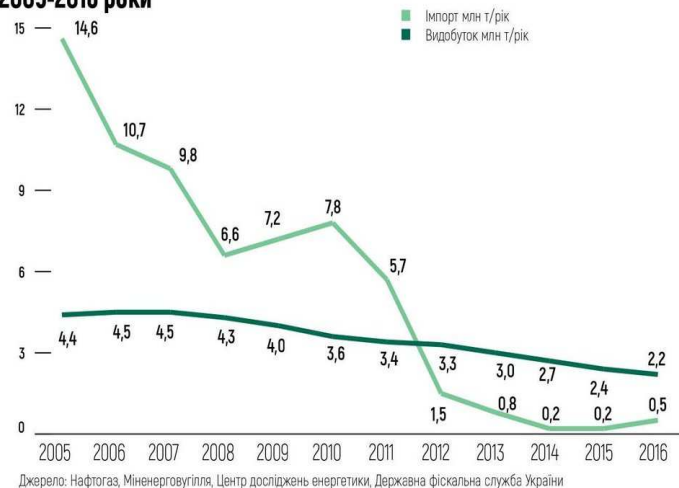
1) або ПАТ "Укргазвидобування", його газопромислові управління ("Полтавагазвидобування", "Шебелинкагазвидобування", "Львівгазвидобування"), відокремлені підрозділи, учасники договорів про спільну діяльність, та/або особи, уповноважені договорами про спільну діяльність, укладеними за участю зазначених підприємств учасники договорів спільної діяльності, та

ПАТ "Укрнафта", її відокремлені підрозділи (у т.ч. НГВУ "Полтаванафтогаз", НГВУ "Чернігівнафтогаз", НГВУ "Охтирканафтогаз" у Дніпровсько-Донецькій западині та НГВУ "Бориславнафтогаз", НГВУ "Долинанфтогаз", НГВУ "Надвірнанафтогаз" у Передкарпатському прогині), учасники договорів про спільну діяльність, та/або особи, уповноважені договорами про спільну діяльність, укладеними за участю зазначених підприємств учасники договорів спільної діяльності,

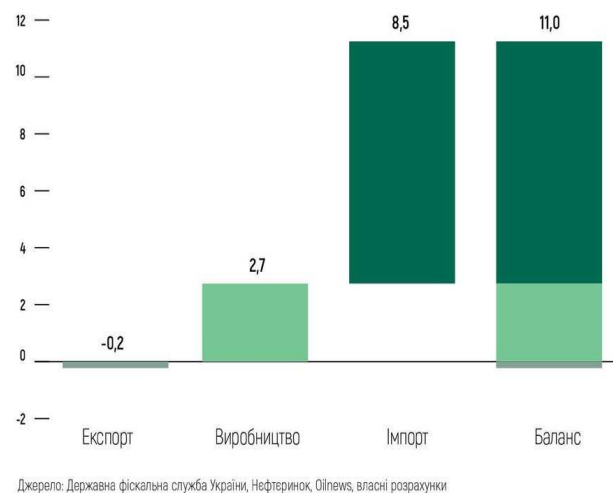
не виконують норму частини першої статті 4-1 Закону України "Про нафту та газ" щодо обов'язкового щомісячного продажу газового конденсату та скрапленого газу на біржових аукціонах, що по факту проводяться на ТБ "Українська енергетична біржа": <https://www.ueex.com.ua>,

2) або НАК “Нафтогаз України” не виконує норму частини шостої статті 4-1 Закону України "Про нафту та газ", відповідно до якої, “якщо під час чергового біржового аукціону виставлені на продаж обсяги нафти сирової або газового конденсату не були реалізовані повністю або частково, вони виставляються на додатковий біржовий аукціон, що проводиться того самого календарного місяця. У разі якщо продаж зазначених обсягів нафти сирової і газового конденсату не відбувся на додатковому біржовому аукціоні або додатковий біржовий аукціон не був проведений, **нереалізовані обсяги нафти сирової і газового конденсату на підставі договору купівлі-продажу за стартовою ціною додаткового біржового аукціону реалізуються Національній акціонерній компанії "Нафтогаз України".** Національна акціонерна компанія "Нафтогаз України" оплачує відвантажені обсяги нафти сирової і газового конденсату протягом 30 днів з дати укладення договору купівлі-продажу.

Динаміка обсягів видобутку/імпорту нафти в Україні, 2005-2016 роки

Баланс ринку нафтопродуктів України, 2016 рік, млн т

Базою у визначенні біржової ціни є “обсяги нафти, що надійшли на митну територію України у кількості не менш як 50000 тонн”. З наведеної вище таблиці можна побачити, що обсяг імпорту нафти з 2005-го по 2016-й роки скоротився на -96,58%:

млн. тонн	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Імпорт нафти	14,6	10,7	9,8	6,6	7,2	7,8	5,7	1,5	0,8	0,2	0,2	0,5

Джерело: НАК “Нафтогаз України”, Міненерговугілля, Центр досліджень енергетики, ДФСУ.

Як бачимо, імпортна партія 50 000 тонн сирової ромійської нафти марки Urals, яка є індикатором ціноутворення, становить 10% від сукупного імпорту сирової нафти у 2016-му році. Чому у п. 19 Постанови Кабінету Міністрів України № 570 не зменшити імпорتنу партію з 50 000 тонн до меншого обсягу?

Скорочення імпорту також корелюється з падінням внутрішньоукраїнського виробництва нафтопродуктів, яке з 2002-го по 2014-й рік скоротилось на -85%, та зростанням імпорту нафтопродуктів до 8,5 млн. тонн у 2016-му році. Деякі експерти пояснюють це скасуванням у 2005-му році обмежень на імпорт готових нафтопродуктів.

Чи була така партія (50 000 тонн) взагалі? Верифікацію, мабуть, можна провести на Енергетичній митниці ДФСУ. Митні пости Енергетичної митниці ДФСУ (вул. Світлицького, 28-а, м. Київ 04215), яка була утворена Постановою КМУ від 06 серпня 2014-го року № 311, були утворені наказом Державної фіскальної служби України (див. наказ ДФСУ від 09.09.2014 р № 116 та наказ ДФСУ від 22.10.2015 № 205).

Ще раз повернемо до цифр по Полтавській області, станом на початок 2017-го року. Податковий борг надрокористувачів та учасників договорів спільної діяльності по рентній платі за користування надрами для видобування вуглеводнів, станом на 01.04.2017, на території Полтавської області становив **3 417 360,90 тис. грн.** (за інформацією баз даних ДФС, дата формування 10.04.2017 року). Здебільшого на території Полтавської області податковий борг за користування надрами для видобутку газового конденсату на суму 167 813,40 тис. грн. (4,91% усього податкового боргу з рентної плати на території Полтавської області) та сирої нафти на суму 398 772,20 тис. грн. (11,67% усього податкового боргу з рентної плати на території Полтавської області) **утворено або внаслідок порушень частини першої статті 4-1 Закону України "Про нафту та газ" щодо обов'язкового щомісячного продажу сирої нафти, газового конденсату та скрапленого газу на біржових аукціонах, та/або внаслідок порушень частини шостої статті 4-1 Закону України "Про нафту та газ" щодо обов'язкового викупу сирої нафти, газового конденсату та скрапленого газу на біржових аукціонах Національною акціонерною компанією "Нафтогаз України" у ПАТ "Укргазвидобування", ПАТ "Укрнафта", їхніх відокремлених підрозділів та учасників спільної діяльності.**

Якщо взяти матеріали судових справ, в розрізі надрокористувачів можна побачити суми податкового боргу з видобутку газового конденсату та сирої нафти, утворення якого не можливо пояснити з точки зору Закону України від 12 липня 2001 року N 2665-III "Про нафту та газ".

Варто додати, що на ТБ "Українська енергетична біржа" торгуються і **природний газ**, продавцями якого не є суб'єкти, охоплені обмеженнями, встановленими Законом України від 12 липня 2001 року N 2665-III "Про нафту та газ", також як і **вторинні енергетичні ресурси** – продукти нафтопереробки, якими є як **дизель**, так і **бензин різних октанових чисел**. До речі, і **скраплений газ** – суміш пропану і бутану, також є продуктом переробки газопереробних та нафтопереробних заводів, який можна вважати вторинним енергетичним ресурсом. Пункт 14 Постанови Кабінету Міністрів України від 16 жовтня 2014 р. № 570 визначив, що "скраплений газ - газ вуглеводневий, отриманий у результаті нафтогазопереробки".

Товарна підкатегорія (УКТ ЗЕД)	Назва	Ставки мита, %			Додаткові ОВО	Молекулярна формула (брутто-формула)
	Гази нафтові та інші вуглеводні в газоподібному стані:					
	- скраплені (зріджені):					
2711 11 00 00	-- газ природний		0	0	тис. м ³	CH ₄
	-- пропан:					C ₃ H ₈
	--- пропан, чистота якого не менш як 99 %:					
2711 12 11 00	---- для використання як паливо		0	0	-	
2711 12 19 00	---- для інших цілей		0	0	-	
	--- інший:					
2711 12 91 00	---- для специфічних процесів переробки		0	0	-	
2711 12 93 00	---- для хімічних перетворень у процесах, крім зазначених у товарній підкатегорії 2711 12 91 00		0	0	-	
	---- для інших цілей:					
2711 12 94 00	----- чистота якого більш як 90 %, але не більш як 99 %		0	0	-	
2711 12 97 00	----- інші		0	0	-	
	-- бутани:					C ₄ H ₁₀
2711 13 10 00	--- для специфічних процесів переробки		0	0	-	
2711 13 30 00	--- для хімічних перетворень у процесах, крім зазначених у товарній підкатегорії 2711 13 10 00		0	0	-	
	--- для інших цілей:					
2711 13 91 00	---- чистота якого більш як 90 %, але менш як 95 %		0	0	-	
2711 13 97 00	---- інші		0	0	-	

Товарна підкатегорія (УКТ ЗЕД)	Назва	Ставки мита, %			Додаткові ОВО	Молекулярна формула (брутто-формула)
2711 14 00 00	-- етилен ⁵⁵ , пропілен, бутилен і бутадієн		0	0	-	C ₂ H ₄ C ₃ H ₆
2711 19 00 00	-- інші		0	0	-	
	- у газоподібному стані:					
2711 21 00 00	-- газ природний		0	0	тис. м ³	
2711 29 00 00	-- інші		0	0	-	

Джерело: Митний тариф України.

Потрібно з'ясувати, чому частина перша та/або частина шоста статті 4-1 ЗУ "Про нафту та газ" щодо обов'язкового продажу / викупу нафти сирової і газового конденсату НАКом не виконується, що на прикладі Полтавської області можна побачити з утвореного у 2016-му році надрокористувачами податкового боргу з рентної плати за користування надрами для видобування газового конденсату на суму 167 813,4 тис. грн. та сирової нафти на суму 398 772,2 тис. грн. та оформлення продукції надрокористувачів в податкову заставу, станом на 01.04.2017-го року. Що стосується податкового боргу надрокористувачів, що видобувають природний газ, то податковий борг в розмірі 2 850 775,3 грн. на території області утворився з причин, інших ніж невиконання статті 4-1 ЗУ "Про нафту та газ". Державна політика щодо оформлення продукції надрокористувачів в податкову заставу, яка на території Полтавської області, станом на 01.04.2017-го року, становила 2 136 600,00 тис. грн., також повинна бути зрозумілою. Цілком ймовірно, що на території Харківської, Сумської, Івано-Франківської, Львівської та деяких інших областей можна спостерігати схожу ситуацію з наростанням податкового боргу надрокористувачів, які видобувають вуглеводні.

РЕФОРМИ, ЩО ЗАПЛАНОВАНІ.

Частина 1 статті 280 Угоди України "Про Асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом і його державами-членами, з іншої сторони", ратифікованої Законом України від 16 вересня 2014 року № 1678-VII, визначила, що сторони повинні здійснити всі необхідні заходи, щоб гарантувати, що ліцензії, за якими суб'єкт може використати, від свого імені та за своїм власним ризиком, право на розвідку чи дослідження, чи видобування вуглеводнів у визначеному географічному місці, надаються відповідно до опублікованої процедури та запрошують потенційно зацікавлених кандидатів подавати заявки згідно з повідомленням". Місячний моніторинговий звіт Проекту "Збільшення впливу громадянського суспільства у моніторингу та політичному діалозі щодо реформ в енергетиці та суміжних секторах відповідно до імплементації Угоди про Асоціацію", за жовтень 2017-го року повідомив, що "з жовтня 2017 року Робочою групою з питань реформування відносин у сфері надрокористування розглянуто перший пакет розроблених Держгеонадрами проектів нормативно-правових актів. Зокрема, щоб прискорити погодження органами місцевого самоврядування надання ділянок надр у користування як шляхом продажу на аукціоні, так і без нього, Держгеонадра подали проект змін до статей 26, 43 і 46 Закону України "Про місцеве самоврядування в Україні". Цей документ пропонує:

- віднести до виключної компетенції сільської (селищної, міської) ради вирішення на її пленарних засіданнях питань про погодження надання у користування надр, що містять корисні копалини місцевого значення;
- додати до переліку питань, які вирішують на пленарних засіданнях обласних рад, погодження надання у користування надр, що містять корисні копалини загальнодержавного значення; на пленарних засіданнях районних рад – корисних копалин місцевого значення;
- скликати сесію рад із питань погодження надання надр у користування не рідше, ніж один раз на місяць".

⁵⁵ У 2013-му році на міжнародних ринках етан (C₂H₆) коштував \$90 за тону, етилен (C₂H₄) – \$600 за тону, а поліетилен – \$1800 за тону, пластикові труби – \$3500 за тону. Джерело: програма "Нефть" від 06.09.13 р. на каналі "Россия 24".
стор. 60 з 88

Жовтневий місячний звіт зазначеного проекту також інформує, що “відповідно до Плану імплементації Директиви 94/22/ЄС, до кінця 2016 року мала бути ухвалена нова редакція Кодексу України про надра . Відомо, що розробленням змін займається робоча група при Мінприроди . Проте, за інформацією Кабінету Міністрів, за станом на 20 жовтня 2017 року проект оновленого Кодексу України про надра “опрацьовується заінтересованими органами” , оскільки його подання до Верховної Ради перенесено на четвертий квартал 2017 року (ціль I, завдання 202197).

ВИСНОВОК: адміністративно-територіальні одиниці Полтавської області, де видобуваються корисні копалини загальнодержавного значення, мають право стати центрами економічного зростання. Проте у трикутнику держава, територіальні громади та надрокористувачі, територіальні громади мають досить обмежений інструментарій для захисту своїх інтересів з метою створення сприятливого життєвого середовища:

1) на базовому рівні адміністративно-територіального устрою органи місцевого самоврядування територіальних громад можуть накладати містобудівні умови та обмеження, наприклад, на спорудження розвідувальних та експлуатаційних свердловин амбарним методом, які спричиняють зовнішні негативні ефекти, які не компенсуються зовнішніми позитивними ефектами базової діяльності надрокористувачів (частками у загальнодержавних податках, зайнятістю місцевих жителів). Проте для реалізації права встановити містобудівні умови та обмеження, потрібно замовити розробку генерального плану, а також визначити схему зонування території населеного пункту - уточнене функціональне визначення Генерального плану, куди вписуються дані як і з генерального плану, також як і з земельного кадастру.

2) на регіональному рівні адміністративно-територіального устрою органи місцевого самоврядування (обласні ради та Київська міська рада), відповідно до пункту 3 частини першої статті 9-1 та статті 16 Кодексу України № 132/94-ВР від 27 липня 1994 року “Про надра” та Закону України № 3392-VI від 19 травня 2011 року “Про перелік документів дозвільного характеру у сфері господарської діяльності” погоджують спецдозволи на вивчення, дослідно-промислово розробку та видобуток корисних копалин загальнодержавного значення, перелік яких визначено Постановою Кабінету Міністрів № 827 від 12.12.1994 р. "Про затвердження переліків корисних копалин загальнодержавного та місцевого значення".

Невід'ємною частиною спецдозволу, який визначає умови користування ділянкою надр, є двостороння Угода про умови користування ділянкою надр, що укладаються між Держгеонадрами та надрокористувачами. Постанова Кабінету Міністрів України № 615 від 30.05.2011 р. “Про затвердження Порядку надання спеціальних дозволів на користування надрами” *de jure* надає суб'єктам погодження (обласним ради та Київську міську раду) право на відмову отримувачу погодження (Державній службі геології та надр України) на надання спеціального дозволу суб'єкту господарювання на надання надр у користування з метою геологічного вивчення, у тому числі дослідно-промислової розробки, з подальшим видобуванням (промисловою розробкою) корисних копалин загальнодержавного значення, відповідно до пункту 3 частини першої статті 9-1 та статті 16 Кодексу України № 132/94-ВР від 27 липня 1994 року “Про надра” та Закону України № 3392-VI від 19 травня 2011 року “Про перелік документів дозвільного характеру у сфері господарської діяльності”. Чинні положення Порядків розгляду обласними радами та Київською міською радою питань користування надрами на території областей можуть передбачати укладання **соціально-економічних угод надрокористувачів про фінансування об'єктів соціальної сфери** з місцевими органами влади за місцем проведення робіт з користування надрами, не в останню чергу у зв'язку з тим, що територіальні громади отримують:

0% від рентної плати за користування надрами для видобування вуглеводнів у системі міжбюджетних відносин, згідно пункту 4 частини 1 статті 66 Бюджетного кодексу України, яка статтею 9.1.6 Податкового кодексу України визначена загальнодержавним податком, що врегульовується розділом IX Податкового кодексу України та сплачується за місцем здійснення господарської діяльності. Внаслідок прийняття Закону України № 79 від 28.12.2014-го року, ця частка ренти скоротилась з 50% до 25% для всіх видів корисних копалин загальнодержавного значення, у тому числі

горючих, крім вуглеводнів, 100% рентної плати за користування надрами для видобування яких зараховується до Державного бюджету України.

0% податку на доходи фізичних осіб (ПДФО), якщо суб'єкти господарювання, що погоджують спецдозволи, не здійснюватимуть господарську діяльність на ділянці надр через відокремлені підрозділи, зареєстровані в межах адміністративно-територіальних одиниць (в межах областей 15% ПДФО до обласного бюджету та 60% ПДФО до бюджетів районів, міст обласного значення та об'єднаних територіальних громад). Відповідно до ст. 64 Господарського кодексу України, підприємство має право створювати філії, представництва, відділення та інші відокремлені підрозділи, проте такі відокремлені підрозділи не мають статусу юридичної особи і діють на основі положення про них, затвердженого підприємством.

Відсутність будь-яких планових надходжень до місцевих бюджетів від діяльності надрокористувачів повинна ставати підставою для ненадання органами місцевого самоврядування погоджень спецдозволів на геологічне вивчення, дослідно-промислому розробку та видобування корисних копалин загальнодержавного значення, що потрібно зафіксувати у відповідних Порядках розгляду обласними радами питань користування надрами на території областей. Угоди про умови користування ділянкою надр укладаються на період до двадцяти років⁵⁶, а соціально-економічні угоди надрокористувачів про фінансування об'єктів соціальної сфери, як правило, закінчуються у вигляді однорічних або дворічних фінансувань на суму, що є неспівставною з розмірами рентних платежів, **які повинні бути розподілені між державним бюджетом України та бюджетами місцевого самоврядування на базовому, районному та регіональному рівнях адміністративно-територіального устрою.**

Також необхідно вносити зміни до Постанови КМУ від 30 травня 2011 р. № 594 "Про затвердження Порядку проведення аукціонів з продажу спеціальних дозволів на користування надрами", шляхом включення до цієї Постанови КМУ розподілу суми збору за надання/продаж спецдозволу (грн.) між державним та місцевими бюджетами.

Зрештою, з точки зору перспектив ресурсного потенціалу для створення центрів економічного розвитку, рентна плата за користування надрами є саме таким загальнодержавним податком, що не враховується при розрахунках індексів податкоспроможності, а отже не враховується при розрахунках базової та реверсної дотацій з місцевих бюджетів при горизонтальному вирівнюванні.

⁵⁶ відповідно до абзацу третього частини першої статті 17 ЗУ від 12.07.2001 року № 2665-III "Про нафту і газ", "спеціальний дозвіл на користування нафтогазоносними надрами надається на такий строк для:

... видобутку нафти і газу (промислової розробки родовищ) на суші - не більш як на 20 років, на континентальному шельфі та у межах виключної (морської) економічної зони України - не більш як на 30 років;..."

Додаток 1. Таблиця. Витяг з Податкового кодексу України (за викиди в атмосферне повітря)

Стаття ПКУ	Найменування забруднюючої речовини	Ставка екол. податку, гривень за 1 тону	
			В редакції ЗУ № 1791-VIII від 20.12.2016
ст. 243.1	Оксиди азоту	1553,79	2204,89
	Аміак	291,41	413,53
	Ангідрид сірчистий	1553,79	2204,89
	Ацетон	582,83	827,06
	Бенз(о)пірен	1977992,51	2806850,49
	Бутилацетат	349,96	496,61
	П'ятиокис ванадію	5828,32	8270,62
	Водень хлористий	58,54	83,07
	Вуглецю окис	58,54	83,07
	Вуглеводні	87,81	124,61
	Газоподібні фтористі сполуки	3846,95	5458,98
	Тверді речовини	58,54	83,07
	Кадмію сполуки	12298,01	17451,37
	Марганець та його сполуки	12298,01	17451,37
	Нікель та його сполуки	62658,23	88914,54
	Озон	1553,79	2204,89
	Ртуть та її сполуки	65863,81	93463,38
	Свинець та його сполуки	65863,81	93463,38
	Сірководень	4993,53	7086,02
	Сірковуглець	3245,03	4604,82
	Спирт н-бутиловий	1553,79	2204,89
	Стирол	11346,13	16100,62
	Фенол	7052,52	10007,8
	Формальдегід	3846,95	5458,98
	Хром та його сполуки	41713,2	59192,69
	ст. 243.2	Клас небезпечності I	11113,26
Клас небезпечності II		2545,11	3611,61
Клас небезпечності III		379,22	538,13
Клас небезпечності IV		87,81	124,61
ст. 243.3	безпечний рівень впливу речовин (сполук), міліграмів на 1 куб. метр		
	Менше ніж 0,0001	467807,81	663838
	0,0001-0,001 (включно)	40081,78	56877,65
	понад 0,001-0,01 (включно)	5536,9	7857,08
	понад 0,01-0,1 (включно)	1553,79	2204,89
	понад 0,1	58,54	83,07
ст. 243.4	Ставка податку за викиди двоокису вуглецю	0,26	0,37

Джерело: Податковий кодекс України.

243.1. Ставки податку за викиди в атмосферне повітря окремих забруднюючих речовин стаціонарними джерелами забруднення:

Таблиця. Витяг з Податкового кодексу України (за скиди забруднюючих речовин у водні об'єкти)

Стаття ПКУ	Найменування забруднюючої речовини	Ставка екол. податку, гривень за 1 тону	
			в редакції ЗУ № 1791-VIII від 20.12.2016
ст. 245.1	Азот амонійний	1020,6	1448,27
	Органічні речовини (за показниками біохімічного споживання кисню (БСК 5)	408,5	579,68
	Завислі речовини	29,27	41,54
	Нафтопродукти	6003,94	8519,83
	Нітрати	87,81	124,61
	Нітрити	5012,61	7113,1

Стаття ПКУ	Найменування забруднюючої речовини	Ставка екол. податку, гривень за 1 тону	
			в редакції ЗУ № 1791-VIII від 20.12.2016
	Сульфати	29,27	41,54
	Фосфати	815,72	1157,54
	Хлориди	29,27	41,54
ст. 245.2	на які встановлено гранично допустиму концентрацію або орієнтовнобезпечний рівень впливу: Гранично допустима концентрація забруднюючих речовин або орієнтовно безпечний рівень впливу, міліграмів на 1 літр.		
	До 0,001 (включно)	106936,91	151747,75
	Понад 0,001-0,1 (включно)	77534,45	110024,49
	Понад 0,1-1 (включно)	13366,96	18968,25
	Понад 1-10 (включно)	1360,37	1930,42
	Понад 10	272,33	386,44
ст. 245.3	на які не встановлено гранично допустиму концентрацію або орієнтовнобезпечний рівень впливу: Гранично допустима концентрація забруднюючих речовин або орієнтовно безпечний рівень впливу, міліграмів на 1 літр - зг. ст. 245.2		
ст. 245.4	За скиди забруднюючих речовин у ставки та озера ставки податку, зазначені у пунктах 245.1 і 245.2 цієї статті, збільшуються у 1,5 раза.		

Таблиця. Витяг з Податкового кодексу України (за розміщення відходів у спеціально відведених для цього місцях чи на об'єктах)

Стаття ПКУ	Найменування забруднюючої речовини	Ставка екол. податку, гривень за 1 одиницю	
			в редакції ЗУ № 1791-VIII від 20.12.2016
ст. 246.1			
ст. 246.1.1	Обладнання та прилади, що містять ртуть, елементи з іонізуючим випромінюванням	548,47	778,3
ст. 246.1.2	люмінесцентних ламп	9,54	13,54
ст. 246.2	Ставки податку за розміщення відходів, які встановлюються залежно від класу небезпеки та рівня небезпечності відходів⁵⁷	Ставка екол. податку, гривень за 1 тону	
	I, надзвичайно небезпечні	890,79	1264,07
	II, високонебезпечні	32,45	46,04
	III, помірно небезпечні	8,14	11,55
	IV, малонебезпечні	3,17	4,5
	малонебезпечні нетоксичні відходи гірничодобувної промисловості	0,31	0,44
246.3.	За розміщення відходів, на які не встановлено клас небезпеки, застосовується ставка податку,	встановлена за розміщення відходів I класу небезпеки	
246.4.	За розміщення відходів на звалищах, які не забезпечують повного виключення забруднення атмосферного повітря або водних об'єктів, ставки податку,	зазначені у пунктах 246.1-246.3 цієї статті, збільшуються у 3 рази	

Таблиця. Витяг з Податкового кодексу України (залежно від місця (зони) розміщення відходів у навколишньому природному середовищі)

⁵⁷ Висновки інституту Морзеєва, що регулюється Державною інспекцією ядерного регулювання. Комісія при Міністерстві охорони здоров'я України приймає рішення по санітарних зонах та санітарних нормах. Постанова КМУ від 22 серпня 2011 р. N 893 "Про затвердження Правил санітарної охорони території України": <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/893-2011-p>. стор. 64 з 88 15.03.2018

Стаття ПКУ	Місце (зона) розміщення відходів	Коефіцієнт
ст. 246.5		
	В межах населеного пункту або на відстані менш як 3 км від таких меж	3
	На відстані від 3 км і більше від меж населеного пункту	1

Стаття ПКУ		гривні у розрахунку на 1 кВт-год виробленої електричної енергії	
			в редакції ЗУ № 1791-VIII від 20.12.2016
247.1.	Ставка податку за утворення радіоактивних відходів виробниками електричної енергії - експлуатуючими організаціями ядерних установок (атомних електростанцій), включаючи вже накопичені,	0,008	0,0114

Коригуючий коефіцієнт, який встановлюється для експлуатуючих організацій ядерних установок (атомних електростанцій) залежно від активності радіоактивних відходів.

Стаття ПКУ	Категорія відходів	Коефіцієнт
247.2	Високоактивні	50
	Середньоактивні та низькоактивні	2

Ставки податку за тимчасове зберігання радіоактивних відходів їх виробниками понад установлені особливими умовами ліцензії строк.

Стаття ПКУ	Категорія відходів	Ставка податку за тимчасове зберігання радіоактивних відходів (крім відходів, представлених як джерела іонізуючого випромінювання), гривень за 1 куб. метр		Ставка податку за тимчасове зберігання радіоактивних відходів, представлених як джерела іонізуючого випромінювання, гривень за 1 куб. сантиметр	
			в редакції ЗУ № 1791-VIII від 20.12.2016		в редакції ЗУ № 1791-VIII від 20.12.2016
248					
248.1.	Високоактивні	381767,57	541743,45	12725,59	18058,12
	Середньоактивні та низько активні	7126,32	10112,54	2545,11	3611,61

Додаток 2.

Нормативно-правові акти, що регулюють експлуатацію об'єктів нафтогазовидобувної промисловості здійснюється згідно з вимогами:

- 1) стандарту "Охорона довкілля. Спорудження розвідувальних і експлуатаційних свердловин на нафту та газ на суші. Правила проведення робіт" (ГСТУ 41-00032626-00-007-97).
- 2) наказу Мінпаливенерго України від 18.05.2007 № 249 "Свердловини нафтогазової галузі. Порядок ліквідації та списання витрат на їх споруджування" (СОУ 11.2-00013741-001:2007).
- 3) стандарту "Охорона довкілля. Рекультивация земель під час спорудження свердловин" (ГСТУ 41-00032626-00-023-2000).
- 4) наказу Комітету України з питань геології та використання надр від 31.12.1999 № 328 "Етапи і стадії геологорозвідувальних робіт на нафту і газ" (ГСТУ41-00032626-00-011-99).
- 5) Галузевого стандарту України від 01.04.2002 "Розвідка (дорозвідка) та облаштування родовищ нафти і газу. Складові елементи видів робіт і об'єкти будівництва" (ГСТУ 320.00013741.017-2002).
- 6) державних будівельних норм "Проектування. Склад і зміст матеріалів оцінки впливів на навколишнє середовище при проектуванні і будівництві підприємств, будинків і споруд" (ДБН А.2.2-1-2003).
- 7) Норм технологического проектирования объектов сбора, транспорта, подготовки нефти, газа и воды нефтяных месторождений (ВНТП 3-85).
- 8) Порядку здійснення державного геологічного контролю затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 14 грудня 2011 року N 1294 (скасовано Постановою КМУ від 10.03.17 р.).

ОВНС можна завантажити на:

<http://dbn.at.ua/load/normativy/dbn/1-1-0-242#load>, або

<http://dbn.at.ua/load/0-0-0-242-20>.

Державною службою геології та надр України засновані:

- 1) Державна організація "Донецька територіальна інспекція державного геологічного контролю за веденням робіт по геологічному вивченню та використанню надр" (ЄДРПОУ: 25967766),
- 2) Державна організація "Південна територіальна інспекція державного геологічного контролю за веденням робіт по геологічному вивченню та використанню надр" (ЄДРПОУ: 24616094),
- 3) Державна організація "Центральна територіальна інспекція державного геологічного контролю за веденням робіт по геологічному вивченню та використанню надр" (ЄДРПОУ: 20077619),
- 4) Державна організація "Західна територіальна інспекція державного геологічного контролю за веденням робіт по геологічному вивченню та використанню надр" (ЄДРПОУ: 22360549),
- 5) Державна організація "Північно-східна територіальна інспекція державного геологічного контролю за веденням робіт по геологічному вивченню та використанню надр" (ЄДРПОУ: 25154767),
- 6) Державна організація "Чорноморська територіальна інспекція державного геологічного контролю за веденням робіт по геологічному вивченню та використанню надр" (ЄДРПОУ: 36115815).

Територіальні інспекції проводять перевірку дотримання вимог законодавства у сфері видобування корисних копалин, відповідно до пункту 8 Порядку здійснення державного геологічного контролю, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 14 грудня 2011 року № 1294.

Складають Акт перевірки дотримання вимог законодавства у сфері видобування корисних копалин (горючі газоподібні та рідинні корисні копалини), відповідно до наказу Міністерства екології та природних ресурсів України від 28.03.2013 р. № 133. Проте Постановою КМУ від 13 серпня 2014 р. № 408 "Питання запровадження обмежень на проведення перевірок державними інспекціями та іншими контролюючими органами"⁵⁸ Держгеонадра було включене до переліку державних інспекцій та інших контролюючих органів, яким надаватиметься дозвіл Кабінету Міністрів України на проведення перевірок підприємств, установ, організацій, фізичних осіб – підприємців. Додатково Законом України від 03.11.2016 р. № 1728-VIII (далі — закон № 1728) з 1 січня до 31 грудня 2017 р. встановлено мораторій на проведення органами державного нагляду (контролю) планових заходів із здійснення державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності.

⁵⁸ Джерело: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/408-2014-%D0%BF>.
стор. 66 з 88

ТЕХНОЛОГІЇ УПРАВЛІННЯ ПРОМИСЛОВИМИ ВІДХОДАМИ.

Видобувні компанії застосовують різні технології управління промисловими відходами.

Об'єкти, де розміщено промислові відходи, часто визнаються безгосподарськими і можуть залучатись у комунальну власність.

1) ШЛАМОВІ АМБАРИ.

Потрібне якісне технічне та технологічне покращення виробничої діяльності зі шламовими амбарами.

Далеко не всі видобувні компанії перейшли до безамбарного буріння (pitless drilling).

Куди дівати материнські породи при бурінні? Викопають котловани, куди скидаються відходи буріння. Проблеми шламових амбарів не вивчені, яким чином шламові амбари взаємодіють з ґрунтовими та поверхневими водами. Діють токсиканти, підвищується мінералізація.

Альтернативні технології при рекультивації шламових амбарів:

1) відкачати помпою рідину з амбару та засипати мінеральним ґрунтом, що не запобігає хімічному забрудненню високої концентрації та негативному впливу на поверхневий ґрунт. У бурові шлами додаються хімічні стабілізатори ґрунту. Техногенний вантаж (dry residue subsoil⁵⁹) вивозиться та утилізується як будівельний матеріал на відсіпках технологічних доріг та кущових майданчиків.

2) чотири етапи:

- 2.1) оцінка екологічного стану шламових амбарів,
- 2.2) якщо необхідно, то встановити загороджувальні споруди та провести очистку нафти з водоймищ шламових амбарів з використанням мобільних установок,
- 2.3) проведення інженерно-технічної підготовки шламових амбарів та ділянок, що до них прилягають, для проведення біологічної рекультивації,
- 2.4) біологічна рекультивація, у т.ч. лісова, як найбільш перспективна.

На схилах шламових амбарів з'являється рослинність. Через 10-15 років з'явиться потрібна структура фітопланктону.

Крім сховищ нафтошламів актуальними є сховища застарілих мазутів.

⁵⁹ www.tdplant.com (проектна документація).
стор. 67 з 88

КАБІНЕТ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ

ПОСТАНОВА

від 28 серпня 2013 р. № 808

Київ

Про затвердження переліку видів діяльності та об'єктів, що становлять підвищену екологічну небезпеку

{Із змінами, внесеними згідно з Постановою КМ

[№ 1160 від 30.12.2015}](#)

Відповідно до частини третьої статті 13 [Закону України “Про екологічну експертизу”](#) Кабінет Міністрів України **постановляє**:

1. Затвердити [перелік видів діяльності та об'єктів, що становлять підвищену екологічну небезпеку](#), який додається.
2. Визнати такими, що втратили чинність, постанови Кабінету Міністрів України згідно з [переліком](#), що додається.

Прем'єр-міністр України	М.АЗАРОВ
Інд. 70	

ЗАТВЕРДЖЕНО

постановою Кабінету Міністрів України

від 28 серпня 2013 р. № 808

ПЕРЕЛІК

видів діяльності та об'єктів, що становлять підвищену екологічну небезпеку

1. У сфері теплової енергетики:
теплові електростанції (ТЕС, ТЕЦ);
установка для виробництва електроенергії, пари і гарячої води тепловою потужністю 200 кВт і більше з використанням органічного палива.
2. У сфері гідроенергетики:
гідроелектростанції на річках незалежно від їх потужності (включаючи малі гідроелектростанції);
гідроакмулюючі електростанції (ГАЕС).
3. У галузі атомної енергетики і атомної промисловості:
ядерні установки;
об'єкти, призначені для поводження з радіоактивними відходами;
уранові об'єкти.
4. Виробництво у галузі чорної та кольорової металургії (з використанням кольорових металів, руди, збагаченої руди чи вторинної сировини, металургійний, хімічний чи електролітичний процеси).
5. Об'єкти машинобудування і металообробки, за винятком підприємств, на яких відсутні цехи хімічного оброблення.
6. **Видобування корисних копалин, за винятком корисних копалин місцевого значення, які видобуваються землевласниками і землекористувачами в межах наданих їм земельних ділянок для господарських і побутових потреб.**
7. **Перероблення корисних копалин.**
8. Виробництво будівельних матеріалів (цементу, асфальтобетону, скла, утеплювачів, у тому числі екструдованого пінополістиролу).
9. Хімічне виробництво (включаючи виробництво основних хімічних речовин, хімічно-біологічне, біотехнічне, фармацевтичне виробництво, виробництво засобів захисту рослин, регуляторів їх росту, мінеральних добрив, полімерних і полімервмісних матеріалів, виробництво та зберігання наноматеріалів потужністю понад 10 тонн на рік, зберігання хімічних продуктів (базисні і витратні склади, сховища, бази) незалежно від методів та обсягу виробництва продукції; підприємства з вилучення, виробництва і перероблення азбесту, азбестовмісних продуктів (азбестоцементної продукції потужністю понад 20 тис. тонн на рік, фрикційних матеріалів - понад 50 тонн на рік готової продукції, інших виробів - понад 200 тонн на рік).
10. Виробництво, зберігання, утилізація і знищення боєприпасів усіх видів, вибухових речовин і ракетного палива та інших токсичних хімічних речовин.
11. Поводження з відходами:
небезпечними (збирання, перевезення, сортування, зберігання, оброблення, перероблення, утилізація, видалення, знешкодження і захоронення);
побутовими (оброблення, перероблення, утилізація, знешкодження і захоронення).
12. Виробництво целюлози, паперу та картону з будь-якої сировини.
13. Нове будівництво, реконструкція, реставрація, капітальний ремонт:
залізничних вокзалів, залізничних доріг і споруд;
підземних, наземних ліній метрополітену як єдиних комплексів, включаючи депо з комплексом споруд технічного обслуговування;
трамвайних колій, підвісних ліній (фунікулерів) чи подібних ліній, що використовуються для перевезення пасажирів, включаючи депо з комплексом споруд технічного обслуговування і ремонту рухомого складу;

парків транспортних засобів (автотранспортних підприємств з комплексом споруд для технічного обслуговування та ремонту);

станцій технічного обслуговування, до складу яких входять фарбувальні камери, мийки, а також тих, на яких проводяться ремонт та випробування дизельних автомобільних двигунів і ремонт кузовів із застосуванням методів хімічного оброблення поверхні;

аеропортів і аеродромів з основною злітно-посадковою смугою завдовжки 2100 метрів та більше;

автомобільних доріг, автомагістралей і швидкісних доріг загального користування державного та місцевого значення усіх категорій, що мають чотири чи більше смуги руху, або реконструкція та/або розширення наявних смуг руху до чотирьох і більше за умови їх безперервної протяжності 10 кілометрів чи більше;

морських та річкових портів, пристаней для завантаження і розвантаження (за винятком пристаней паромних переправ); спеціалізованих транспортних терміналів;

глибоководних суднових ходів, у тому числі по природних руслах річок, спеціальних каналів на суходолі та у мілководних морських акваторіях;

магістральних продуктопроводів (трубопроводів для транспортування газу, аміаку, нафти або хімічних речовин).

14. Виробництво з оброблення деревини (хімічне перероблення деревини, деревоволокнистих плит, деревообробне виробництво з використанням синтетичних смол, консервування деревини просоченням).

15. Нове будівництво, реконструкція, реставрація, капітальний ремонт:

водозаборів поверхневих та підземних вод для систем централізованого водопостачання населених пунктів, промислових підприємств;

споруд водопідготовки систем питного водопостачання;

мереж водопроводу та водовідведення діаметром понад 1000 міліметрів;

систем закачування стічних вод до ізольованих підземних водоносних горизонтів;

систем зворотного водокористування, відведення, оброблення (підготовки) та скидання шахтних, кар'єрних, дренажних вод;

очисних споруд, систем скидання очищених стічних вод у водні об'єкти;

водосховищ.

16. Проведення робіт з розчищення і днопоглиблення русла та дна річок, їх берегоукріплення, зміна і стабілізація стану русел.

17. Проведення будівельних робіт, що передбачають видобування піску і гравію, прокладання кабелів, трубопроводів та інших комунікацій на землях водного фонду.

18. Проведення робіт з міжбасейнового перерозподілу стоку річок.

19. Зберігання, перероблення та транспортування вуглеводневої сировини (газу природного, газу сланцевих товщ, газу, розчиненого у нафті, газу центрально-басейнового типу, газу (метану) вугільних родовищ, конденсату, нафти, бітуму нафтового, скрапленого газу), а також технічні рішення з газопостачання населення і промислових підприємств.

20. Нафтопереробні заводи (за винятком підприємств, які виробляють тільки мастильні матеріали із сирової нафти) та устаткування для газифікації і зрідження вугілля або бітумінозних сланців.

21. Автозаправні станції та комплекси, а також автогазонаповнювальні компресорні станції, автомобільні газозаправні станції зрідженого газу.

22. Нове будівництво, реконструкція основних гідротехнічних споруд усіх видів.

23. У галузі тваринництва, птахівництва та рибиництва:

тваринницькі комплекси для вирощування свиней (5 тис. голів і більше), великої рогатої худоби (2 тис. голів і більше), хутрових тварин (3 тис. голів і більше), птиці (60 тис. кур-несучок і більше, 85 тис. бройлерів і більше);

м'ясокомбінати та м'ясопереробні підприємства;

виробництво у сфері (установки) з перероблення та утилізації відходів тваринного походження, у тому числі птахівництва, рибиництва;

операції з дублення шкіри.

24. Виробництво у сфері легкої промисловості, що передбачає фарбування та оброблення хімічними засобами.

25. Виробництво технічного вуглецю та електрографіту.

26. Радіотехнічні об'єкти (радіопередавальні, радіотелевізійні, радіолокаційні станції).

{Пункт 26 із змінами, внесеними згідно з Постановою КМ № 1160 від 30.12.2015}

27. Електричні лінії (повітряні, кабельні) та підстанції напругою 330 кВт і більше.

28. Установки для поверхневого оброблення металів, деревини, полімерних матеріалів з використанням органічних розчинників, зокрема для оздоблення, друку, покривання, знежирення, гідроізолювання, калібрування, фарбування, очищення або насичення.

29. Вирубка дерево-чагарникової рослинності (за винятком вирубки, пов'язаної з веденням лісового господарства) на території площею більше 0,12 гектара.

30. Нове будівництво об'єктів, господарська діяльність (за винятком лісгосподарської) в охоронних зонах територій та об'єктів природно-заповідного фонду, на територіях, прилеглих до водоохоронних зон, прибережних захисних смуг водних об'єктів, зон санітарної охорони.

31. Генетично-інженерна діяльність, введення в обіг генетично модифікованих організмів та продукції, виробленої з їх використанням (у відкритій та закритій системах).

32. Інтродукція чужорідних видів фауни та флори.

33. Виробництво мікробіологічної продукції.

	ЗАТВЕРДЖЕНО постановою Кабінету Міністрів України від 28 серпня 2013 р. № 808
--	--

ПЕРЕЛІК

постанов Кабінету Міністрів України, що втратили чинність

1. [Постанова Кабінету Міністрів України від 27 липня 1995 р. № 554](#) “Про перелік видів діяльності та об’єктів, що становлять підвищену екологічну небезпеку” (ЗП України, 1995 р., № 10, ст. 252).
2. [Постанова Кабінету Міністрів України від 14 лютого 2001 р. № 142](#) “Про внесення зміни до постанови Кабінету Міністрів України від 27 липня 1995 р. № 554” (Офіційний вісник України, 2001 р., № 7, ст. 280).
3. [Постанова Кабінету Міністрів України від 6 червня 2011 р. № 630](#) “Про внесення змін до пункту 22 Переліку видів діяльності та об’єктів, що становлять підвищену екологічну небезпеку” (Офіційний вісник України, 2011 р., № 45, ст. 1847).

Додаток 4. Витяги з Податкового кодексу України.

	Назва груп корисних копалин, що надана у користування надрами гірничому підприємству	Ставка, відсоток від вартості товарної продукції гірничого підприємства	ЗУ № 909-VIII від 24.12.2015 р.				
	рудні (металовмісні (металічні), у тому числі руди) корисні копалини:						
	чорних металів (крім залізної руди), кольорових та легувальних металів	5,00					
	залізна руда	8,00					
	урановмісні (в технологічному розчині)	5,00					
	інші, ніж урановмісні, чорних, кольорових та легувальних металів	5,00					
	енергетичні корисні копалини:						
	вугілля:						
	коксівне	1,50					
	енергетичне	0,75					
	антрацит	1,00					
	буре	1,00					
	торф	1,00					
	вуглеводні:						
	нафта:						
18	з покладів, які повністю або частково залягають на глибині до 5000 метрів	45,00					
19	з покладів, які повністю залягають на глибині понад 5000 метрів	21,00					
	Конденсат:						
20	з покладів, які повністю або частково залягають на глибині до 5000 метрів	45,00					
21	з покладів, які повністю залягають на глибині понад 5000 метрів	21,00					
22	газ природний (будь-якого походження):						
23	природний газ, що відповідає умові, визначеній у пункті 252.24 цієї статті, видобутий з покладів до 5000 метрів	70,00	29,00				
24	природний газ, що відповідає умові, визначеній у пункті 252.24 цієї статті, видобутий з покладів понад 5000 метрів	14,00	14,00				
25	з покладів на ділянках надр (родовищах) в межах континентального шельфу та/або виключної (морської) економічної зони України	11,00	11,00				

	Назва груп корисних копалин, що надана у користування надрами гірничому підприємству	Ставка, відсоток від вартості товарної продукції гірничого підприємства	ЗУ № 909-VIII від 24.12.2015 р.				
26	природний газ, видобутий під час виконання договорів про спільну діяльність	70,00	70,00				
27	з покладів, які повністю або частково залягають на глибині до 5000 метрів	55,00	29,00				
28	з покладів, які повністю залягають на глибині понад 5000 метрів	28,00	14,00				
	неенергетичні, нерудні (неметаловмісні (неметалічні) корисні копалини, води підземні ⁻²⁾ , води поверхневі, грязі лікувальні (пелоїди)	5,00	5,00				
	<u>{Примітку -1) пункту 252.20 статті 252 виключено на підставі Закону № 211-VIII від 02.03.2015}</u>						
	бурштин		25,00				
	⁻²⁾ Рентна плата за користування надрами для видобування прісних підземних вод, які видобуваються платниками, зазначеними у підпункті 252.1.5 пункту 252.1 цієї статті, застосовується за ставками, визначеними у підпункті 255.5.2 пункту 255.5 статті 255 цього Кодексу.						
	<u>{Пункт 252.20 статті 252 із змінами, внесеними згідно із Законом № 211-VIII від 02.03.2015}</u>						
	252.21. Додаткові обсяги вуглеводневої сировини, видобуті внаслідок реалізації діючих або нових інвестиційних проектів (програм, договорів), якими передбачено нарощування видобутку вуглеводневої сировини, на ділянках надр (родовищах, покладах), що характеризуються погіршеними гірничо-геологічними умовами (важковидобувні) або виснаженістю в процесі розробки в попередніх періодах, на окремих діючих свердловинах після						

	Назва груп корисних копалин, що надана у користування надрами гірничому підприємству	Ставка, відсоток від вартості товарної продукції гірничого підприємства	ЗУ № 909-VIII від 24.12.2015 р.				
	капітального ремонту, що свердловинах, що відновлюються з числа ліквідованих, нових свердловинах чи групах свердловин, що розташовані на таких ділянках надр, оподатковуються за ставкою 2 відсотки від вартості додаткового видобутку відповідної вуглеводневої сировини.						
	Порядок відбору та затвердження нових інвестиційних проектів (програм, договорів), якими передбачено нарощування видобутку вуглеводневої сировини, порядок визначення додаткових обсягів вуглеводневої сировини, а також порядок контролю за виконанням таких інвестиційних проектів (програм) визначаються Кабінетом Міністрів України за поданням центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику економічного розвитку.						
	Перелік ділянок надр та/або об'єктів ділянок надр, на яких реалізуються нові інвестиційні проекти (програми, договори), визначається центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у нафтогазовому комплексі.						
	Положення цього пункту поширюються на:						
	підприємства, частка держави у статутному капіталі яких становить 25 відсотків та більше;						
	господарські товариства, 25 відсотків та більше акцій (часток, паїв) яких знаходяться у статутних капіталах інших господарських товариств, контрольним пакетом						

	Назва груп корисних копалин, що надана у користування надрами гірничому підприємству	Ставка, відсоток від вартості товарної продукції гірничого підприємства	ЗУ № 909-VIII від 24.12.2015 р.				
	акцій яких володіє держава;						
	дочірні підприємства, представництва та філії таких підприємств і товариств;						
	учасників договорів про спільну діяльність, відповідно до яких вартість вкладу підприємств, частка держави у статутному капіталі яких становить 25 відсотків та більше, господарських товариств, 25 відсотків та більше акцій (часток, паїв) яких знаходиться у статутних капіталах інших господарських товариств, контрольним пакетом акцій яких володіє держава, а також дочірніх підприємств, представництв та філій таких підприємств і товариств, становить 25 відсотків та більше загальної вартості вкладів учасників договорів про спільну діяльність.						
	252.22. До ставок рентної плати за користування надрами для видобування корисних копалин застосовуються коригуючі коефіцієнти, які визначаються залежно від виду корисної копалини (мінеральної сировини) та умов її видобування:						
	Критерії застосування коефіцієнта	Величина коефіцієнта					
	Видобування позабалансових запасів корисних копалин, крім вуглеводневої сировини*	0,5					
	Видобування позабалансових запасів природного газу, що відповідає умові, визначеній у пункті 252.24 цієї статті*	0,79					
	Видобування позабалансових запасів природного газу, з покладів на ділянках надр (родовищах) в межах континентального шельфу	0,61					

	Назва груп корисних копалин, що надана у користування надрами гірничому підприємству	Ставка, відсоток від вартості товарної продукції гірничого підприємства	ЗУ № 909-VIII від 24.12.2015 р.				
	та/або виключної (морської) економічної зони України, що відповідає умові, визначеній у пункті 252.24 цієї статті*						
	Видобування позабалансових запасів природного газу, що не відповідає умові, визначеній у пункті 252.24 цієї статті*	0,96					
	Видобування позабалансових запасів нафти і конденсату*	0,95					
	Видобування запасів (ресурсів) корисних копалин з техногенних родовищ	0,5					
	Видобування піщано-гравійної сировини в межах акваторії морів, водосховищ, у річках та їх заплавах (крім видобування, пов'язаного з плановими роботами з очищення фарватерів річок)	2					
	Видобування вуглекислих мінеральних підземних вод (гідрокарбонатних) із свердловин, що не обладнані стаціонарними газовідділювачами	0,85					
	Видобування запасів з родовищ, які в установленому законодавством порядку визнані як дотаційні запаси	0,01					
	Видобування запасів корисних копалин ділянки надр, затверджених державною експертизою на підставі звітів з геологічного вивчення, яке виконане платником рентної плати за рахунок власних коштів, крім вуглеводневої сировини	0,7					
	Видобування запасів природного газу, що відповідає умові, визначеній у пункті 252.24 цієї статті, ділянки надр, затверджених державною експертизою на підставі звітів з геологічного вивчення, яке виконане	0,88					

	Назва груп корисних копалин, що надана у користування надрами гірничому підприємству	Ставка, відсоток від вартості товарної продукції гірничого підприємства	ЗУ № 909-VIII від 24.12.2015 р.				
	платником рентної плати за рахунок власних коштів						
	Видобування запасів природного газу з покладів на ділянках надр (родовищах) в межах континентального шельфу та/або виключної (морської) економічної зони України, що відповідає умові, визначеній у пункті 252.24 цієї статті, ділянки надр, затверджених державною експертизою на підставі звітів з геологічного вивчення, яке виконане платником рентної плати за рахунок власних коштів	0,77					
	Видобування запасів природного газу, що не відповідає умові, визначеній у пункті 252.24 цієї статті, ділянки надр, затверджених державною експертизою на підставі звітів з геологічного вивчення, яке виконане платником рентної плати за рахунок власних коштів	0,97					
	Видобування запасів нафти і конденсату ділянки надр, затверджених державною експертизою на підставі звітів з геологічного вивчення, яке виконане платником рентної плати за рахунок власних коштів	0,96					
	Видобування підземним шахтним способом з глибини понад 300 метрів залізної руди для збагачення із вмістом магнетитового заліза менше 35 відсотків	0,25					
	Видобування запасів природного газу, що не відповідає умові, визначеній у пункті 252.24 цієї статті, із свердловин, у тому числі під час дослідно-промислової експлуатації (геологічного вивчення), які внесені до Державного реєстру нафтових та газових	0,55					

	Назва груп корисних копалин, що надана у користування надрами гірничому підприємству	Ставка, відсоток від вартості товарної продукції гірничого підприємства	ЗУ № 909-VIII від 24.12.2015 р.				
	свердловин після 1 серпня 2014 року (протягом двох років з дати внесення таких свердловин до зазначеного Реєстру)						
	* За умови, що запаси корисних копалин віднесено до такої категорії за результатами геолого-економічної оцінки, проведеної не раніш як за 10 років до виникнення податкових зобов'язань.						
	Величина коригуючого коефіцієнта обчислюється десятковим дробом з точністю до чотирьох знаків відповідно до актів законодавства з питань проведення статистичних спостережень за змінами цін (тарифів) на споживчі товари (послуги) і розрахунку індексу споживчих цін.						
	Якщо величина коригуючого коефіцієнта, яка застосовується до ставок руд чорних, кольорових та легувальних металів, урановмісних руд менше одиниці, такий коригуючий коефіцієнт застосовується із значенням 1 (одиниця).						
	Центральний орган виконавчої влади, що забезпечує реалізацію державної економічної політики, щомісяця до 10 числа наступного звітного (податкового) періоду розміщує визначену величину коригуючого коефіцієнта на своєму офіційному веб-сайті у спеціальному розділі та подає відповідну інформацію Міністерству фінансів України та центральному органу державної податкової служби.						
	{Пункт 252.22 статті 252 із змінами, внесеними згідно із Законом № 211-VIII від 02.03.2015}						

	Назва груп корисних копалин, що надана у користування надрами гірничому підприємству	Ставка, відсоток від вартості товарної продукції гірничого підприємства	ЗУ № 909-VIII від 24.12.2015 р.				
	252.23. Податкові декларації з рентної плати за користування надрами для видобування корисних копалин подаються її платником починаючи з календарного кварталу, що настає за кварталом, у якому такий платник отримав спеціальний дозвіл.						
	Податкові декларації з рентної плати під час виконання договорів про спільну діяльність без утворення юридичної особи подаються уповноваженою особою, визначеною відповідно до пункту 252.1 цієї статті починаючи з календарного кварталу, що настає за кварталом, у якому такий договір зареєстровано у контролюючих органах.						
	252.24. Платник рентної плати або уповноважена особа, які у податковому (звітному) періоді видобули природний газ (у тому числі нафтовий (попутний) газ) та реалізували суб'єкту, уповноваженому Кабінетом Міністрів України, для формування ресурсу природного газу (у тому числі нафтового (попутного) газу), що використовується для потреб населення, визначають у податковій декларації податкові зобов'язання з урахуванням обсягів, визначених в актах приймання-передачі, та обсягів виробничо-технологічних витрат природного газу на технічні операції з видобування та підготовки до транспортування. Акти приймання-передачі оформляються відповідно до типових договорів, затверджених центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну						

	Назва груп корисних копалин, що надана у користування надрами гірничому підприємству	Ставка, відсоток від вартості товарної продукції гірничого підприємства	ЗУ № 909-VIII від 24.12.2015 р.				
	політику у нафтогазовому комплексі, про реалізацію природного газу у податковому (звітному) періоді, в якому такий газ був видобутий, та не пізніше 8 числа місяця, що настає за податковим (звітним) періодом, підписуються платником рентної плати або уповноваженою особою та уповноваженим суб'єктом на підставі укладених ними господарських договорів.						
	Обсяги виробничо-технологічних витрат природного газу на здійснення технічних операцій з видобування та підготовки до транспортування (у тому числі нафтового (попутного) газу), зазначеного в абзаці першому цього пункту, визначаються пропорційно до питомої ваги обсягів такого природного газу, реалізованого уповноваженому суб'єкту, в загальному обсязі природного газу (у тому числі нафтового (попутного) газу), що підлягає оподаткуванню, зменшеному на обсяг виробничо-технологічних витрат такого природного газу.						
	252.25. Платник рентної плати та уповноважена особа сплачують податкові зобов'язання:						
	252.25.1. за місцезнаходженням ділянки надр, з якої видобуті корисні копалини, у разі розміщення такої ділянки надр у межах території України;						
	252.25.2. за місцем обліку платника рентної плати у разі розміщення ділянки надр, з якої видобуто корисні копалини, в межах						

	Назва груп корисних копалин, що надана у користування надрами гірничому підприємству	Ставка, відсоток від вартості товарної продукції гірничого підприємства	ЗУ № 909-VIII від 24.12.2015 р.				
	континентального шельфу та/або виключної (морської) економічної зони України.						
	252.26. Подання декларації, строки сплати, відповідальність платників та контроль за справлянням рентної плати визначено статтями 257 і 258 цього Кодексу.						
	Стаття 253. Рентна плата за користування надрами в цілях, не пов'язаних з видобуванням корисних копалин						
	253.1. Платниками рентної плати за користування надрами в цілях, не пов'язаних з видобуванням корисних копалин, є юридичні та фізичні особи - суб'єкти господарювання, які використовують у межах території України ділянки надр для:						
	253.1.1. зберігання природного газу, нафти, газоподібних та інших рідких нафтопродуктів;						
	253.1.2. витримання виноматеріалів, виробництва і зберігання винопродукції;						
	253.1.3. вирощування грибів, овочів, квітів та інших рослин;						
	253.1.4. зберігання харчових продуктів, промислових та інших товарів, речовин і матеріалів;						
	253.1.5. провадження інших видів господарської діяльності.						
	253.2. Не є платниками рентної плати за користування надрами в цілях, не пов'язаних з видобуванням корисних копалин, військові частини, заклади, установи і організації Збройних Сил України та інші військові формування, утворені відповідно до закону, що фінансуються за рахунок						

	Назва груп корисних копалин, що надана у користування надрами гірничому підприємству	Ставка, відсоток від вартості товарної продукції гірничого підприємства	ЗУ № 909-VIII від 24.12.2015 р.				
	коштів державного бюджету.						
	253.3. Об'єктом оподаткування рентною платою за користування надрами в цілях, не пов'язаних з видобуванням корисних копалин, є обсяг підземного простору (ділянки) надр:						
	253.3.1. для зберігання природного газу та газоподібних продуктів - активний об'єм зберігання газу в пористих чи тріщинуватих геологічних утвореннях (пластах-колекторах);						
	253.3.2. для зберігання нафти та інших рідких нафтопродуктів - об'єм спеціально створених та існуючих гірничих виробок (відпрацьованих і пристосованих), а також природних порожнин (печер);						
	253.3.3. для витримування виноматеріалів, виробництва і зберігання винопродукції, вирощування грибів, овочів, квітів та інших рослин, зберігання харчових продуктів, промислових та інших товарів, речовин і матеріалів, провадження інших видів господарської діяльності - площа підземного простору, що надана у користування в спеціально створених та існуючих гірничих виробках (відпрацьованих і пристосованих), а також природних порожнинах (печерах).						
	253.4. Рентна плата за користування надрами в цілях, не пов'язаних з видобуванням корисних копалин, не справляється:						
	253.4.1. за використання транспортних тунелів та інших підземних						

	Назва груп корисних копалин, що надана у користування надрами гірничому підприємству	Ставка, відсоток від вартості товарної продукції гірничого підприємства	ЗУ № 909-VIII від 24.12.2015 р.				
	комунікацій, колекторно-дренажних систем та об'єктів міського комунального господарства;						
	253.4.2. за використання підземних споруд на глибині не більш як 20 метрів, збудованих відкритим способом без засипання або з подальшим ґрунтовим засипанням.						
	253.5. Ставки рентної плати за користування надрами в цілях, не пов'язаних з видобуванням корисних копалин, встановлюються залежно від корисних властивостей надр і ступеня екологічної безпеки під час їх використання у таких розмірах:						
	Характер користування надрами				Вид користування надрами	Одиниця виміру	Ставка рентної плати за користування надрами в цілях, не пов'язаних з видобуванням корисних копалин, за одиницю обсягу користування надрами, гривень на рік
	Використання підземного простору надр - пористих чи тріщинуватих геологічних утворень (пластів-колекторів)				зберігання природного газу та газоподібних продуктів	тис. куб. метрів активного об'єму	0,3
	Використання підземного простору - спеціально створених та існуючих гірничих виробок (відпрацьованих і пристосованих), а також природних порожнин (печер)				зберігання нафти та інших рідких нафтопродуктів	куб. метрів	0,3

	Назва груп корисних копалин, що надана у користування надрами гірничому підприємству	Ставка, відсоток від вартості товарної продукції гірничого підприємства	ЗУ № 909-VIII від 24.12.2015 р.				
					витримування виноматеріалів, виробництво і зберігання винопродукції	кв. метрів	0,85
					виращування грибів, овочів, квітів та інших рослин	"-	0,49
					зберігання харчових продуктів, промислових та інших товарів, речовин і матеріалів	"-	0,36
					провадження іншої господарської діяльності	"-	1,19

Рекомендована література

Піріашвілі Б.З. Інфраструктура паливно-енергетичного комплексу України та її регіонів: стан, проблеми та основні напрями розвитку» : монографія / Піріашвілі Б.З., Чиркін Б.П., Галиновський Є.І. ; за ред. д.е.н., проф., академіка НАН України Б.М. Данилишина. – К. : Вид-во ТОВ «Формула -1», 2011. – С. 272–275.

Гоцин, Роман Львович. Основи енергетичної безпеки України [Текст] : [громадсько-політичне видання] / Роман Гоцин. - Кривий Ріг : Діоніс : Видавець ФО-П Чернявський Д. О., 2013. - 40 с.

Іванов Ю. Б. Податки і раціональне споживання енергоресурсів: реалії та перспективи : монографія / Ю. Б. Іванов, О. С. Віннікова. – Х. : Вид. ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2014. – 256 с. (Укр. мов.).

Подолець Р.З. Стратегічне планування у паливно-енергетичному комплексі на базі моделі "TIMES-Україна" : наук. доп. / Р.З.Подолець, О.А.Дячук ; НАН України ; Ін-т екон. та прогнозув. – К., 2011. – 150 с.

Додатково:

1. Кудрицька Н.В. Транспортно-дорожній комплекс України: сучасний стан, проблеми та шляхи розвитку : монографія / Н.В. Кудрицька. – К.: Національний транспортний університет. 2010. – 326 с.

2. Пашенко Ю. Є. Транспортно-дорожній комплекс України в процесах міжнародної інтеграції: монографія / Ю.Є. Пашенко, О.І. Никифорук. – Ніжин : ТОВ "Аспект-поліграф", 2008. – 192 с.

3. Шестак О. І. Виробнича інфраструктура: суть, класифікація, специфічні риси у нових умовах господарювання / О.І.Шестак // Продуктивні сили і регіональна економіка : зб. наук. пр. – К. : РВПС України НАН України. – 2003. – С. 190–196.

4. Шестак О. І. Теоретичні основи вивчення інфраструктури міжнародних транспортних коридорів // Матеріали науково-практичної конференції “Внесок академіка В.І. Вернадського в дослідження проблем розвитку і розміщення продуктивних сил” / О.І.Шестак. – Ч. 2. – К.: РВПС України НАН України. – 2003. – С. 150–154

5. Карпов В.М. Проблеми, тенденції та перспективи розвитку інженерно-транспортної інфраструктури м. Києва / В.М.Карпов // Продуктивні сили і регіональна економіка. - К. : РВПС України НАН України, 2005. – С. 125–127.

6. Шестак О. І. Теоретичні основи вивчення інфраструктури міжнародних транспортних коридорів / О.І. Шестак // Матеріали науково-практичної конференції “Внесок академіка В.І. Вернадського в дослідження проблем розвитку і розміщення продуктивних сил”. – Ч. 2. – К. : РВПС України НАН України. – 2003. – С. 150–154.

7. Карпов В.М. Проблеми модернізації залізничного транспорту на інноваційній основі / В.М.Карпов // Матеріали міжнародної науково-технічної конференції «Проблеми економіки и управління на железнодорожном транспорте». – К.: ЭКУЖТ, 2009. – С. 131–133.

8. Шестак О. І. Інфраструктура міжнародних транспортних коридорів / О.І. Шестак // Тези доп. першої наук.-практ. конф. “Проблеми та перспективи розвитку транспортних систем: техніка, технологія, економіка і управління”. – К. : КУЕТТ, 2003. – С. 125.

9. Никифорук О. І. Перспективи створення мережі транспортно-логістичних центрів в Україні / О.І.Никифорук // Продуктивні сили і регіональна економіка : зб. наук. пр. : у 2 ч./ РВПС України НАН України. - К. : РВПС України НАН України, 2007. – Ч. 1. – С.131.

10. Піріашвілі Б.З. Економічний простір і динаміка розвитку продуктивних сил України: теоретико-методологічні основи дослідження : монографія. Р. 4.1 : Енергозабезпечення України та оцінка його впливу на розвиток економічного простору / Піріашвілі Б.З., Чиркін Б.П., Галиновський Є.І. ; РВПС України НАНУ. – К., 2008.– 225 с.

11. Чукаєва І. К. Природний газ в економіці України : монографія / І. К. Чукаєва ; відп. ред. Дорогунцов С. І. – К. : Наукова думка, 2002. – 354 с.

12. Чукаєва І. К. Проблеми та перспективи реформування газової промисловості / І. К. Чукаєва // Економіка розвитку. – 2002. – № 4 (24). – С. 20–22.

13. Піріашвілі Б.З. Інфраструктура паливно-енергетичного комплексу України та її регіонів: стан, проблеми та основні напрями розвитку» : монографія / Піріашвілі Б.З., Чиркін Б.П., Галиновський Є.І. ; за ред. д.е.н., проф., академіка НАН України Б.М. Данилишина. – К. : Вид-во ТОВ «Формула -1», 2011. – С. 272–275.

14. Чукаєва І. К. Сучасний стан нафтопереробної промисловості України / І. К. Чукаєва // Економіка промисловості України : зб. наук. праць. – К. : РВПС України НАН України, 2004.- С.208-214.

15. Чукаєва І. К. Деякі аспекти правового реформування галузей паливної промисловості України / І. К. Чукаєва // Економіка та право. – 2007. – № 1 (17). – С. 38–41.
16. Піріашвілі Б.З. Енергозабезпечення України та оцінка його впливу на розвиток її економічного розвитку / [Піріашвілі Б.З., Чиркін Б.П., Галиновський Є.І., Чукаєва І. К.] // Економічний простір і динаміка розвитку продуктивних сил України: теоретико-методологічні основи дослідження : монографія / за ред. д.е.н., проф., чл.-кор. НАН України Б.М.Данилишина. – К. : РВПС України НАН України, 2008. – С.182–90.
17. Пириашвили Б.З. Энергообеспечение Украины: состояние, основные проблемы и пути повышения результативности / Б.З.Пириашвили, Б.П. Чиркин // Энергетическая политика Украины. – 2004. – № 6. – С.181–189.
18. Концепція і стратегія розвитку та розміщення продуктивних сил України. Паливно-енергетичне забезпечення : монографія. – К. : РВПС України НАН України, 2003. – 283 с. Розділ 2.3., с. 48–56.
19. Чиркін Б.П. До оптимізації тарифної політики в енергетиці за умов сприяння приватизації енергопостачальних компаній / Б.П.Чиркін, В.Є. Щуліпенко // Енергетика: економіка, технологія / НТУУ «КПІ» (Національний технічний університет України). 2002. – № 2. – С. 73–77.
20. Чиркін Б.П. Формування основних засад тарифної політики в енергетиці як фактор підвищення ефективності приватизації енергопостачальних компаній. / Б.П.Чиркін, В.Є. Щуліпенко // Моделювання та інформатизація соціально-економічного розвитку України / ДНДПМЕ НАІ та НАН України. – К., 2003. – С. 90–105.
21. Анишин А.С. Основные тенденции и перспективы обеспечения Украины энергетическими ресурсами / Анишин А.С., Пириашвили Б.З., Чиркин Б.П. // Проблемы прогнозирования. – 2013.– №1. – Москва : «МАИК Наука / Интерпериодика». – С. 112–130.

Акціонерні товариства. Організація та діяльність. – К. Фонд державного майна України, 1997 – 344 с.
Вінник Оксана Мар'янівна, Щербина Валентин Степанович. Акціонерне право: Навч. Посібник для вищих навчальних закладів / Київський національний університет ім. Тараса Шевченка. – К. Атіка, 2000. – 543 с.

Войцеховська Ю.В., Войцеховська В.В., 2009, “Проблеми корпоративного управління в Україні та шляхи їх вирішення”.

Грідчина М.В. Корпоративні фінанси. Навч. посібник. – 2 вид. стереотип., -К. МАУП, 2002.

Грязнова А.Г. “Біржова діяльність”. – М., 2003.

Дегтярьова О.І., Кандинська О.А., “Біржова справа”. – М. ІО “Юнити”, 2001.

Довгань Л.Є., Пастухова В.В., Савчук Л.М., “Корпоративне управління”. Навчальний посібник.

Економіка підприємства: Підручник. / за заг. ред. С.Ф.Покропивного. Видання друге перероблене та доповнене. –К.: КНЕУ 2000. – 528 с.

Економіка виробничого підприємства / за редакцією Й.М. Петровича. К. Т-во “Знання”. КОО, 2002 – 405 стор.

Економічний аналіз. Випуск 2 (18). 2008 рік. Стаття “Оптимізація методики аналітичної оцінки ефективності корпоративного управління”. С. 198.

Енциклопедія корпоративних фінансів. / за ред. В.В. Феценко, - К. – Укр. агентство фінансового розвитку, 2010. – 660 с.

Євтушевський В.А., Основи корпоративного управління: Навчальний посібник. –К.:Знання – Прес, 2002, - 317 с.

Єпіфанова І.Ю., “Моніторинг інвестиційного проекту як напрямок підвищення ефективності інвестиційної діяльності”.

Журнал “Інвестиції: практика та досвід” // Науково-практичний журнал.

Загородній А.Г., Вознюк Г.Л. – Цінні папери. Фондовий ринок. – Термінологічний словник. – Л. БаК, 2002.

Задихайло Д.В., Кібенко О.Р., Назарова Г.В., Корпоративне управління. Навчальний посібник. –Х. Еспада, 2003.

Ігнат'єва І.А., Стратегічний менеджмент: підручник, К.: Каравела, 2008 – 480 с.

Ігнат'єва І.А., Гарафонова О.І., Корпоративне управління. Підручник. К.: 2013.

Козаченко Г.В. Основи корпоративного управління. Навчальний посібник. / Г.В. Козаченко, А.Е.

Воронкова, Е.Н. Коренев – Луганськ: Вид. СНУ, 2001. – 480 с.

Костіна Н.І, Марахов К.С., Проблеми формування фондового ринку в Україні // Фінанси України. – 2000. - № 3.

- Кузьмін О., Шуляр Р., Економічні проблеми злиття підприємств // Економіка України. – 2003. - № 12. с. 26-33.
- Леонов Д. Индекс рівня корпоративного управління в Україні: Звіт з науково-дослідної роботи “Дослідження ринку корпоративного управління в Україні” [Електронний ресурс]: Український інститут розвитку фондового ринку // режим доступу до матеріалів: <http://www.corporation.com.ua>.
- Миркин Я.М., Ценные бумаги и фондовый рынок. – М. 2001.
- Міріна К. Розвиток бірж на Україні. – К., 2004.
- Мозковий О. Світові ринки акцій: досвід для України [Текст] / О.Мозковий, А.Баторшина // Ринок цінних паперів України. 2004. № 11-12. с. 47-54.
- Назарова Г.В. Організаційні структури управління корпораціями. Наукове видання. – Харків. Видавництво ХДЕУ, 2004 – 408 стор.
- Румянцев С.А. Українська модель корпоративного управління: Становлення та розвиток. –К. т-во “Знання”, КОО, 2003, 149 с.
- Суторміна В.М. Фінанси зарубіжних корпорацій. Підручник. – К. КНЕУ, 2004. 566 с.
- Терещенко О.О., Фінансова діяльність суб’єктів господарювання. Навчальний посібник. –К., КНЕУ, 2003.
- Украинский Советский Энциклопедический Словарь. В 3-х т. / Редкол.: А.В. Кудрицкий и др. – К.: Глав. ред. УСЭ., - 1988.
- Фінанси підприємств: підручник / за ред. А.М. Подерьогіна. 3 вид. – К. КНЕУ, 2000.
- Черпак А.С., Суб’єкти та об’єкти корпоративного контролю в умовах трансформації економіки // Ринок цінних паперів України. – 2004.
- Чернявський А.Д. Корпоративне управління: Навчальний посібник / А.Д. Чернявський, В.В. Кобржицький. – К.: МАУП, 2006. – 208 с., с.15.
- Шершньова З.Є., Стратегічне управління: підручник. 2-ге видання, перероблене і доповнене. - К. КНЕУ. – 2004, 699 с.
- Шульга І.П., Рейтинг корпоративного управління акціонерних товариств: порівняння світового та вітчизняного досвіду.
- Перепелюк В. Г. Адміністративне судочинство: проблеми практики. - К.: Конус-Ю, 2007.
- Звіт про результати аудиту ефективності справляння та дієвості контролю за надходженням рентної плати за користування надрами для видобування газу до державного бюджету (http://www.ac-rada.gov.ua/doccatalog/document/16754489/zvit_24-6_2017.pdf?subportal=main), затверджений рішенням Рахункової палати від 28.11.2017 № 24-6.

Про автора:

Любич Андрій Васильович має ступінь бакалавра суспільних наук Національного Університету «Києво-Могилянська Академія» (1992-1996 р.) та магістра публічного управління Гарвардського університету (1997-1999 р.), США. Він видав декілька колективних монографій на тему формування, складання, розгляду, затвердження, виконання та звітності по бюджету. Автор має понад десятирічний стаж роботи у фінансових установах, зокрема, на посаді першого заступника генерального директора ТОВ КУА АПФ «Клас Ессет Менеджмент» (м. Київ). Також має досвід представництва акціонерів корпоративних інвестиційних фондів у наглядових радах інститутів спільного інвестування, що управляються ТОВ КУА «ІТТ-Менеджмент» (м. Київ). Автор, працюючи у складі торговців цінними паперами – ліцензіатів НКЦПФР, наповнив активи декількох інвестиційних фондів, здійснюючи три з чотирьох видів ліцензійної діяльності торговця цінними паперами: брокерську, дилерську та андеррайтинг (первинне розміщення). Любич Андрій є головою правління громадської організації «Інститут фінансів та права» (www.institute.fl.org), одним із напрямів якої є сприяння ефективним закупівлям за державні (публічні) кошти, у т.ч. в межах коаліції «Громадське партнерство «За добросовісні публічні закупівлі»».

Контактна інформація: ГО «Інститут фінансів та права», вул. Шевченка 27, оф. 36, м. Полтава 36039. Тел. (067) 401-93-74, факс (0532) 67-73-38, institute_fl@institute.fl.org.

У минулому зробив декілька публікацій колективних монографій з питань публічних закупівель та місцевих бюджетів:

- 1) «Аналіз стану виконання Програми економічних реформ Президента України протягом 2010 року», що складається із чотирнадцяти розділів (автори: Олександр Бабанін, Андрій Любич, монографія рекомендована до друку вченою радою Національного університету «Києво-Могилянська академія», УДК 342.9(477), Б 121, ББК 65.5:
http://osf.org.ua/data/blog_dwnl/27.04.2011-2-2.pdf.
- 2) «Бюджет Києва-2010: проблеми та ризики», ISBN 978-966-2465-41-9, Київ 2011 (автори: Бабанін О.С., Білян П.Я., Любич А.В. – Київ, ГО «Фундація «Відкрите суспільство», 2011. -104 с.:
<http://catalog.odnb.odessa.ua/opac/index.php?url=/notices/index/IdNotice:220186/Source:default>.
http://osf.org.ua/data/blog_dwnl/27.04.2011-2.pdf
- 3) НА ШЛЯХУ РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ЦЕНТРАЛЬНИХ ОРГАНІВ ВИКОНАВЧОЇ ВЛАДИ (ПРОМІЖНИЙ РЕЗУЛЬТАТ 2011-ГО РОКУ), УДК 342.9(477).
http://osf.org.ua/data/blog_dwnl/08.03.2013-2.pdf.
- 4) «Бюджет Києва-2011: проблеми та ризики», ISBN 978-617-696-029-4, Київ 2012 (автори: Бабанін О.С., Любич А.В. – Київ, ГО «Фундація «Відкрите суспільство», 2012. -156 с.:
<http://www.institute.fl.org/UNITED%20ZVIT%202011.pdf>.
- 5) Оцінка впливів Київської міської програми сприяння розвитку малого і середнього підприємництва на 2011-2012 роки на розвиток малого та середнього підприємництва в м. Києві (Бабанін О., Глібіщук Я., Любич А., Сікора І. – ГО «Фундація «Відкрите суспільство», 2013. -130 с.):
http://osf.org.ua/data/blog_dwnl/SME_2013_For_web.pdf.
http://www.institute.fl.org/SME_2013_For_web.pdf.

статей в "Юридичній газеті", інших друкованих та електронних виданнях на тему публічних фінансів:

www.integrity.pp.ua,
<http://www.institutefl.org/konsultatsiji.htm>.

Має свідоцтво оцінювача об'єктів у матеріальній формі: <http://www.multiprofile.com.ua/index%205.htm>.

Також автор є директором ТОВ "Мультипрофіль-сервіс" (<http://www.multiprofile.com.ua>), яке згідно положень статей Закону України від 5 червня 1997 року № 318 97-ВР "Про видавничу справу", в якості розповсюджувача видавничої продукції ТОВ "Мультипрофіль-сервіс" продає літературу на підставі свідоцтва від 22 грудня 2011 року серії ПЛ № 35 про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру України видавців, виготовителів та розповсюджувачів видавничої продукції, положення про який затверджене Постановою Кабінету Міністрів України № 1540 від 28 вересня 1998 року.